

INNOVO

novotvar.

TWARD

2023

novotvar.

T V A D 2023

Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz Górniak Klaudia
Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka
Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik
Decourt Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna Gyurász
Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel
Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija
Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán
Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon
Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi
Anita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková
Dávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik
Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz Górniak
Rónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová
Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik
Guillaume Decourt Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna
Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková
Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna
Górniak Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila
Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise
Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi
Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla
Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka
Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt
Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis
Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka

Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán
avka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon Pavel
kub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi Guillaume
nita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor
ávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik
Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz Górnjak
ónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová
el Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik
me Decourt Mateusz Górnjak Klaudia Gužák Marianna Gyurász
por Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel
Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija
Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová
ová Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon
fánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi
a Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla
Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka
Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz
augová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína
ealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej
ni Guillaume Decourt Mateusz Górnjak Klaudia Gužák Marianna
oráková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková
szka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák
ateusz Górnjak Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag
atarína Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár
elka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow

novotvar. 2023
Medzinárodný literárny festival
4.—7. októbra 2023

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2023

Zostavili Peter Brezňan, Mária Modrovich, Peter Šulej, 2023

Jazyková redakcia Ivana Gibová

Text © Marco Belocchi, Guillaume Decourt, Mateusz Górníak, Klaudia Gužák, Marianna Gyurász, Anita Harag, Mila Haugová, Rónán Hession, Pavla Horáková, Tibor Noé Kis, Katarína Kucbelová, Slavka Liptáková, Elena Medel, Dávid Mellár, Louise Nealon, Pavel Sibyla, Agnieszka Słodownik, Marek Šindelka, Ondrej Štefánik, Jakub Spevák, Anna Terék, Ilija Trojanow

Dizajn © Matej Lacko, 2023

© novotvar., Bratislava 2023

ISBN 978-80-973454-4-0

novotvar.

2023

OBSAH

10

Marco
Belocchi

19

Guillaume
Decourt

28

10

Mateusz
Górniak

33

Klaudia
Gužák

40

Marianna
Gyurász

47

Anita
Harag

55

Mila
Haugová

66

Rónán
Hession

73

Pavla
Horáková

85

Tibor
Noé Kis

92

Katarína
Kucbelová

98

Slavka
Liptáková

105

Elena
Medel

112

Dávid
Mellár

119

Louise
Nealon

126

Pavel
Sibyla

132

Agnieszka
Słodownik

140

Marek
Šindelka

152

Ondrej
Štefánik

162

Jakub
Spevák

166

Anna
Terék

179

Ilija
Trojanow

MARCO BELOCCHI
TALIANSKO

Režisér, herec, autor. Narodil sa v Ríme, v roku 1960. Vyštudoval Národnú divadelnú akadémiu „S. D'Amico“. Štyridsať rokov sa venuje divadlu, bol súčasťou viac ako 150 predstavení. Píše prózu, poéziu a divadelné hry. Uverejnil knihy poviedok *Príbehy z inakšieho sveta* (GPI, Terni 2008), za ktoré získal v tom istom roku 3. cenu „La Clessidra“, a *Zvláštne stretnutie rovnobežiek*, v spolupráci s Mariou Letiziou Avatovou (Centro-Studi Tindari-Patti, 2017); ďalej poetický výber *Nácvik nesmrteľnosti* (Progetto Cultura, Rím 2013), ocenený 1. cenou „Trofeo Monterosi d'Argento“, 2016; ďalej rozličné divadelné texty, okrem iných historickú drámu *Saul z Tarsu* (Progetto Cultura, Rím 2014) a *Kráľovná noci*, 1. miesto v rámci „Efesto Citta di Catania“, 2016; *Eleonora D. - Mlčky* (Progetto Cultura, Rím 2022); *Na strane Piláta* (Lithos, Rím 2023). Zostavil básnickú zbierku Roberta Belocchiiho (1898 - 1977) v rímskom nárečí *Er nonno feroviere* (Starý otec železničiar, Enoteca Lett., Rím 2017). Je zaradený do mnohých antológií a získal, okrem už spomenutých, viaceré literárne ocenenia, napríklad 2. miesto v „Delitti d'autore, Lucca 2007, za poviedku *Trojkráľová noc*, a 2. miesto v „Senagalactica“, Senigallia 2013, za poviedku *REM-Projekt Artemidor*. Od roku 2017 je riaditeľom literárnej ceny „La Clessidra“ (Presýpacie hodiny) a od roku 2019 vedie dve edície (prózy a poézie) v rímskom vydavateľstve Lithos. Od roku 2023 vedie aj edíciu divadelných textov. Viac ako dvadsať rokov organizuje čítanie poézie a sám sa na ňom zúčastňuje. V roku 2013 bol účastníkom XI. ročníka Medzinárodného festivalu poézie Ars Poetica v Bratislave (Slovensko). Je autorom viacerých krátkometrážnych filmov, poetických klipov a book-trailerov.

MARCO BELOCCHI
ITALY

MARCO BELOCCHI is a director, actor and author. He was born in Rome in 1960 and completed his studies at the National Theater Academy S. D'Amico. He has been active in theater for forty years and has participated in more than 150 performances. He writes prose, poetry and theater plays. He published the short-stories collection *Stories from Another World* (GPI, Terni 2008) and in collaboration with Maria Letizia Avato, the collection *A Strange Meeting of Parallel Lines* (Centro-Studi Tindari-Patti, 2017). His poetry selection *Immortality Training* (Progetto Cultura, Rome 2013) won the first prize of Trofeo Monterosi d'Argento 2016. Among the many texts he wrote for theater are the award-winning historical drama *Saul from Tarso* (Progetto Cultura, Rím 2014) and *Queen of the Night or On Pilate's Side* (Lithos, Rome 2023). He put together the poetry collection of Roberto Belocchi: *Grandpa the Railroadman* in Roman dialect. His work has been included in many anthologies and he is the recipient of numerous literary awards. Since 2017 he has been the director of the literary prize La Clessidra and since 2019 he has been in charge of two editions in the Roman publishing house Lithos. Since 2023 he has become the head of the theater plays edition. He has been organizing poetry readings for over twenty years, as well as participating as a performer. In 2013 he read at the poetry festival Ars Poetica in Bratislava. He is the author of several short films, poetic videoclips and book trailers.

***

Nie som prefíkaný chytrák, som básnik!
Ustavične pozerám dopredu
a píšem bez cieľa a zámeru.
Poézia chytráctvu
nepridá mieru veľkosti, rozplýva sa
nereaguje, nik ju nechytí.
Na lži chytráctvo si pochutnáva
Láka ho večný kompromis
vystatuje sa aj podkladá
na mieru všetkých okolností.
Poézia nehľadá úkryt vo veži
sama seba kontroluje,
je sebestačná,
včas sa od času odkloní
a o krok ho predbehne.
Chytráctvo rýchlo
mení názor
podľa módy, podľa vetra
a televízie.
Poézia pomaly
naruší stránku
hoblíkom perom a pilníkom
najprv musí zoškriabať
uštípačné predsudky
zakuklené v svojich predstavách.
Prefíkanosť je prelietavá pobeľhica
ktorá sa bojí samoty a pažravo
si volí šťastie za milenca,
po jednom sa štvorá hore
druhého ani nepozdraví
a čo sa jej zdrapiť nepodarí, odmietne.
Preto som radšej básnikom
a naivne sa ženiem za jedným jasným bodom
lebo chytrákom sa necítim
a svet sa mi nepáči,
a namiesto testamentu
postačí mi jediný verš,
verš bez zisku a bez postranných úmyslov
možno nehanebný možno unáhlený
a neohrabaný, ale chytrákom
v ňom zanechám ich
čierny úškrn obscénnej prefíkanosti.

ŠIALENSTVO BÁSNIKOV

Na Mesiaci, vo flaštičkách
držal Ludovico
Zdravý rozum, dôvtipný a poddajný,
Erazmus ho ospieval
Platón ho pokladal za posvätný oheň.
Kto však je naozaj
Múdry či šialený?
Ten, kto si slabikuje život
S pohľadom na hodinky?
Alebo ten, kto sa pachtí za peniazmi
Sexom a mocou či veľkou slávou?
Či ten, kto má hlad po novinkách
A miluje televíziu,
Siete, google, twitter či futbal?
Ten, kto sa oddáva poháriku?
Čo také robia? Nie sú zlí!
A potom sú tu ešte lahostajní
Nerozhodní, apatickí, zbabelí a nevšímaví
Smutná záhalčivosť všetkých hlupákov!
A my hľadáme blázna?
Možno mali pravdu predkovia
Keď potulných spevákov nazývali bláznami,
Hudobníkov, umelcov a básnikov,
Ktorí na oblohe vidia nádheru
Prelievajú slzy utrpenia a zožierajú sa
Zaplavení šialenstvom hlúposti.

14

STAČÍ LEN CHVÍĽA

Stačí len chvíľa, aby sme boli šťastní
Stačí len chvíľa, aby sme boli zdrvení

Stačí len chvíľa, aby sme sa spoznali
Stačí len chvíľa, aby sme na seba zabudli

Stačí len chvíľa, aby vznikol život
Stačí len chvíľa, aby sa zrútil dom

Stačí len chvíľa, aby sa človek zaľúbil
Stačí len chvíľa, aby človek zomrel

Chvíľa môže trvať hodinu, deň
Aj keď v jednej hodine či v jednom dni
Sú tisícky chvíľ
Len jediná sa rozvinie a zostane večná

Tá chvíľa má meno
Tá chvíľa má pamäť

Tá chvíľa oddeľuje predtým od potom
Tá chvíľa oddeľuje bytie od nebytia

Večnosť je chvíľa
Chvíľa je večnosť

A v podstate všetko mení...
Stačí len chvíľa

BIELY PRIESTOR

Smrť nie je nič iné
ako rýchle
narušenie kontinuity
pomlčka
deliaca dve protichodné dimenzie
a bola chyba
dať jej také surové
meno
lepšie by bolo
Biely Priestor
kde sa nič nedeje
a čas plynie naopak
kde chýba svetlo
a predsa tam nie je tma
kde sa nič nezjavuje
a predsa jestvuje
iba priestor...
Biely

PORTRÉT KACÍRA

Som rebel anarchista
Zarytý nepokojný
Melancholický kacír
Večne proti prúdu.
Mám rád ženy a víno
Píšem verše a recitujem ich do vetra
A často žijem z ruky do úst
Takže ľuďom pripomínam
Záhadne zákutia hmlistého povolania
Mágov, kniežat a ešte námesačných
Samotárskeho bludného rytiera.
A ak zakotvím rovno v pekle
Nájdem tam všetkých kacírov
Martina, Bruna, Ubertiho a Cavalcantiho
Oddáme sa bujarej veselosti
A zo života tohto sveta
Sa budeme smiať ako blázni, pekne z diaľky,
zo šiesteho kruhu, čo je už trochu od ruky.

***

Io non sono furbo sono un poeta!
E guardo fisso avanti senza sosta
oppure scrivo senza meta.
La poesia alla furbizia
non dà misura, si dilegua
non risponde, nessuno la cattura.
Di menzogna l'altra si sazia
attraffa al compromesso
si vanta, si conforma
opportuna in ogni nesso.
La poesia non rifugge in una torre
se a se stessa cauta nasce
di se stessa si contenta,
in tempo al tempo si difforma
e di un passo lo precorre.
È lesta la furbizia
a mutar d'opinione
con le mode, col vento
la televisione.
È lenta la poesia
a scompigliar la pagina
con piolla penna e lima
deve prima raschiar via
beffardi pregiudizi
annidati in ciò che immagina.
La furbizia è un'instabile puttana
che sola non sa stare e avidamente
si sceglie la fortuna per amante,
dell'uno si fa scala
quell'altro non saluta
e ciò che non artiglia lo rifiuta.
Pertanto preferisco esser poeta
e candido inseguire un punto terso
che furbo non mi sento
e il mondo non mi piace,
quindi per testamento
mi basterà lasciare un verso
che non abbia profitto né scaltrezza
magari sconcio o forse senza pace
né destrezza, ma intanto
lascio ai furbi tutt'intero
quel ghigno nero d'oscena furbizia.

LA FOLLIA DEI POETI

Raccolto in varie ampolle
teneva sulla luna Ludovico
Il senno sottile e molle,
Erasmus ne fe' l'elogio
Platone lo ritenne sacro fuoco.
Ma chi possiam chiamare
Davvero saggio o folle?
Chi compita la vita
Guardando l'orologio?
O chi s'affanna ad inseguir
Denaro e sesso e potere o gran fama?
O forse chi s'informa e forse ama
Al solo riguardar la televisione
I social, google, twitter o il pallone?
Chi passa il tempo a gustar aperitivi
Che male fanno? Non sono cattivi!
E poi ci son ancora indifferenti
Ignavi, abulici, vili e indolenti
l'ozio triste di tutti gl'ignoranti!
E noi cerchiamo il folle?
Forse ragione avevano gli antichi
Ch'ai giullari davano del pazzo
ai musici, agli artisti ed ai poeti
Che scrutano nel cielo la bellezza
e lacrime patiscono e si struggono
sommersi ormai da una folle sciocchezza.

18

SENZA PAURA

Ti bacerò la bocca avvelenata
nel giorno che inclemente infuria il morbo
e delle lacrime suggerò il veleno
che infido scivola tra i cigli occlusi
e il volto ti lambirò dal rogo
delle febbri dilaniato
e sul letto rorido ti riposerò accanto
fra i malsani umori
del tuo corpo infetto
ancora memore d'impazienti smanie
o d'affettuose mischie.

Scaccerò la paura dei finti amori
e gli anatemi dei parolai
fuori terrò dall'uscio sacro,
salda sarà la mano schietta
che ti darà ristoro e quiete,
e sarà gioia il seguirti
nell'incerto ardore.
E se dovrò per questo
sperperare il sangue mio
stillerà di goccia in goccia
ma senza tema morirò d'amore.

BASTA UN ATTIMO

Basta un attimo per essere felici
Basta un attimo per essere affranti

Basta un attimo per conoscersi
Basta un attimo per dimenticarsi

Basta un attimo per concepire una vita
Basta un attimo perché una casa crolli

Basta un attimo per innamorarsi
Basta un attimo per morire

Un attimo può durare un'ora, un giorno
Anche se in un'ora o in un giorno
Gli attimi sono migliaia
Uno solo si dilata e rimane eterno

Quell'attimo ha un nome
Quell'attimo ha una memoria

Quell'attimo divide un prima da un dopo
Quell'attimo divide l'essere dal non essere

L'eternità è un attimo
Un attimo è un'eternità

E in fondo tutto cambia...
Basta un attimo

LO SPAZIO BIANCO

Non è altro la morte
che una rapida
soluzione di continuità
un tratto sospeso
che separa
due discordi dimensioni
e un errore è stato
assegnargli un nome
tanto crudo
meglio sarebbe
lo Spazio Bianco
dove nulla accade
e il tempo cambia segno
dove nulla luce
eppure non c'è buio
dove nulla appare
eppure esiste
solo spazio...

20 Bianco

RITRATTO D'ERETICO

Io ribelle anarchico
Eretico impenitente
Inquieto malinconico
Sempre controcorrente.
Mi piace l'amore e il vino
Scrivo versi e li declamo al vento
E spesso vivo sul tavolato nudo
Sì che rammenti per la gente
Novelle astruse d'un mestiere vago
Di maghi, principi e ancor lunatici
D'un solitario cavaliere errante.
E se sbarcherò all'inferno
Ritroverò tutti gli eretici
Martino, Bruno Uberti e Cavalcante
Staremo gagliardi e allegri
E del viver del mondo
Rideremo matti di lontano,
dal sesto cerchio, un po' fuori mano.

GUILLAUME DECOURT
FRANCÚZSKO

GUILLAUME DECOURT
FRANCE

(1985). Klavirista a básnik. Detstvo strávil v Izraeli, Nemecku a Belgicku, mladosť v kraji francúzskeho pohoria Centrálny masív, potom žil v Mayotte a Novej Kaledónii. Momentálne pôsobí medzi Parížom a Aténami. Vydal 12 kníh, medzi nimi aj *Un gratte-ciel, des gratte-ciel* (Lanskine, 2019); *À 80 km de Monterey* (Æthalidès, 2021); *Le Bonjour de Christopher Graham* (Æthalidès, 2023) a *Lundi propre*, (La Table Ronde, 2023). Jeho básne boli preložené do mnohých jazykov. Spolupracuje s rôznymi časopismi a zúčastňuje sa čítaní a festivalov vo Francúzsku a v zahraničí.

(1985). Pianist and a poet. He spent his childhood in Israel, Germany and Belgium; his adolescence in the Massif Central; then lived in Mayotte and New Caledonia. He now divides his time between Paris and Athens. He has published twelve books including *Un gratte-ciel, des gratte-ciel* (Lanskine, 2019); *À 80 km de Monterey* (Æthalidès, 2021); *Le Bonjour de Christopher Graham*, (Æthalidès, 2023) and *Lundi propre* (La Table Ronde, 2023). His poems have been translated into several languages. He collaborates with many magazines and gives public readings in various festivals in France and abroad.

CIGÁNKA

Osem rokov krstné meno Albane
Špinavé nohy žiarivý úsmev čierne vlasy
Pekná ako malá cigánka
Odkedy som prestal veriť nemám
Komu povedať že som mohol mať
Dnes večer podobné dievča ako ty
Keby som sa menej venoval
Sebe samému a samotárskym prechádzkam
Tu je voda aj v lete studená
Zostaň pri brehu vypi si svoju limonádu

ŠPERK

22 Dom strýka Vassilisa tisíc
Štyristo metrov štvorcových výhľad
Na more čierny brazílsky mramor
„Možno sa nájdu štyri na svete“ vraví
V rozochvenom hlase cítim že je dojatý
Potom si pozrieme kaplnku
Postavenú na konci visutej záhrady
Bude tam mať sobáš jeho dcéra Cybele
Malé psíča šteká a olizuje líca
Je to ratlík a volajú ho Šperk

MONDÉNNOSŤ

Niekedy strácam zmysel pre humor
Nemôžem povedať kde kedy prečo
Hovorím s ľuďmi do omrzenia
Nia usmievam sa mlčím
Dal som do záložne svoj tulec
Zo života mi zostáva džbánik na lásku
Čoraz zošúchanejší pamätám ako
Malý chlapec som bol v pohode
Ten ktorý sa hojdával po lesoch
Ktorý dnes preťahuje vydaté ženy

JEDNOSMERNÝ LÍSTOK

Ako som o polnoci kráčal dolu ulicou Alésia
Myslel som na chlapíka ktorý na moste
V hmlistom Livorne stretol
Ženu oplakávajúcu chlapa o ktorom
Nevedela takmer nič mal som
Oveľa viac šťastia ako tí traja
Sám v pustom Paríži som vedel
S pôžitkom rozkrojiť pomaranč
Ako som sa to niekoľko rokov učil
Od jednej levice pri Egejskom mori

BUBU

Odrazu mám chuť navliecť sa
Do svojho bubu a ťarbavo tancovať
Na Rachmaninovov koncert
Ty jediná môžeš pochopiť
Čím tento synkretický pohyb
Môže zažehnať všetky katastrofy
A tak ma nechaj navliecť sa do môjho bubu
Ťarbavo tancovať na Rachmaninovov
Koncert my nespíme
Pomaly svitá ešte je skoro

UVÉA

Oslavy sviatku Waé boli v plnom prúde
Chlapi roztíkali kokosové orechy
A ženy bujaro tancovali
Vlnili sa v misionárskych róbach
Ukrižovaný Kristus bol čierny a pekný
Bola tam voda vzduch obloha zem
Všetci sme spali v chatrči vonku
Spieval hlas a nie a nie skončiť
Mám v sebe lásku čo nechce umrieť
Všetko akoby šlo samo od seba

KAROSÉRIA

Netuším prečo dnes ráno myslím
Na Patrika ktorý mal v Mamudzu
Malú autodielnu hneď vedľa nás
- Práve sa potĺkam po námestí Monge -
Bol Keňan syn veľmi významnej
Osobnosti ušiel zo svojej krajiny
Z nejasných dôvodov ja som mal dvadsať
Hral som sa v tropickom daždi
Na tvrďasa on vrazil: „Musíš mi veriť
Maj sa na pozore pred ľuďmi z čiernej Afriky“

URIEKNUTÝ

24 Napodobňujem filmových hrdinov
Je to zlozvyk drobná nereseť
Každé ráno na spôsob prelúdia
Spievam: „Môže topiaci sa chlapík
Zachrániť iného chlapíka, ktorý sa topí?“
Potom sa idem prejsť do prístavu
Starý ožran sa ma pýta či
Ma pohrýzol mŕtvy sršeň
Veľa ľudí tu nevidieť
Ale napriek urieknutiu som v poriadku

KAZUÁR

Štvrtok dvadsiaty piaty jún dvetisíc dvadsať
Tridsať stupňov v tieni plávam cez
Zverinec v Jardin des Plantes
Sprevádza ma priateľka feministka
Nie aby elegantne udrela po pysku
Čiernu pumu mojou fialovou rukavičkou
Ako v Barbeyho texte
Ale aby uvidela smutného kazuára
Na vajíčkach svojej polyandrickej samice
Ktorá si už hľadá iného samca

MAKAK

Hral som makaka s levím chvostom
V izbách s rokokovým ornamentom
S mladými hanblivými mamičkami
Ktoré sa rady opjali kokosovým rumom
Šomrali na Jamesa Bonda básnili o Roccovi
A pohoršovali sa nad mužskou
Nadradenosťou ale naplno sa oddávali
Najprísnejším mačistickým rituálom
A potom sa Uberom pobrali
Vybrať deti zo základnej školy

LAMA GUANAKO

Držím si ťa u seba moja guanako
V byte je to zakázané
Ale ja to už mám na háku mama
Ušila si si pekné karako
Nikomu tak blúzka nepristane večer
Ťa počujem chriakať do umývadla
Čo by som bol bez teba moja guanako
Len osamotený drobný úradník
Len biedny korektor bestsellerov
Len ťarbavý potápač z Acapulca

DÁVNE DRÁMY

Pani Kurkulovej práve prišlo
Nevoľno rýchlo vejár
Pre pani Kurkulovú „Uhnite! Urobte miesto!“
Ticho prosím buďte tam tichšie
A nestojte tu čo ste hluchý?
Nech nám prinesú vedierko s ľadom
Naše ľúbostné príbehy zostarli nič
Nie je ako za Cézara alebo za Mingovcov
Ona si ticho šomre že v buildings
Sa naďalej odohrávajú dávne drámy

KALÁBRIJČAN

Nepokladám sa za Casanovu aj keď
Som zbalil babu z Kalábrie
Bolo to včera už sa nepamätám
Čierne oči chlpaté podpazušia
Telo slané ako nosička vody čo pri sexe
Priráža ako keď tlčieš kalamára
Vravela mi strýko Carmelo
Ťa prijme ako vlastné dieťa
V Reggio ho všetci poznajú
Videl pochovávať ľudí zaživa

TRÁPENIE

26

Netreba hovoriť o svojom trápení
Treba ho uspať vo vlastnom
Vnútri ako keď sa hodí plachta
Na klietku s kanárikom v tej chvíli
Prestane spievať nastala
Nočná hodina za bieleho dňa rob čo
Chceš no keď klietku zasa odkryjeme
Bude spievať ešte krajšie naozaj
Netreba hovoriť o svojom trápení
Netreba na to používať reč

Z francúzskeho originálu preložil Stanislav Vallo

BAGELS

I'm not Christopher Newman
We don't talk about it anymore
I discovered it the other night
I understood it at once

While I had decided
to open a bagel enterprise
and get into business
once and for all

I'm not Christopher Newman
who calls himself poorly talented
for the art of doing nothing
who does not run after his train

And yet never misses it
who does not feel things
but is felt by them
who never gets tired of things

27

HAUTE COUTURE

I will bring for us
two baseball jerseys
those of the Red Sox
in particular

I was told it was
the best team
the baseball jerseys
the most refined

We will put them on
and hand in hand
we will walk around
in the streets of Paris

Goodbye place Dauphine
hello Starbucks Coffee
I love life
I like money

ROUND TRIP

We stayed in a bungalow
in Santa Barbara you told me
"I have never seen a humming bird"
and you've gone to do I don't know what

Hardly were you gone
that a hummingbird appeared
still, a long time, a long time
in front of a flower on the terrace

I did not photograph him
still, a long time, a long time
in front of a flower on the terrace
he went away when you came back

I told you, "You missed the hummingbird
the West Coast hummingbird
the hummingbird of Santa Barbara
our hummingbird"

28

Translated by Laurel Fine

THE BWENIS

From the veranda at the "cent villas"
You can see the bangas made of red clay
Sweating bwenis in saluvas
With binoculars their fat brest
Moving

Ewa

And the fatter the more beautiful
And the more beautiful the more enticing
And when they carry a baby on their back
The baby looks so tiny
Really

Ewa

But you must see them at the market place
When they are slumping
Stretching leggs pulled apart
As if they were looking at you
With scorn

Ewa

TIRED YOUNG MAN

So I am no more at Gan
That who is not circumcised

I am but from nowhere
All this is no more precise

My youth I hung it once
At the top of a baobab tree
On Sakouli beach

Translated by Walter Ruhlmann

MATEUSZ GÓRNIAK
POLSKO

MATEUSZ GÓRNIAK
POLAND

(1996). Spisovateľ, dramatik a filmový kritik, autor kníh „*Trash Story*“ (Ha!art, 2022) a „*Dwie powieści ruchu*“ (Filtry, 2023). Jeho divadelná tvorba bola uvedená napríklad vo varšavskom Nowy Teatr alebo v Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego vo Wałbrzych.

(1996). Author, playwright and film critic. Author of „*Trash Story*“ (Ha!art, 2022) and „*Dwie powieści ruchu*“ (Filtry, 2023). Editor of „*Stoner Polski*“, published in „*Kino*“, „*Nowy Napis*“, „*Dwutygodnik*“ among others. His theatre work was shown in Warsaw's Nowy Teatr or in Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego in Wałbrzych.

DVA AKČNÉ ROMÁNY

LENIVÉ OKO

Som Lenivé Oko. Narodil som sa, keď do mňa narazilo auto. Awarakadawara, awarakadawara – poznáte tú pesničku? Bol som fialový bicykel a pospevoval som si Awarakadawara, awarakadawara. Skorá jeseň, akési popoludnie. Mama sa starala o moje rumenné líca a voňavé šatstvo, a ja som to mal v riti a radšej som chodil zafúľaný, vbiehal do mlák, vrtal si v nose, ležal na parapete, jedol papier, leštil si paroh v najhnusnejších hajzloch, spal cez deň a užíval si v noci. Nebol som si celkom istý, čo zo mňa vyrastie, ale pamätám sa, že som sa o to vôbec nestaral. Zato som mal priam extaticky blízko k objektívom a reflektorom, ktoré až slintajú pri pohľade na mňa, taký som pyšný chuj a pirát.

No práve vtedy som bol bicykel. Bežná jazda po ulici. Nuda. Rýchlosť: štyridsať kilometrov za hodinu. Jeho, strieborného mondea. Nič sexy, ale zbaví. Ušiel som vtedy niekde inde, narodil som sa, keď do mňa narazilo auto.

Bolo to také krásne, také slow a reálne, a cítil som konečne vlastnú krv, svoje kosti a mozog. Reflektory, objektívy. Ja ako fialový bicykel a to celkom pekné strieborné mondeo. Čelný náraz. Bicykel ma katapultuje: letím na sklo, rozbíjam si rypák, od tej chvíle som Lenivé Oko. 31

Bežná jazda po okolí. Nuda. A potom, rýchlosťou štyridsať kilometrov za hodinu, sa ti premietne osud. Presne takto vyzerala moja cesta. Tá, ktorá ma doviedla k tomu, že je zo mňa Lenivé Oko.

Za tou cestou sa objavili ďalšie. A ďalšie. A všetky tie cesty sa vyznačovali množstvom rozvetvení. Logika mutácie. Cestičky unikali pred cestou, za trasou bol chodník, a všetko tu krásne osvetlené, predsa reflektory, objektívy.

Lenivé Oko je byť na ceste.

Býť na ceste je oslava nestálosti, sviatok rýchlosti, svetla, hypnózy, mánie.

Lenivé Oko s tým všetkým dĺuže.

Len čo som sa narodil, vedel som, že je čas vydať sa na cestu.

Toto všetko tu je príbeh o ceste. A ešte o ľuďoch a neľuďoch, čo túžia a ženú sa, a menia sa na tresk alebo praskot.

ČLOVEK S KAMEROU

Kamera ma vyliečila z nenávisti ku skutočnosti.

Bol som totálne stratený. Bol vtedy marec alebo december. Práve som sa pozeral na Jarný príbeh, lebo mi tak prikazoval môj filmový kalendárik. Je tam taká scéna: kamera prechádza snečnou, zelenou alejou a hrá k tomu krásna hudba. Jednoducho. V hrdinkinom vnútri to vri. Hudba. Cesta kamery priestorom. Krajina, pohyb, celá tá hra svetiel.

A práve vtedy som si uvedomil, že sa musím na svet pozeráť cez kameru, že Lenivé Oko chce byť niečím iným, novým, pojebaným, že kamera ma vylieči z nenávisti ku skutočnosti, že ma do nej nanovo ponorí a odprevadí na ďalšiu cestu.

A tak som zložil sľub Jeanne, jari a Rohmerovi, že sa už vydávam na cestu, aby som sa stal Človekom s Kamerou.

Chvíľu som sa spamätával. Žil som vtedy veľmi špecifický život, akási časť mňa sa búrila. Život bol niekde inde.

Nenašiel som ešte skutočnosť a z času sa stával huspeninový dezert.

32

Pamätám sa, bol to apríl alebo november. Stál som pod sprchou. A pocítil som to, to niečo. A rýchlo som vybehol, zavinul sa do osušky a hneď som sa ňou veľmi dôkladne vyutieral, tu a tam až do krvi, a potom som tú osušku jebol kamsi do kúta, aby som si vzápätí obliekol námornícke tričko a montérky, a vyšiel von a šiel si zohnať kameru.

Zrekonštruovať sa. Stvoriť sa nanovo.

Človek s Kamerou.

Začal sa svätý mesiac. Zelenučko, ružovučko a mäkkúčko. Zjavenia. Čiatočky prachu boli čoraz dôležitejšie. Také krásne. Majestátne vo svojom padaní, vo svojej frivolnosti. Naokolo sa zjavilo množstvo nových farieb.

Začal sa druhý svätý mesiac. Ceremónie: v sivom, modrom a oranžovom. Zaujímali nás aj dvere, záhrady a kúpeľne.

Ďalšie sväté mesiace: plece, na ňom zimomriavky, túži po Kamere.

A konečne: s Kamerou sme našli spoločnú stratégiu týkajúcu sa času. Chceli sme mu dodať plasticnosť, poddajnosť. Vytvorili sme teóriu, ktorú možno v živote uplatniť. Pojem elastic-kosti. Pojem poryvu. A tak ďalej.

Ako Človek s Kamerou prežívame dobrodružstvá.

Napríklad čakáme na Blondiaka.

Blondiak je akoby niekto z Chaplinov.

Blondiak by sa mal objaviť náhle, v nejakej škáre, ako nejaké srňa.

Blondiaka možno zaradiť medzi anjelohlavých.

Blondiak sa nechá naháňať Človekovi s Kamerou.

Bondiak rád mení účes, make up a kostýmy.

Blondiak vstal ráno raničko, zbehol po mlieko a škatuľku cigariet, no potom zablúdil a púčil ľudí ako mumintroll, trpák a nešťastník.

DENNÍK KRT 1

Mojím atribútom je slintanie a volám sa Krt. Nikdy sa mi nepodarilo k nikomu tak naozaj priľnúť a asi preto tu začínam písať. Takže okrem slintania je mojou vlastnosťou aj samota, nikdy som sa do nikoho nezaľúbila a s nikým sa nerozprávam, ale tancujem, no a ešte slintám.

Už istý čas žijeme spolu s Muchou. Je fascinujúca, vždy som túžila po súžití s niekým takým. Ona je múdra. A navyše citlivá, výborne pláva a tancuje, nikdy som nemala takú milenkú, ani som o takých nepočula. Teda nie, raz či dvakrát som možno počula, ale skoro nič, keď som počúvala takú strigu. No ale Mucha má kopy úžasných vlastností. Nikdy jej ich nezavídím.

Mucha má aj klobúk, najkrajší na svete. Vyrobili sme ho spoločne. Ja som vyhrabávala mach, vyšklbala som ho čo najviac, a ona z neho robila také guľôčky. Potom sme ich pripevňovali na klobúk, už si nepamätám ako. Ale je to naozaj najkrajší klobúk na svete, našli sme naň aj niekoľko nádherných kvietkov, a potom ešte prívieskov, briliantov a prstienkov.

S Muchou sme sa zoznámili najbežnejším spôsobom na svete: moja smrť si sadla do jej tieňa, aby sa oprela, nadýchala sa jej vesmíru. Bola som vtedy nekonvenčná, i keď nešťastná. To ma vždy sprevádza, takáto vlastnosť. Vyhrabávala som sa vtedy zo solídnych sračiek, mohlo to byť v zime. Nemohla som už vydržať doma a začala som sa túlať po lese. Blúdila som kadejakých miestach, a ona akurát kričala.

Prečo ju teda nemôžem lúbiť? Lúbiť tak naozaj, stratiť sa niekde v nej a prísť o tú svoju samotu. Som strašne silná, viem, ale moja samota je ešte silnejšia. Môj život je zápas s ňou a večné prehrávanie. Azda o to ide. No aj ten zápas je krásny, a prehrávanie zase nie je celkom najhoršie. Dokážem to robiť naozaj majestátne. Spalovať sa, s tou mojou samotou, vo večnom zápase a slinení.

Čo dnes budeme robiť? Ona cíti, že musí odplávať. Alebo zísť na bahnisko. Ja neviem, čo cítim, preto sem píšem. Denníček môj milovaný.

DENNÍK KRT 2

Vstávame ako zvyčajne zavčasu a robíme nádychy výdychy hvizdy lomozy piskoty vyzobkávanie kotkodákanie poprdzanie bzukotanie trkotanie vytie, vytie a pobiehanie.

My to takto vždy, od rána, hneď, len čo jedna vstane a zobudí druhú. Dnes som sa prvá zobudila ja a hneď som vedela, že je to nejaký mimoriadny deň. Samozrejme mi to povedal vesmír, my s Muchou sme na túto problematiku špecialistky, sme s kozmickými bránami, jazykmi a všetkým ostatným v stálom spojení. Tie spojenia sú naším spoločným vlastníctvom s Muchou, to treba ešte doložiť, kým sa pôjde ďalej. A možno ešte toto: jej chalúpka je postavená tak, že tie spojenia uľahčuje, osvetľuje.

34

Ďalej je akt, mohlo by sa zdať, neodôvodnenej krutosti. Nastáva okamih úteku. Krt kruto zrádza, lebo musí, lebo je sama zradená.

Bol to taký záblesk, naozaj bolestivý. Chvíľa ako tie, v ktorých cítiš, že sa ti znudili všetky tie pesničky. Cítila som sa vtedy zradená Muchou, ktorej choreografia akoby mi sľubovala plynulý pohyb. Zradená Chalúpkou, sama sebou, Krtom. Zradená – to bola páka na moju samotu. Kamsi sa to podelo, bitka a slina.

Okrem slintania, samoty a tancovania je mojím atribútom aj zakopávanie. Úžasne dobré sú na to pazúry, moje pazúry, to je extáza. No a keď tamtá chvíľa dohasla a zorientovala som sa, čo sa stalo a čím po tom všetkom som, dala som sa dohromady a začala som kopať. Ona sa mohla iba prizeráť, jednu krátku chvíľočku. Zmizla som jej, a ona ma nemohla zachytiť, lebo má iné vlastnosť než Krt. Mohla sa na mňa pozeráť len chvíľočku, môj akt, mohlo by sa zdať, neodôvodnenej krutosti, môj deň zrady.

Teraz sa zvrátam niekde inde. Zakopávam. Dnes sa budem váľať v sračkách, a potom si zabehám. Slina a bitka, robota rytia, sväté muky. Tu vaša beštia Krt, dobrú noc.

Preložil Karol Chmel

KLAUDIA GUŽÁK
SLOVENSKO

KLAUDIA GUŽÁK
SLOVAKIA

Klaudia Gužák, sa narodila v roku 1989 v Rimavskej Sobote. Je poetka, výtvarníčka, tatérka. V súčasnosti žije, tvorí a pracuje v Bristole. Od detstva veľmi rada sníva. Dôležitou súčasťou jej tvorby je surrealizmus. Výtvarné umenie študovala v Nitre. Neskôr ju uchvátili aj iné odvetvia úžitkového umenia ako textil, šitie a vyšívanie. V súčasnosti tvorí ilustrácie, grafiky a počítačové grafiky. Je veľkou fanúšičkou súkromných mytológií a genderovej neutrality. Jej umenie je pretkané vlastnou súkromnou mytológiou: Zaštava a rozličné podoby Zaštavy (Zaštava-í alebo Zaštava-ú). Jej postavy sú neraz genderovo neutrálni ľudia alebo iné tvory. Zúčastnila sa samostatných a skupinových výstav na Slovensku, v Maďarsku, respektíve v Anglicku. Jej prvá zbierka s názvom *Francia film* vyšla v roku 2023 vo vydavateľstve Kalligram.

Klaudia Gužák was born in 1989 in Rimavská Sobota. She is a poet, artist and tattoo artist. She currently lives and works in Bristol. Since childhood, she has loved to dream. Surrealism is an important part of her work. She studied fine arts in Nitra. Later she was fascinated by other branches of applied arts such as textiles, sewing and embroidery. Currently she creates illustrations, graphic art and computer graphics. She is a big fan of private mythologies and gender neutrality. Her art is interwoven with her own private mythology: the Zaštava and the different forms of Zaštava (Zaštava-í or Zaštava-ú). Her characters are often gender-neutral humans or other creatures. She has participated in solo and group exhibitions in Slovakia, Hungary and England, respectively. Her first collection entitled *Francia Film* was published in 2023 by Kalligram.

ZAŠTAVA-Í

PRVÝ SPEV: ZRODENIE

Pomaly ti hrabnem do vlasov,
a do brázd, ktoré vytvárajú moje prsty
nasypem semiačka.
Semiačka paradajok,
semiačka pomarančovníka,
semiačka miest a semiačka áut.

A potom na jar,
keď vyklíčia prvé priesady,
sa dobre zasmejeme, ako blbo ti vyzerá hlava
a že však si mal ísť ešte včas
k tomu kaderníkovi?

Teraz je to už jedno,
paradajky sa zídu na raňajky,
pomaranč k tequile.

36 Je všeobecne známe, že mestá sa rodia dlho,
v auguste dokončia Záštava-í,
mesto, ktoré máš na hlave.

O deväť mesiacov neskôr sa narodí prvé dieťa
(mesta, ktoré máš na hlave)
mesta Záštava-í.

Z prachu mu ušijem drobnú, ba až mikroskopickú
plienku
a z mačacích fúzov mu uštrikujem prikrývku.

DRUHÝ SPEV: ŽIVOT NA TVOJEJ HLAVE

Potom prídu ostatní.
Jeden druhého plienkujú,
pozbierajú si paradajky a pomaranče
a ty povieš, že tak to má byť.

Potom vytnú stromy,
postavia veľké mrakodrapy,
hlasno spievajú, ešte hlasnejšie trúbia.

A ja už sotva vidím tvoju tvár
zakrytú oblakmi a starosťami.
Zatvoríš sa do izby.
Niekedy nazriem a vidím,
že sedíš uprostred izby
ako meditujúci Budha.

TRETÍ SPEV: ZÁNIK SVETA

Jednu noc sa mi ako proroctvo
zjavila hrdzavé nožnice
v hornej zásuvke písacieho stola.

Na druhý deň ťa viackrát navštívim,
zoberiem ti ješť,
prihováram sa ti,
no je to zbytočné.

Tvár máš pod smogom ustarostenú.
V izbe je nádherné prítmie,
keď ti po prameňoch širokých ako prst
ostrihám vlasy.
Obyvatelia Zaštava-í s krikom utekajú,
no nemajú kam.
Keď izba stíchnie
tvoje telo sa zvalí,
rozvíri prach
(už rok sa tu nevysávalo),
zaspíš.

ŠTVRTÝ SPEV: ONEN SVET

Na druhý deň sa zobudíš oddýchnutý,
zješ raňajky, no paradajky odsunieš nabok.
Potom už nikdy viac nebudeš ješť
ani pomaranče, ani paradajky,
a nikdy viac nespomenieš
Zaštava-í.

No naplníš si pľúca výfukovým plynom, ak popri nás prejde auto
a po nociach počúvaš pri otvorenom okne ruch mesta.

Odvtedy ti strihám vlasy ja.
Pri korienkoch ešte vidno stopy niekdajšej civilizácie.
Kosti obyvateľov
pomaly spráchnivejú,
všetko zarastie mach,
domy sa zrútia
a autá zhrdzavejú.

A nikdy nehovoríme o tom,
že bol taký rok,
keď sme boli bohovia
a ja som zo žiarlivosti
zničila celú civilizáciu.

KÁVA

ráno pil kávu bez cukru a mlieka
volal ju suchá káva
vtedy mal vždy veľké plány na ten deň a do života
a keď skončil
do kuchynskej utierky som zabalila
jeho, drobučnú šálku,
stôl, kuchyňu
a celú chvíľu som odložila na zajtrajší deň

Preložila Lenka Naggyová

ZAŠTAVA-Í
CANTO I: THE CREATION

I slowly dig into your hair,
and in the grooves traced by my fingers
I scatter seeds.
Tomato seeds,
orange tree seeds,
city seeds, car seeds.

Then in the spring,
when the first sprouts emerge,
we have a good laugh at how silly your head looks,
and hey, shouldn't you have
gone to the barber in time?

It doesn't matter now,
tomatoes go well with breakfast,
oranges with tequila.

It is known that cities take a long time to be born,
Zaštava-í, the city on your head,
will be finished by August.

39

Nine months later Zaštava-í
(the city on your head)
births its first child.

From dust I stitch for it tiny, entirely microscopic
diapers,
and from cat whiskers I weave it a blanket.

CANTO II: LIFE ON YOUR HEAD

Then come the others.
They change each other's diapers,
harvest the tomatoes and oranges for themselves,
and you, you say this is the way of things.

Then they cut down the trees,
construct great skyscrapers,
loudly singing, and even more loudly whistling.

I can now hardly see your face
for the clouds and the worry.

You lock yourself in your room.
Sometimes I open the door and see
you sitting in the room's center
like the meditating Buddha.

CANTO III: THE DESTRUCTION OF THE WORLD

One night, like a prophecy,
they appear in my dream, in the top drawer of the desk, a rusty
pair of scissors.

The next day I visit you often,
I bring you food,
I try to speak to you,
but it's no use.

40 Your face is burdened beneath the smog.
The room is bathed in beautiful twilight
when snip by snip,
I cut your hair.
The Zaštava-í residents flee screaming,
but there's nowhere to go.
When the room quiets down
your body tumbles,
thuds into the dust
(it's been a year since it was vacuumed),
you fall asleep.

CANTO IV: THE AFTERLIFE

The next day you awake refreshed,
you eat your breakfast, but shove aside the tomato.
After this you never again
eat either oranges or tomatoes,
and you never again make mention
of Zaštava-í.
But you fill your lungs, with exhaust if a car is passing us by,
and every night at the open window you listen to the sounds of the city.

After this I cut your hair.
The roots still show traces of the former civilization.
They slowly crumble,
the residents' bones,
moss overgrows everything,
the houses collapse,
and the cars rust.

And we never talk about it,
how that was the year
we were Gods,
and I, out of jealousy,
destroyed an entire civilization.

Translated by Austin Wagner

MARIANNA GYURÁSZ
SLOVENSKO

MARIANNA GYURÁSZ
SLOVAKIA

Marianna Gyurász sa narodila v Komárne v roku 1991, v roku 2005 sa presťahovala do hlavného mesta Slovenska. Písaniu sa začala venovať ešte v Komárne, no toto zoznamovanie sa s písaním bol pomalý proces, serióznym sa stal až po rokoch, keď začala chodiť do spisovateľských táborov. Vtedy začala publikovať, súbežne s tým absolvovala štúdium v odbore molekulárna biológia na Univerzite Komenského v Bratislave. Svoju dizertačnú prácu obhájila v roku 2018. Medzitým bola na vedeckom pobyte vo Viedni a v Budapešti. V súčasnosti žije v Budapešti, píše poéziu a prózu, pôsobí v oblasti vedeckého marketingu. Jej texty vyšli okrem iného v časopisoch Kalligram, Irodalmi Szemle, Pannon Tükör, Prae, Szkholion, v antológiách Lehetnék Bárki a Természetes Vadság, tiež v denníku Új Szó, na webových stránkach Apokrif on-line, Contextus a dunszt.sk. Jej prvá básnická zbierka s názvom *Már nem a mi völgyünk* vyšla v roku 2022 vo vydavateľstve Kalligram.

Marianna Gyurász was born in Komárno in 1991 and moved to the capital of Slovakia in 2005. She started writing in Komárno, but her introduction to writing was a slow process, it only became more serious years later when she started attending writers' camps. At that time she began to publish, and at the same time she completed her studies in molecular biology at the Comenius University in Bratislava. She defended her dissertation in 2018. In the meantime, she was on a research fellowship in Vienna and Budapest. She currently lives in Budapest, writes poetry and prose, and works in science marketing. Her texts have appeared in Kalligram, Irodalmi Szemle, Pannon Tükör, Prae, Szkholion, the anthologies Lehetnék Bárki and Természetes Vadság, the daily Új Szó, the websites Apokrif on-line, Contextus and dunszt.sk, among others. Her first collection of poems, "*Már nem a mi völgyünk*", was published in 2022 by Kalligram.

MESTO BÁBIK (ALEBO PANPSYCHISTA)

Hovorila som o tom, že som tiež ako evolúcia
alebo ako syntéza ohniviek dedičnej reťaze:
tak ako ony dokážem sa posúvať iba jedným smerom.
Sú odbočky, ktoré niekam vedú
a neraz ústia v slepej uličke.
Myslím, že v zásade tvoria mapu mesta.
Na hlavnej ulici výklad, vo výklade bábika, bábika má na klobúku mašľu,
bábiky aj v dome nad hlavnou ulicou,
bábiky v šikátoroch,
bábiky vo farebných parochniach s vlasmi, ktorým sa rozdvajujú konce.
Keď sa mesto zaľudňuje, aj bábiky sú v mnohých ohľadoch mapami mesta,
raz niekam vedú, inokedy sú slepými uličkami,
odbočiek je neúrekom.
Predstavujem si,
že aj v nás prebýva pomerne veľa menších bábik,
v uličkách vzdušnic a masívnejších tepien,
v zákutiach myelínových obalov,
v sústave klzkých čriev,
a vo vnútri v nich ešte drobnejšie, už nehmatateľné bábiky.
My sa raz
naučíme medzi sebou zhovárať
a klásť si otázky.
Vtedy sa opýtam,
dokedy mi ešte bude rásť hrča nad stehennou tepnou,
a ony zase, koľko sekúnd budú držať pokope bunkové blany, keď zomriem.

Preložila Eva Andrejčáková

APOTHEOSIS?

Pri prvom raze akoby ťa posadol môj nikdy neexistujúci učiteľ baletu,
tak mi stískaš plecía a hľadíš priamo do očí,
a hovoríš, že inak to robím dobre, len by som mala
trochu ubrať.

Akoby aj tvoja tvár bola náhle bubon z kože, ktorý napína
príliš utiahnutý drdol, no kto by sa už na teba odvážil zdvihnúť ruku.
Pod lopatkami mám napnuté pazúre (objímam sa, no nevšímam si to),
a na chvíľu som si istá, že ma chceš naučiť lietať.

Nasledujúci týždeň mi rozprávaš o tom,
ako mám prerezať na dvoje zrnko hrachu, ako by boli atómové jadrá,
a ako mám rozštiepiť mrkvu na také tenké plátky, aby som ich podobne ako svetlo
mohla prevliecť naraz očkami dvoch ihiel (vtedy je to skôr vlnenie než častice).

Nasledujúca lekcia od teba: odteraz môžem písať len o činnostiach
na konci leta, ktoré možno robiť iba na kúpalisku,
no v žiadnom prípade nemôžem vdýchnuť denne viac ako päť centimetrov kubických
z vône hranoliek smažiacich sa v oleji.

Ak mi to už ide ľahko a popoludní okolo štvrtej sa už takmer cítim ako plážová lopta,
môžem začať pracovať na tom, aby som zabudla,
že existencia má inú formu ako
byť plážovou loptou.

A keď na to už zabudnem,
nemusíš mi dávať viac lekcií,
lebo všetci dobre vieme, že plážové lopty už
nikto nič nenaučí.

44 *Preložila Lenka Nagypová*

MARUŠKA

Niektorí ľudia, uznajme, majú hlavu čudného tvaru,
chytíš sa prúdu vlastných myšlienok v kaviarni pri nohe Kolosu,
dokázali ich totiž priviesť na svet iba násilím:
pomocou vákua alebo kliešťami,
držiac im hlavu vykmásali ich do chúlостivej situácie,
v ktorej sa napriek vlastným úmyslom ocitli
a odkiaľ žiadna cesta úteku nie je jednoduchá.
Takto ich rozlišuješ,
rozprávaš, usmievajúc sa na čašníka (ktorý ti ponúka zmrzlinu po maďarsky, hoci výslovnosť
má hrubú a nepríjemnú),
tie okrúhle hlavy, ktorým pristane každý účes a všetko
im ide s takou ľahkosťou, až krv vrie v žilách,
pozdravy aj rozlúčky,
a zástup hláv s vydutými spánkami, alebo ploché hlavy,
ktoré v šoku po príchode ešte
celé týždne nehybne ležali na malých tvrdých matracoch,
rozprávať sa naučili neskoro a nezrozumiteľne,

odvtedy sa často zamotávajú do vlastných viet a ten,
komu ich adresujú, sa na ne pozerá prinajmenšom začudovane.
Zahľadíš sa na Kolos, takto zdola, akoby si sa mu chcela pozrieť pod sukňu,
medzitým podvedome krčíš tú svoju;
nepohodlné slnečné okuliare si nasadíš navrch hlavy,
sledujem čierne tašky, čo máš namalované pod očami
a čiernu farbu na spánkoch, ktorá robí tvoje čelo takým úzkym,
akoby hovorilo, vnútri som pristrannejšie,
a naraz mi len zide na um, ako môžeš čašníkovi závidieť,
že hovorí tvojím rodným jazykom tak nemožne a ťažkopádne.
Nevyslovím nahlas, že nech pri tomto stole odznie čokoľvek,
nikoho z nás to nestavia do dobrého svetla,
posledný hlt Aperolu piješ s výrazom, akoby ti objednávky prišlo trochu ľúto,
ale všetko je tu také drahé a všetko treba vyprázdiť.

Preložila Eva Andrejčáková

VÝŤAŽOK

Keď vstúpil, rozpadol sa mi drdol:
bolo to znamenie.
Povedali mi vopred, že mi dajú znamenie.
neotočila som sa, len som sa usmievala,
lebo som vedela, lebo mi povedali vopred, že budem vedieť a vtedy som už vedela,
že približne sedem rokov, dva mesiace a štyri dni budeme tvoriť jeden pár.
Len približne, lebo naše pojmy o tom sa budú trochu líšiť.
Dom s hypotékou na predmestí - dve pochované domáce zvieratá - a jeden nový života-
schopný ľudský tvor - dva zničené nervové systémy:
Toľko vložíme do siedmich rokov.
Potom žijeme dlho bez úsmevu - rodičovské združenia na striedačku - diskusia o takzva-
nom práve na návštevy,
potom pokojnejšie vody - nové účesy - vyraziť si von - krúžky - do izby vojdú iní,
no o tom už nedostanem znamenie,
vlasy ostrihané nakrátko sa ani nepohnú.
Niekedy sa o nich rozprávame,
keď o veciach, ktoré sa už nezvratne naveky týkajú nás oboch,
kým tento pojem platí, aspoň dovtedy,
a nové myšlienky, opäť osvietenia, o ktorých by sa dalo inde, predsa je to tu najjednoduchšie,
tak voľne prechádzajú,
aj toto nám ostane do konca.
Potom namiesto rodičovských združení holorozhovor, tu sa už zídeme,
keď je koniec, dohodneme sa, že sme očakávali elegantnejšiu technológiu,

niečo, čo nám umožní napríklad aj objatie vnúčat,
alebo pohladkať chrbát zvieratiek.
Ja budem mať mačku, mohutnú calico,
milý genetický zázrak, o ktorom som toľko hovorila.
Neskôr sa obraz kazí, preto si pozerám veľa starých, keď mi to čas dovolí,
vtedy už sama,
obrazy sú niekedy vlhké,
ten najmilší ním ostane navždy,
vtedy, keď sa mi drdol.

Preložila Lenka Naggová

CITY OF DOLLS (OR THE PANPSYCHIST)

I spoke of how I too am like evolution,
or like the synthesis of hereditary chains:
like them, but I am only able to progress in one direction.

There are branchings which lead somewhere,
other times I turn down a dead end.
It is, I believe, essentially a city map.

On the main street a storefront, in the storefront a doll, on the doll's bonnet a bow,
dolls in houses even, over the main street,
dolls in alleyways,

dolls in colorful wigs with split ends.

As they proliferate, the dolls too are in many ways maps of the city,
here leading somewhere, there to a dead end,
the branchings are many.

I imagine that
inside of them there live many scaled-down dolls,
on the streets of the respiratory system and more massive arteries,

in the myelin sheath sleeves,
in the slippery intestinal tract,
and inside them even smaller, by now undiscernible dolls.

Someday all of us
will learn to speak with one another,
and we will pose our questions.

I will ask
how long the lump over my femoral artery is going to keep growing,
they will ask how many seconds the cell walls will hold up after I die.

MARUŠKA

The reason some people's heads are shaped so funny,
your thought process trundles along in the café at the foot of the Colossus,
is that they could only be brought into the world with violence:
with vacuum or forceps,

gripped by their heads and wrenched into that awkward position
they had no intention of being in,
and from which no escape route is easy.

That's how you tell them apart,
you inform the waiter with a smile (who offers ice cream in Hungarian, though his pronunciation
is   course and ungainly),
the roundheads who can wear any hairstyle, and to whom everything comes
with such blood-boiling ease,
greetings and even goodbyes,
and the armies of concave-templed or flatheads
who, following the shock of their arrival,
lay immobile for weeks on their hard little mattresses,
learned to speak both later and unintelligibly,
and ever since regularly muck up their sentences, at best
getting strange looks from the ones the words were for.

48 You gaze up at the Colossus from down low, like you're trying to see up its skirt,
unconsciously crumpling your own as you do;
you've pushed your hapless sunglasses to the top of your head,
I look at the black bags hanging beneath your eyes,
and at the dark makeup smeared onto your temples which makes your forehead seem so thin,
as if trying to say: I'm more spacious from within,
and suddenly I realize you might envy the waiter
for how he speaks your mother tongue, so clumsy and cumbersome.

I don't say it out loud, but whatever is heard at this table
will cast neither of us in a good light,
you gulp down the last of your Aperol with a look on your face that says you already regret your
order,
but everything is so expensive here, and you have to drink it.

Translated by Austin Wagner

ANITA HARAG
MAĎARSKO

ANITA HARAG
HUNGARY

(1988). Autorka krátkych próz žijúca v Budapešti. Od roku 2016 uverejňuje texty v literárnych časopisoch. Jej debutová zbierka poviedok *Évszakhoz képest hűvösebb*, ktorej slovenský preklad sa v súčasnosti pripravuje, vyšla vo vydavateľstve Magvető v roku 2019. V tom istom roku získala Literárne štipendium Pétera Horvátha za najlepšie dielo autora do 35 rokov. Nasledujúci rok získala za svoju zbierku poviedok cenu Margó za najlepší debut. Nemecký preklad (Timea Tankó) jej knihy vyšiel v roku 2022 vo vydavateľstve Schöffling Verlag. Niektoré jej prózy boli preložené do angličtiny a uverejnené v Amerike a Kanade.

(1988). Short story writer living in Budapest. She has been publishing novellas in literary journals since 2016. Her first short story collection, *Évszakhoz képest hűvösebb* (*Rather Cool for the Time of the Year*), was issued by Magvető Publishing in Hungary in 2019. In the same year she was awarded the Péter Horváth Literary Scholarship established for the best work of the year written by authors under 35. In the following year she received the Margó prize for best debut. Her short story collection was published in Germany by Schöffling Verlag (*Es ist zu kühl für diese Jahreszeit* translated by Timea Tankó, 2022). Some of her works were also translated into English by Marietta Morry and Walter Burgess and published in the US and Canada.

POCITOVO CHLADNEJŠIE (POVIEDKA Z KNIHY POCITOVO CHLADNEJŠIE)

Hladkal mi tvár. On bol hore, vtáka mal vo mne, popritom mi hladkal tvár. Hore-dole, hore-dole, hore-dole. Ako keby ma objímal cudzinec, ten by mi takto hladkal chrbát. Nevedel, čo by mal robiť s rukami. Čo chcem, aby nimi robil. Nech mi nehladká tvár, radšej nech mi uchopí zadok. Má rád, keď mu zaborím nechty do chrbta, nech ho to bolí, aj mu tečie krv. Silnejšie, povedal, ešte silnejšie. Ešte som jeho telo tak dobre nepoznala. Bála som sa, že mu zaškrabnem do znamienka. Musela som si nechať narásť nechty, aby to dostatočne bolelo.

Stúpim na odštiknutý necht. Pichá ma do chodidla, zohnem sa, je z ukazováka alebo z prostredníka. Hodím ho do koša. Keď niečo vyhodím, musím si umyť ruky. Mám popraskanú kožu na rukách, mala by som používať iné mydlo. Nejaké slabšie, no potom mám pocit, že nie som dosť čistá. Umyjem si zuby, kefku postavím vedľa druhej. Potrebujem novú, túto používam už štyri mesiace. Hovorí sa, že ju treba vymeniť každé tri mesiace. Používam ju od apríla, tak to je už takmer päť. S Lukácsom sme šli na nákup, kúpili sme zelenú a modrú kefku. Extra mäkké, tie sú dobré, povedal, zuby sa nimi dajú umyť poriadne, je to, akoby sme zároveň používali aj zubnú niť. Stáli sme na autobusovej zastávke, čakali na autobus, triaslo ma od zimy. Na apríl bolo veľmi chladno, ja som mala na sebe len tenký jarný kabát, on mal pulóver. Ako ti môže byť taká zima, pýtal sa, šúchal mi ramená, povedz si, že ti nie je zima. Ja si oblečiem vždy o jednu vrstvu oblečenia menej, treba si zvyknúť na zimu. Hovoril mi takéto veci a šúchal mi pritom ramená, niekedy mi dýchol na krk. Vtedy mi prešlo teplo celým telom.

50

Mala by som prať. Prehrabávam sa v skrini, ale neviem nájsť ani jedno normálne tričko. Nepotrebujem nič extra, len obyčajné, čisté tričko, nejdem príliš ďaleko, rýchlo to vybavím. Nájdem jedno, na ktoré mi povedal Lukács, prečo ho nepoužívam na spanie. Akoby bolo vyťahané, hoci je len oversized. Je také schválne, vysvetľovala som mu. To je jedno, vyzerá, akoby bolo vyťahané. Vrátim ho do skrine, oblečiem si tričko zo včera, to je dobré, ovoniam sa, cítim len dezodorant. Potrebujem kabát, fúka vietor.

Prievan takmer zabuchne dvere. Bojím sa, že ak by ich zabuchol, zo zámky by vyskočil šrób. Takmer zhodím kvety susedy, ktoré sú naukladané pri mojich dverách. Kvetináčov je toľko, že muškáty mám ešte aj na rohožke. O pár týždňov ich vezme dnu do bytu. Iba ja viem, že kvety, ktoré má teraz na balkóne, nie sú živé. Celú zimu budú rovnako zelené, červené a ružové. Môj balkón je prázdny. Lukács mi doniesol petúniu a begóniu, nech si ich vyložím, budú pekné. Zabudla som ich polievať, vyschli, obe som pred dvoma týždňami vyhodila aj s kvetináčom.

Idem obchádzkou okolo parku. Sadnem si na lavičku, nedávno vymenili lavičky aj plot, do opierky ešte nikto nevyryl svoje meno. Na ihrisku sa jedna mama hojdá so synom. Nie je tu ďalšie dieťa, nie je tu ďalší rodič. Som sama, nedoniesla som si so sebou dieťa. Ak by som si doniesla, mohlo sedieť na druhom konci hojdačky, mamička by nemusela kolenom tlačiť sedadlo nadol. S Lukácsom by sme mali pekné dieťa, zdedilo by jeho modré oči, môj nos a aj jemu by šlo písmeno R ťažko. Pri hrade je stará brána, kráka na nej čierna vrana. Ja ani nechcem dieťa. Lukács sa objaví pri vchode do parku. Ide na bicykli, zastane pri mne, a ty, pýta sa. Nejde ani cez vchod do parku, ale cez bočnú bránku, všimnem si ho až vtedy, keď je vedľa mňa. A čo ty tu? Ani nie cez bočnú bránku, v skutočnosti ani nevojde dnu, len prejde popri

parku a ani sa nepozrie dnu, neuvidí, že som tam. Že tu sedím na lavičke, je jeseň, tečie mi z nosa a nemám pri sebe vreckovku. Predsa nevstanem, lebo čo ak. Býva tu o dve ulice ďalej. Ak si ma všimne, musím si vymyslieť, čo mu poviem. Poviem mu, že som prišla na rande. Nie, poviem, že sa mám stretnúť s kamarátkou, s ktorou kamarátkou, no s Katou, býva tu neďaleko. Nová kamarátka, preto ju nepoznáš.

Neďaleko od parku je drogéria. Vojdem dnu, pri pokladni niet nikoho, teraz by som mohla vziať jeden dáždnik, no vietor by mi ho aj tak vykrútil z ruky. Vezmem si košík, vydám sa smerom k ústnej hygiene. Minule bola ústna hygiena ešte tu a teraz je tu už starostlivosť o telo, ovoniavam telové mlieka. Hľadám zubnú kefkú, medzitým nájdem mydlá, potom dezodoranty. Aj pánske sú tu oproti dámskym. Ovoniavam jeden s vôňou mora, no nevoní ako more, ale ako Lukács. More takto nevoní, od mora budem mať slané ústa, pokožku s jemnou vôňou bahna a rybaciny. Taká je morská voda: slaná, bahnistá a rybacia. Lukáčsova vôňa je iná, taká ako tento dezodorant. Kým hľadám zubné kefky, viackrát prejdem popri pánskych dezodorantoch, vtedy vždy ovoniavam more. Nevie, či nenachádzam kefky preto, lebo ich skryli, v tejto drogérii možno ani nemajú zubné kefky, alebo ich neviem nájsť naschvál, aby som mohla ovoňať dezodorant. Uplynie aj polhodina, kým ich nájdem. Hľadám, ale extra mäkkú nemajú. Ja potrebujem extra mäkkú. Pomôžem vám, pýta sa predavačka. Dievča okolo dvadsiatky, plavé vlasy jej siahajú po pleciah. Deväť z desiatich ľudí by o nej povedalo, že je pekná. Desiaty len z trucu nie, no v skutočnosti je pekná aj podľa neho, možno trochu nudná. Aj Lukáčsovi by sa isto páčila, ak by ju zbadal na ulici, otočil by sa za ňou. Býva blízko, ľahko by sa mohli zoznámiť. Skočí si sem po zubnú kefkú, aj on sa spýta, kde sú, nevie ich nájsť. Dievča mu to povie, usmejú sa na seba. Hľadám zubné kefky, odpoviem dievčaťu. Ale nie takéto, ja potrebujem takú, čo je extra mäkká. Má čierne balenie. Aha, hovorí, zohne sa, z najspodnejšieho radu vytiahne moju extra mäkkú kefkú.

Prefrčí popri mne modrý bicykel, určite je to on. Stojím na autobusovej zastávke, kvôli stavbe posunuli tabuľu o šesťdesiat metrov ďalej. Doteraz som si ani nevšimla, ako veľa cyklistov chodí po meste. Naháňajú ich autobusy. Na každom modrom bicykli je on, má inú čiapku, má iný kabát, to je jedno, je to on, ide do práce, ide do CBA, darmo mu hovorím, že je najdrahšia, pokladničky ho tam majú rady. Je to on, ide sa s niekým stretnúť, s dievčaťom, preto sa tak ponáhľa, lebo nechce meškať. Neznáša meškať, radšej je tam o päť, desať minút skôr, stojí v zime. Aj teraz určite niekde postáva, o osem minút dve hodiny, dohodli sa na druhú, rande sa nezvykne dohodnúť na štvrt, ani na pol veľmi, skôr na celú. Postáva a jedno dievča v červenom kabáte mu pripomenie mňa. Alebo francúzsky buldog, ako k nemu príbehnem a pohladkám ho. Alebo nejaká vôňa, otočí sa za ňou. Postáva a niečo mu pripomenie mňa, ale nie som tam. Ak mu zídem na um, nikdy tam nie som. Ak mi zide na um, nikdy tu nie je. A také neexistuje, aby mi nenapadol. Pozerám na špaky na ceste. Musím sa postaviť tam, kde je viac špakov, tam sa otvorí dvere autobusu, povedal. Stojím tam, pozerám na špaky. Je tu zákaz fajčiť, predsa je zastávka plná ohorkov. Počítam, päť, šesť, sedem, kedysi fajčil aj Lukács. Prestal kvôli mne, neznášala som ten smrad, nebola som ochotná bozkávať sa s ním. Teraz myslím opäť na Lukáčsove ústa, aký pekný je ten drobný rez pod jeho spodnou perou. Špaky, musím počítať, sedem, osem, deväť, desiaty už nie je, aj Lukács hovorí, osem, deväť, desať, jedenásť, počíta znamienka na mojom chrbte. Dostane sa po tridsaťdva, dotedy som ani nevedela, že mám na chrbte tridsaťdva znamienok.

Nastúpim na autobus, je tam, sedí v dvojke. Nie, stojí v ohybe, prekvapí sa, že som tam. Ani nezvykol chodiť autobusom, pozriem von oknom, popri autobuse prejde modrý bicykel, je to on, kýva, ukazuje mi, aby som vystúpila, chce sa so mnou rozprávať. Na najbližšej zastávke vystúpim, má na sebe pulóver, ktorý odo mňa dostal na Vianoce. Predsa to spolu skúsme znova, hovorí, ešte raz, naposledy. Mohli by sme to skúsiť, lebo to bolo fajn. Chýbam mu, veľa na mňa myslí. Nepoviem, že aj ja naňho veľa myslím, odpoviem len toľko, že ani neviem. Začne ma presvedčať, aké to bolo fajn, nech sa len zamyslím, až po dovolenku v Chorvátsku to bolo fajn. Tvárim sa, akoby som rozmýšľala. Napokon poviem, že okej. Skúsme to.

Pri Sukošane nie je piesková pláž. Po štrku sa nedá ísť boso, neoplatí sa prestrieť ani uterák, skaly sú ostré a pichľavé. Nie je tu veľa ľudí, v Zadare je oveľa viac turistov, túto dedinu tak nepoznajú. Voda prudko klesá, treba dávať pozor. Keď sme vošli do mora, museli sme si obuť gumené topánky, aby nás nepopichali morskí ježkovia. Ak ma pichne, dostanem horúčku, môžem ležať v izbe s oddelenými lôžkami, ktoré sa nedajú prisunúť k sebe. Spali sme v mojej posteli pre jedného, tá je pri okne. Ak neodtiahneme závesy, akoby bolo vidieť more, rozpíjajúca sa temnota na spodku oblohy. Na jeho posteli sme mali len oblečenie. Na zábradlie balkóna sme položili vyschnuté uteráky, svoje plavky som nevyložila, tie som rozprestrela na jednu zo skriň vnútri. Lukács sa nad tým usmial, oblečiem si ich na pláž, ale nenechám ich na balkóne, podľa neho v tom nie je žiadna logika.

Z ôsmich dní bol jeden deň cesta. Na šiesty deň ma pichol morský ježko, dostala som horúčku, museli som ísť na ubytovanie. Celé popoludnie som ležala v posteli, Lukács povedal, že nemá rád, keď mám horúčku, vtedy veľa rozprávam. Myslím si, že som vtipná, ale nie. Mám si radšej pospať, povedal a išiel na pláž s Maďarmi, ktorí bývali v susednej izbe. Do večera sa ani nevrátil. Na druhý deň mi už bolo lepšie. Náš ubytovateľ hovoril, že na svitaní, ak vyjdeme na blízky kopec, čo je taká dvadsaťminútová prechádzka, môžeme vidieť východ slnka. Musíme si to pozrieť, tých dvadsať minút stojí za to. Presvedčila som Lukácsa, aby sme posledné ráno vstali skôr, aby sme si šli pozrieť východ slnka, ja som zo včerajška predsa nič nemala. Na druhý deň nadránom, keď zazvonil telefón, nebol ochotný vstať. Choď ty, ja si ešte pospím, povedal. Ale no tak, nerob, veď to je hlavné, aby sme šli spolu. Ja teraz nejdem nikam. Lukács, no tak. Neotravuj už, ty nebudeš dnes šoférovať. Obula som si topánky a šla som sama. Dvadsať minút sa zdalo skôr ako tridsať, hoci som bola taká rozčúlená, že som šla dvakrát tak rýchlo ako zvyčajne. Na kopci postávali dvaja-traja ľudia, nechcela som sa rozprávať ani s jedným z nich. Stáli sme a čakali. O pol hodiny sme už vedeli, že tu dnes východ slnka nebude, celý horizont pokrývali búrkové mračná, celý deň pršalo. Oblaky boli sivé ako more.

Už dva mesiace som Lukácsa nevidela. Vystúpim z autobusu, pokúšam sa spomenúť si, kedy som ho videla naposledy. Pamätám si rozchod, pamätám si aj slová, ale jeho si nepamätám, čo mal na sebe, aké bolo poradie udalostí. Nevieť si spomenúť ani na jeho tvár, viem, aké má oči, aký má jeho nos ohyb, aké má ústa, ale jeho tvár si neviem vybaviť. Jeho vôňu som cítila v byte ešte dlho po tom, ako odišiel. Kedykoľvek som vstúpila do predizby, bola tam. Zastala som a zhlboka sa nadychovala, po niekoľkých hlbokých nádychoch sa vôňa stratila. Stúpim na list zo stromu, pošmykne sa mi na ňom opäť. Lukács stojí v bráne, čaká na mňa. Lukács sedí na schodoch pred dverami, čaká na mňa. Lukács sedí na gauči, ešte má pri sebe náhradný kľúč. Zastanem v predizbe, zhlboka dýcham. Z plynomera mi do nosa udrie slabá vôňa plynu, vraj si ale nemusím robiť starosti, únik plynu nezaznamenali. Musím prijať, že

v predizbe niekedy smrdí plyn, ale to nič neznamená. Nerobím si starosti. Ak by byt vybuchol a ja by som bola doma, Lukácsovi by dala moja mama isto vedieť a on by sa zrútil, plakal by ako dieťa. Chcem, aby plakal. Predstavím si, že plače, nikdy som ho nevidela plakať. Keď plačem, hlava mi celá očervenie, červeň pominie len po niekoľkých hodinách, z očí až na druhý deň. Ľudia dva dni okamžite vedia, keď sa na mňa pozrú, že som plakala. Vyberiem extra mäkkú kefku. Signal, soft, 998 forintov. Položím ju vedľa druhej kefy a starú vyhodím.

Preložila Lenka Naggyová

CERASELA

FROM THE BOOK RATHER COOL FOR THE TIME OF THE YEAR

I was still thinking about the movie the next morning. The woman's face in deep despair, the oppressive mood. Hi, Anna, one of my colleagues greets me in front of the building with a cigarette between his fingers. I wave back. I go through the main entrance and try to figure out what I'll say to Cerasela. It was great, too feeble. In the elevator, it occurs to me to pretend I didn't like the movie. By the time I sit down at my desk, I don't like either of those ideas. I turn on my computer, it starts up slowly, the icons appear slowly on the screen. It bothers me more today than usual. I want to tell her that I saw the movie. I'm looking for her on the internal contact list, but she's offline. It's 9:07 and she hasn't signed in yet, she must be late, the bus didn't come. Then I remember that in Romania it's 10:07, not 9:07. By now it's 10:08. She didn't mention that she was going on holiday. Perhaps she got sick, or there's some problem with her son. Radu is often sick, last time he had a bellyache. He always has a bellyache when he doesn't want to go to school. On those occasions, Cerasela works from home. She's very conscientious, she changes her location on Chat to "Working from home" rather than "Business Park, Building A, Bucharest." I think it's more likely that she got sick, and if she doesn't check in from home, she may even have a fever. Once she told me that she can't tolerate fevers, she ends up in bed whenever her temperature is only a little bit elevated.

54

I open Chat History, and, indeed, she didn't mention anything. I scroll back, they went to the movies the day before yesterday, Radu spilled his popcorn by the cashier. He was given another box for free. It happened to me as well, I replied, and recounted how once, despite watching the lights at the edge of the stairs, I made a wrong step, and popcorn spilled everywhere. I drink the last gulp of my coffee and go to the kitchen. Ever since the coffee machine was removed, I've used instant. Some of my colleagues switched to the coffee downstairs, but it has a bitter aftertaste. I don't know what causes it or what it reminds me of. I rinse my mug, fill it with water, and go back to my desk.

Cerasela and I warmed to each other a couple of months ago when we worked together for a week on one of the international projects. The first thing I did each morning was to put a red flag on her work-related emails. I replied to every one of them, one after the other, or forwarded the question. Cerasela is my Romanian contact, she handles the international side. We'd worked together before, but during that project, we chatted every day. It was a huge project involving several hundred HP machines. We needed to get price quotes from local business partners. We laughed a lot—how easy all this would be if I could talk directly to the third-party—but the rule is that we can only communicate within the company. Cerasela had to play the mailman between me and the business partner. I'm not allowed to use names, that's another rule. Once I leave the building, I'm not allowed to name any of my clients.

At the beginning we wrote the usual things to each other during work. How are you, I am fine, Have a lovely weekend, Same to you, things like that. Later we wrote to each other when we were tired or needed a coffee break, chatted about how well we'd slept the night before, the movies we saw, the books we read. It was she who recommended the movies *Child's Pose* and *Graduation*. I went to see *Graduation* a couple of weeks ago. I liked it. I can't imagine what a mother's love is like, I wrote to Cerasela after. She replied that she couldn't have imagined it either because it

was not possible. I recommended *On Body and Soul*, the movie with deer in it. She liked it. She once saw a deer in the Cluj zoo when she was a child. Her family was still living in Cluj; they moved when she was fourteen. For a long time, she used to say that they were going home when she and her family visited her grandmother in Cluj. In the zoo the deer stood far away from the fence, but she would've liked to pat his back. She imagined that his hair would be silky, strong but silky.

I sign into Facebook, enter her name in the search bar. I know it's unnecessary, but I check it every now and then. She's not on. She told me that there were two types of people in the world: those who were on Facebook and those who weren't. It's out of spite that she's not on, because everyone else is. Even she laughed at this, but she didn't want to register no matter how much I prodded her. I spread my shawl across my back, the air conditioner is blowing cold air on me.

We exchange pictures via Chat. Hers are mostly of her son, Radu at Roșu Lake, Radu in the Godeanu Mountains, Radu eating ice-cream. She never mentions her husband, and I don't ask. I mostly show her photos of our family vacations. Mom, Dad and I often go to Bibione. I send her beach photos. Cerasela loves the sea and always asks me to send more. She has never been to the Adriatic. One of the pictures shows the three of us sitting on a ship. Cerasela says that I look a lot like my dad. A lot of people mention that, sometimes even in front of my mom, who gets peeved by this.

One of my colleagues behind me is talking to a man from India. She turns the speakerphone up so high that even I can hear the man's voice. He speaks so fast that it's hard to understand him. I don't know what Cerasela's voice sounds like. Whether her spoken English is clear or has a strong accent. I don't know what type of accents Romanians have, Cerasela doesn't like to phone. My pronunciation is very good, I'm told, I articulate well. For some reason English is easier for me. Sometimes I realize that I'm thinking in English about what to pick up at the store, sentences come to me in English in my mind and sometimes I speak in English to my mom and dad. They stare at me a bit longer than usual, then I quickly repeat it in Hungarian. Last week, I talked to Aleksey. The Russians like to phone, they pronounce my name as Annya, the English say Ann-ah. Cerasela liked the diminutive and called me Ani from the beginning. At first this was strange. No one, except my parents and my friend Adél, calls me Ani, even though I like it. People are afraid to use diminutives.

I go downstairs to buy lunch. Today's menu is stuffed crêpes and cauliflower soup. I ask for it to go and take it upstairs to the third floor. It's 11:45, no one is in the kitchen that early. I like the silence before lunch. There is stirring in the corridor, but it's quiet in the kitchen, only the fridge hums softly. I sit down at the table farthest from the door, I always sit here. In a couple of minutes, two of my colleagues arrive. They don't normally eat this early, but they have a meeting at 12:30. They ask if they can join me. I nod and move over a bit. One sits down across from me, the other beside me. He can't open his soup container, the heat made the cover stick. He doesn't have long fingernails to pry it open. I should ask if I could help, I have long nails and could open it in a second. I don't ask. It takes him minutes to remove the top. By that time my other colleague has finished half of his breaded pork cutlet. The topic is the lunar eclipse due this evening. One of them says it'll be cloudy, just like now and points out the window. The other says it'll clear up, and that he's angry because someone took his unopened yoghurt from the fridge and ate it. We figure out together what to put on on a note to post on the fridge door. Wr-r-rite dear amigo,

I say. My colleague nods and writes on top: Dear Amigo. Where will you watch the lunar eclipse? he asks. I d-d-don't know yeh-eh-et. Y-you, y-y you? He waits patiently and then replies, In the Philosophers' Garden. I remember Cerasela, perhaps she's available by now. G-g good-bye, I say, get up and put my plate in the dishwasher. I fill my mug with water and go back to my desk. My screen saver is on, colorful bubbles bounce around. I move the mouse and sign in. Cerasela is still offline.

I look up Liviu, the person who usually fills in for Cerasela. Hi, Liviu, how are you? A few minutes pass before he replies, Hey, Anna. Then I write, Do you know if Cerasela will be available today? No, he replies, she will not. Yesterday was her last day. I ask if he means the last day before her holiday. No, he replies, and tells me it was her last day at work because she moved to Cluj. Thank you for the info, I write, then close the conversation. In the Romanian movie Child's Pose, a mother does everything in her power to prevent her son from going to prison after he ran over and killed a child. I write an email to Cerasela. I tell her now I can imagine what it must be like to be a mother. An error message appears right away: User profile is inactive. The chat window opens, it's Liviu. He asks me to send the new projects to him from now on. OK, sure, I reply, and say goodbye. La revedere.

*Translated from the Hungarian by Marietta Morry and Walter Burgess.
The story was first published in English in Exchanges literary journal.*

MILA HAUGOVÁ
SLOVENSKO

(1942). K básnickým zbierkam, ktoré mali podstatný význam v jej tvorbe, patria: *Premenlivý povrch*, *Čisté dni*, *Praláska*, *Dáma s jednorožcom*, *Krídlatá žena*, *Zavretá záhrada (reči)*, *Atlas piesku*, *Pomalá lukostrelkyňa*, *Plant room... Cetonía aurata, canti..amore*, *Srna pozerajúca na polárku*, naposledy *Z rastlínstva a Dokonalé zvieranie*. Venovala sa súčasne autobiografickej tvorbe: *Zrkadlo dovnútra*, *Tvrde drevo detstva*, *Písať ako dýchať*, *Archívy priestorov*. Jej básnické zbierky boli preložené do angličtiny, nemčiny, francúzštiny, ruštiny, slovinčiny. Naposledy vyšlo v anglickom preklade: *Eternal Traffic*, v nemeckom preklade *Zwischen zwei Leeren*. Zúčastnila sa zahraničných rezidenčných pobytov: v Rakúsku v Kremse, v Nemecku v Berlíne a Edenkobene, v USA IWP v Iowe, Vyšehradské štipendium v Budapešti. Za svoju básnickú tvorbu získala mnohé ocenenia, okrem iného prestížnu cenu Dominika Tatarku 2014. V roku 2020 Európsku Cenu Vilenica za literatúru. V roku 2023 ocenenie od prezidentky Pribinov kríž druhého stupňa a Cenu Nadácie Tatra banky. Vo svojej poézii sa venuje hlavne hlbokému skúmaniu ľudskej duše, srdca a rozumu, tomu, čo prebieha v našom živote medzi mužom a ženou, medzi matkou a dcérou a celou reťazou vzťahov toho všetkého okolo. Píše o tom, ako všetci spolu k sebe patríme: rastliny, zvieratá, ľudia, hviezdy... písaním pomáha scelovať rany sveta.

MILA HAUGOVÁ
SLOVAKIA

(1942). The poetry collections that have been essential to her work include *The Shifting Surface*, *Pure Days*, *Praláska*, *The Lady with the Unicorn*, *The Winged Woman*, *The Closed Garden (speeches)*, *Atlas of Sand*, *The Slow Archer*, *Plant Room... Cetonía aurata, canti..amore*, *The Deer Staring at the Polaris*, and most recently *From the Plant Room* and *The Perfect Beast*. At the same time, she has devoted herself to autobiographical work: *The Mirror Inside*, *The Hardwood of Childhood*, *Writing as Breathing*, *Archives of Space*. Her poetry collections have been translated into English, German, French, Russian and Slovenian. Most recently published in English translation is *Eternal Traffic*, in German translation is *Zwischen zwei Leeren*. She has participated in residencies abroad: in Krems, Austria; Berlin and Edenkoben, Germany; IWP, Iowa, USA; Visegrad Fellowship, Budapest, Hungary. She has received numerous awards for her poetry, including the prestigious Dominik Tatarka Prize 2014, in 2020 the European Vilenica Prize for Literature and in 2023 the President's Pribina Cross of the Second Degree and the Tatra Bank Foundation Prize. In her poetry, she devotes herself to a deep exploration of the human soul, heart and mind, what goes on in our lives between a man and a woman, between a mother and a daughter and the whole chain of relationships that surrounds it all. She writes about how we all belong together: plants, animals, people, stars... writing helps to heal the wounds of the world.

DORMI 4

Záhada nášho príchodu na to isté miesto.
Počúvajúca izba. Nad tebou (divorastúca askétka).
Na kožušinovej lúke s úzkymi vchodmi do deformovaného
Kruhu. Vkladali sme sa do seba vkladali sme do seba túžby
A nedokonalosti nášho dovtedajšieho života.
V Klagenfurte na stanici si v novembri 1999 položil
Ruku na okno vlaku. Osem hodín som sa viezla s tvojou stopou.
A teraz hovoríš, že telo nič neznamená.
A vždy znova prúdenie sedimentácia sebaznietivé slová —

DORMI 6

Weißensee
Otvorená kovová brána. Zatúlaná zver hľadá mne určenú zimu.
Holandskí korčuliari v otvorenej elipse Bieleho jazera.
Pozoruješ hrubý ľad
S ostrou stopou. Pri bozku si poraníme ústa.
Opúšťame vlastné teritória. Mizneme v rastúcej jazve.
Precízny a preto nepresný
Opis. Tvár pod ľadom stemnie keď na ňu položím ruky.
Bolíš keď si sen.

58

DORMI 9

Zjavenie v nádhernej záhrade kde všetko zodpovedá
Predstave; červené a biele kvety; dula a jablone
Symbióza neexistujúceho s tušeným v následnosti
A hierarchii pamäti Si na prvom mieste
Čokoľvek ti poviem bude logikou srdca (raison de coeur)
Dôkazom zjemnenej skúsenosti.
Byť dvaja.
Medzi.

***

... chcem aby si vedel že si milovaný
a nie si sám: plynutie: krása intervalových
vzťahov: zaviaž mi oči plávaj so mnou

PRIESVITNOSŤ I.

Lebo

Lebo ešte žijeme v tomto rozvrátenom svete
v bezhraničnej zime. nekončí sa a nikdy nezačína,
ale možno ako predtým, keď sme sa milovali zasvieti okno.
a v okne sa mihne hlava jeleňa hľadajúceho svoju jeleniu laň,
ktorú sme zabili keď sa nečakane vynorila z hmly v priekope
zasvietila ako biela žiara na ceste, potom len tupý úder a pád.
späť do priekopy, ani si mi nedovolil pozrieť sa na ňu.
predstavujem si ju ako ležala v lesku podvečerného svetla
na bielom snehu, bez kvapky krvi. povedal si. bez kvapky krvi.
jestvuje jediný múr, ktorý ma od nej oddelil, jediná záhrada,
do ktorej vždy príde, presná krivka jej pádu zodpovedá našim
srdciam, tak veľmi sme sa nepoznali, vždy bude zľahka kráčať
k záhrade, k tej záhrade v ktorej čakám, zakutraná do svojho
smútku z dvojnásobnej straty, bol tretí január, večer pol šiestej,
mohli sme neprísť na toto stretnutie? kto ma (nás) vyslobodí
z toho okamihu, mala som zomrieť ja, vrhla sa k oknu na mojej
strane, čo to malo znamenať? vlčie trávy hlboko dýchajúce
60 pod snehom, kto nás tam poslal práve vtedy keď chcela prejsť cez
cestu, ktorú ona a jej predkovia poznali veku. naproti ceste zrútená
šopa. zlomená ohrada, detská úzkosť a smútok.

PRIESVITNOSŤ II.

Som biela hmla

Som biela hmla napĺňajúca údolie.
blúdiace temné zviera, plačem aby už nikto nezomrel.
nepotrebujem odvahu k smrti ale k životu.
aby sme predišli nedorozumeniu.
tu je príčina, jeden muž prestal vnímať jednu ženu.
ty mňa. ako sa to stalo opýtam sa.
nezadržateľne sme sa začali meniť, jeden na druhého.
jeden do druhého, už som nevedela
či milujem ja alebo ty. ruky ktoré ma objímali boli (jeho)
moje. ruky ktorými som ho objímala
boli (moje) jeho. aj ústa. aj úsmev, aj podoba, aj spánok.
aj láska, aj nenávisť za to že sa vieme.
poznáme, aj za to že sa ne-vieme ne-poznáme a nie sme takí
akí sme chceli byť jeden pre druhého
od začiatku mystickí Anjeli, hostia

nevedome privítaní v dome a tretí Anjel
držal nad nami kamennú oblohu.

CANTO TRISTE

V d-moll: teraz vidím zimnú záhradu
s hustým srieňom na dulovníku a žltou psou budú
a s Domenicom Scarlattim a jeho sonátami
so všetkými cestami ktoré vedú do záhrady
s nočnými výstrelmi na neviditeľné
Tichom dotknuté zvieratá
V albume sa zbierajú neznáme fotografie snov:
visím na jednej ruke na schodoch vlaku
bez lokomotívy: vagón sa odpojí a mne sa podarí prejsť
dovnútra a vziať si svoju po kupé rozhádzanú batožinu
je tam aj ukradnutá blúzka z jedného starého sna...
Cela sna sa zatvorí so všetkým tým čím nie som
v spomalenom negatíve rána sa otvára ráno
a tento riadok predvidenia do spadnutého hniezda
kamera stále zaostáva za skutočným...
Samota bez názvu znovunastavenie významov
cez drevené schody na povalu hore a dolu
nočné vlaky, pokožka zvuku vytvára mení sa
Zostáva vlak cez zdivočené vody osmóza
rastliny svetla na ktoré zabudne farba
Kvety z jaskýň tekuté zrkadlá májové litánie...

PLANT ROOM III

Je dobré s tebou oddýchnuť si od bytia
odtrhnúť sa od útokov duše.

Smrť nie je.
Čo je pre mňa
Je pre teba

Si len ty.
ešte ničím
už všetko.

Z ľadu vytrhnutý obraz:
Nadýchať tam tvár.
Ľad. Mráz.
Srieň.
Ruža.

DORMI 4

The mystery of our arrival at the same place.
A listening room. Over you (a wild-growing ascetic).
On a furry meadow with narrow entrances to a warped
Circle. We enter ourselves we enter desire in ourselves
And the imperfections of our more than gone lives.
In Klagenfurt at the station in November 1999 he placed
His hand on the window of the train. Eight hours I'd borne your track.
And now you say that the body means nothing.
And again and again the sedimentation of self-combusting words flowing -

DORMI 6

Weissensee
An open metal gate. Stray animals seek a winter meant for me.
Dutch skaters on the White Lakes's open ellipse.
You observe the rough ice
With its sharp track. We wound our mouths with a kiss.
We abandon our own territories. We vanish in the growing scar.
A precise and therefore inaccurate
Description. Under the ice your face darkens when I take it in my hands.
You hurt when you are dream.

63

DORMI 9

Revelation in a beautiful garden where everything answers
Expectation; red and white flowers; quince and apple trees
Symbiosis nonexistent with no intimation of consequence
And hierarchy recalls Thou art in the first place
Anything I say will be the logic of the heart (raison de coeur)
With proof from refining experience.
Being two.
Between.

... I want you to know that you are beloved
and you're not alone: flowing: the beauty of the interval
between two: bind my eyes swim with me
in this same lake (let it be a mutual narrow boat)

Do not let time stop breathing   when
the cobalt moon   and   the darkened river
clasp / close my heart with light: what I love I have
to let flow freely If he (again) returns to me
he will belong to me forever   Nothing dies
   Only for a moment   And again appears
... as if the heat was only preparation ... for sleep for winter ...

FRAGMENTS OF THE ONE LANGUAGE OF LOVE

Fragments of the one language of love
through a vistor an entwined room
milky glass, muslin fold
tender movement (painful) thou
as you pass over the threshold through a wall of light
through door and windows; milky glass
with gravure fingernails (your back)
the history of all our (my)
preserved complexions of love
vertical palimpsest; fatal
speaking

through

tender is the word of God

FRAGMENTS OF A VANISHING CHILDHOOD TERROR (SPEECH)

Fragments of a vanishing childhood terror (speech)
A woman you know. The landscape in day
light. These nocturnal dreams (painless nightmares)
you haven't wanted. Only these lights. When you returned
from childhood into an undesired world. Porcelain
and polish (she chafes the cyanide scent
of apricot seeds). From a dream she always only
wakes briefly, „Where were you again?“ Hol
voltál? “ You just say. There. Here. At home. While
in the woods they mourned for you   raspberries
skins shed from young snakes   little pine martens.

How to stop being punished for running away?

TRANSLUCENCY I.

Because

Because we still live in this world torn apart
a limitless winter, neither beginning nor ending.
but perhaps as before, when we make love the window illuminates.
and in the window a stag's head flashes in search of the doe
we killed when she unexpectedly emerged from the mist in a ditch
a shining white glow on the road, then a dull thud and crash.
back into the ditch, nor would you let me look at her.
I imagine her lying in the glitter of the early evening light
in the white snow, without a drop of blood, you said, without a drop of blood.
there is a single wall that separated me from her, a single garden,
to which she always comes, the exact curve of her fall answers to our
hearts, so much we didn't know, will always walk lightly
to the garden, the garden in which I wait, coiling into my
sorrow for the double loss, the third of January, half past five in the evening,
couldn't we have not come to this meeting? Who delivered me (us)
from that moment, I had to die myself, rushed to the window on my
side, what does it mean? wolf grass deep breathing
under the snow, who sent us exactly there when she wished to cross
the road which she and her ancestors had known through the ages.
across the road a caved-in shed. broken fence, children's anxiety and sadness.

65

TRANSLUCENCY II.

I am white fog

I am white fog filling a valley.
A dark stray animal that weeps so that no-one should die.
I don't need the courage to die, but to live.

so we don't foresee misunderstanding.
There is a reason. a man stopped perceiving a woman.
you me. How did it happen I ask.
inexorably, we have begun to change, one in the other.
one into the other, I don't know
whether I have loved or you. the hands which have embraced me are (his)
mine. the hands with which I've embraced him
are (mine) his. and mouth. and smile. and shape. and sleep.
and love. and hate for what we knew.
we know, also from this we can't not know and we aren't as
we've wanted to be there for one another

from the beginning Mystical Angels, guests
unknowingly welcome in the house and the third angel
has held above us a stony sky.

CANTO TRISTE

In D Minor: Now I see the winter garden
dense hoarfrost on the quince tree and yellow kennel
and with Domenico Scarlatti and his sonatas
with all roads which lead to the garden
with night shots in the invisible
silence caressing the animals
In the album, unknown photos collected from dreams:
I'm hanging with one hand on the steps of a train
without a locomotive: a carriage is disconnected and I just manage
to enter and gather my luggage strewn over the couchette
There's also a shirt stolen from one of the old dreams ...
The cell of dreams closes with more of everything of what I'm not
in a slowed negative of morning, morning opens
and this line of foresight into a tumbled nest
the camera still lagging behind the real ...
Loneliness untitled resetting meanings
through the wooden stairs to the attic up and down
night trains, the complexion of sound creates varies
The train remains through wild water, osmosis
the light of plants in which colour forgets
The litany of May liquidly mirrors flowers from caves ...

PLANT ROOM III

It is good to relax with you from being
torn away from assaults on the soul.

Death is not.
What it is for me
Has been for you

You are only you.
nothing more
yet everything.

An image torn from the ice:
Breathing a face there.
Ice. Rime.
Hoarfrost.
Rose.

RÓNÁN HESSION
ÍRSKO

RÓNÁN HESSION
IRELAND

(1975). Írsky spisovateľ a hudobník žijúci v Dubline. Dostal sa do užšieho výberu množstva významných cien vrátane Kerry Group Irish Novel of the Year (Írsky román roka), Irish Book Awards (Írska knižná cena) a British Book Awards (Britská knižná cena). Rónánov druhý román *Panenka* sa dostal do shortlistu ocenenia Írsky román roka. Ako hudobník s umeleckým pseudonymom Mumblin' Deaf Ro vydal tri albumy s piesňami založenými na príbehoch. Jeho tretí album „*Dictionary Crimes*“ sa dostal do užšieho výberu ocenenia Írsky album roka. Rónán tiež recenzuje prekladovú beletriu pre Irish Times.

(1975). Irish writer and musician based in Dublin. His debut novel *Leonard and Hungry Paul* was published in 2019. It was shortlisted for the Kerry Group Irish Novel of the Year, the Irish Book Awards and the British Book Awards. *Leonard and Hungry Paul* was selected by Dublin City Council as the 2021 One Dublin One Book. It was also chosen by the Sunday Times as one of the 50 Great Irish Novels of the 21st Century. Ronán's second novel *Panenka* was published in May 2021. It was shortlisted for Novel of the Year at the An Post Irish Book Awards and for the Books Are My Bag Fiction prize. As Mumblin' Deaf Ro, he has released three albums of storytelling songs. His third album *Dictionary Crimes* was shortlisted for the Choice Music Prize for Irish Album of the Year. Rónán also reviews fiction in translation for the Irish Times. He is currently working on his third novel, *Ghost Mountain*, which will be published in 2024.

KAPITOLA 13: OLYMPIK

V poslednej sezóne, čo Seneca ešte šéfoval Cézár Fontaine, sa zo všetkého šíril pach rozkladu: z tímu, z klubu, z trénera samotného. Klub viedol vyše šesť rokov, počas nich si získal vernosť a rešpekt prelietavých fanúšikov, ktorí dokázali byť lojálni až do chvíle, keď sa z nich oddanosť zrazu vytratila. V tom čase však už jeho pokrivaný kabát a smutné oči stelesňovali nepokoj sužujúci celý štadión. Nebolo možné v kalendári zakrúžkovať presný začiatok úpadku klubu, ale v priebehu niekoľkých sobôt si pätnásttisíc fanúšikov hromadne uvedomilo, že už videlo a preukuklo všetky Cézárove triky. Napriek všeobecnej láske k mužovi samotnému vedeli, že ich tím ťahá ku dnu. To, čo pre ich malý klub dokázal spraviť, bolo jednoznačne zázračné, no Cézárovo premýšľanie už bolo predvídateľné a ostatní tréneri dokázali príliš jednoducho odhaliť naivné taktiky, ktorých sa pevne držal. Jeho neurotická reč tela na bočnej čiare prezrádzala muža, čo bol príliš hlboko ponorený do neistoty o sebe samom a nemohol premýšľať jasne.

Panenka sa snažil byť v tých časoch pre svojho trénera oporou a pozval ho na večeru do ich nového domu. Cézár si bol s Lauren vždy blízky a v jednoduchom spôsobe, akým si dokázal podmaniť trojročnú Marie-Thérèse, sa dal zazrieť záblesk muža, ktorým raz bol. Jeho zvyčajná schopnosť plynulo konverzovať na akúkoľvek tému sa zmrštila na úzky okruh opakujúcich sa úvah, ktorými sa snažil rozlúsknuť problém tej prekliatej sezóny, stále dookola preberal stratégiu, akoby hľadal vypálenú žiarovku na šnúre vianočných svietelok. Keď odchádzal, Lauren, ktorej lásku a vernosť od seba nebolo možné rozoznať, sa s ním rozprávala v aute, Panenka ich nepočul, pravdepodobne ponúkala slová nádeje a podpory mužovi uviaznutému v osamelej veľkosti. Potom sa ponorila do Panenkovho náručia, plná žiaľu, čo v nás vzbudzuje pohľad na utrpenie tých, ktorých ľúbime.

Pred začiatkom sezóny fanúšikovia klubu Seneca prechádzali ukazovákmi po rozpise zápasov na nasledujúci rok, predpokladali, že bude náročný, a keď zazreli, že posledný duel odohrajú na domácom poli proti Olympiku, zaprisahávali sa Bohu, nech sa postará, aby mali dovtedy postup istý. Práve o tom zápase sa celú sezónu rozprávalo najviac a dlho sa zdalo, že napokon vôbec nezaváži, lebo Seneca bude dovtedy úplne odpísaná. Ale forma tímu sa počas marca a apríla ustálila na dostatočne dobrej úrovni - ich posledný zápas tak bol významný tým najnebezpečnejším spôsobom.

Hoci športy sa do histórie, pochopiteľne, zapisujú ako sled víťazstiev, skutočná skúsenosť trpiacich futbalových fanúšikov spočíva v tom, že neexistuje napínavejšia udalosť než posledný zápas sezóny. To je deň, keď do seba narazia všetky naratívne oblúky; keď duševná sila získa náskok pred talentom a schopnosťami; keď môžu byť dobré tímy v hre o trofeje porazené outsidersmi; keď hráči, ktorí už nemajú pre čo hrať, nájdu motiváciu s chuťou odoprieť inému klubu malý podiel na úspechoch sezóny; keď sú nemožnosti aritmetiky konečne zrátané. V ten posledný deň sezóny Cézara Fontaina bolo jasné, že remíza alebo výhra zaistí Seneci prežitie a, čo bolo dôležitejšie, zabráni súperiacemu Olympiku získať ligový titul. Akýkoľvek horší výsledok by Seneci privodil zatratenie.

Noc pred zápasom ležal Panenka v posteli vedľa Lauren, líce mala opreté o jeho okrúhle plece, Marie-Thérèse spala vo vedľajšej izbe. V tých časoch nosieval okolo krku príviesok s drobným krížikom, darček spred rokov od Lauren, ateistky. Vždy ho pobozkal, keď strelil gól, malý záblesk emócie, ktorý mal dobre pôsobiť na domácich fanúšikov. Lauren sa roztržito hrala s prí-

veskom, pokým jej jemne nestisol prsty a nepovedal „stačí“. A tak ležali mlčky a zamyslene, až nakoniec Lauren zadriemala a Panenka ešte ďalšiu hodinu aj dlhšie precítoval, ako sa jeho tela zmocňuje napätie, a kontroloval, či je jeho chladné, zabijacké sústredenie pripravené, svalmi mu prúdili drobné vlnky adrenalínu. Skúmajúc svoje telo – pokojné, schopné a prichystané –, opäť sa zamyslel nad Lauren hrajúcou sa s jeho krížikom. Vždy tesne predtým, ako otvoril ústa, nastala chvíľa, keď vedel, čo ide urobiť, a mohol tomu zabrániť, no i tak spravil vedomé rozhodnutie: odtiahol sa od nej, vybral si odstup, nie blízkosť. Prečo to robil? Nikdy si nebol istý. Tieto jeho zlyhania ju zanechávali v pochybnostiach o sebe samej a v hľadaní viny vo vlastných nevinných činoch. A to len preto, aby uspokojil akúsi zvieraciu temnotu vo vlastnom vnútri. Ako tak ležal a kontroloval stav svojho tela, na chvíľu sa nad týmito vecami zamyslel.

Ráno v deň zápasu sa Panenka držal diétneho rozpisu a každodennej rutiny. Všetci hráči dorazili na štadión skôr, aby dostali masáž a s tímom sa prichystali na zápas. Nerobili sa žiadne rozhovory pre médiá, iba Cézár poskytol jedno interview, v ktorom znel sústredene a presvedčivo. Počas rozcvičky sa tím zdal byť pripravený. Mladší hráči inštinktívne porozumeli, že vo futbale sa skúsenosti nedajú naberať postupne. Mazáci ako Panenka rozpoznali známy pocit zmien v nastavení tela: zvýšenú citlivosť na vnemy a dočasnú triezvosť emócií. Ony naberú svoj vlastný smer, keď to celé prepukne.

Pred zápasom sa Cézár potichu rozprával s každým hráčom osamote, aby mu, po prvé, pripomenul to najdôležitejšie, čo musí spraviť, a po druhé to, čo robiť nemá. Slová volil opatrne. Upozornil ich na nebezpečenstvá návalu adrenalínu: ak sa nechajú zlákať príbojom lacnej energie, o dvadsať minút už budú telesne aj duševne vyštavení. Cézár spomenul aj svoju filozofiu. Často vravieval, že prežitie závisí od toho, či v sebe človek dokáže nájsť miesto, kde sídli duch vznešeného pokoja, ale aj schopnosť hrať radostne tvárou v tvár najodľudšťujúcejšiemu tlaku. Vravel, že strach sa rodí z popierania. Boja sa, že prehrajú a vypadnú, a tak túto možnosť potláčajú; klamú si o jej existencii. A to je chyba. Pokoriť strach, a naozaj použil slovo pokoriť, možno len tak, že sa spriama pozriete na všetky možnosti a prijmete ich jestvovanie. Iba hráč, ktorý prekoná strach a prekoná sám seba, dokáže túto hru hrať, povedal. Prehrá tím, ktorý svoje myslenie nedokáže odpútať od možných chýb roztrúsených po ihrisku.

Kým sa Seneca podarilo nájsť rytmus, bolo Panenkovi jasné, že nemajú šancu udržať krok s Olympikom. To by im musela byť dopriata väčšia porcia šťastia, než si zaslúžili. Po prvej polhodine zápasu viedol Olympik o dva góly a Panenka až na ihrisko počul, ako hostujúci fanúšikovia oslavujú úchvatnú možnosť, že prvýkrát v živote získajú ligový titul. Panenkovi sa nedarilo. Bol neustále obsadený v strednom poli a nedokázal sa dostať k lopte. Olympik sa zjavne dobre pripravil a vedel, že rád uniká, aby spracoval prihrávky, tak na ňom boli hráči zavesení. No Seneca získala nezaslúženú príležitosť: brankár Olympiku pustil loptu, čo k bráne priletela zo špekulantského priameho kopu, a stačilo ju zblízka doťuknúť. Mali byť zdecimovaní, ale keď po polčase hráči klubu Seneca kráčali tunelom z ihriska, boli nabití novou energiou.

V šatni bol Cézár pokojný a myslel jasne. Vysvetlil im, čo sa deje a aké zmeny treba spraviť v strednom pásme, aby sa to zlepšilo. Panenka mal dôraznejšie tlačiť dopredu a ostatní dostali za úlohu kryť ho. Zafungovalo to a Panenka sa v prvých desiatich minútach druhého polčasu dostával k lopte častejšie a mohol udávať rytmus hry. Olympik pôsobil menej sebaisto, keď Seneca toľko útočila. Panenka sa osmelil, prihrával presne, vždy, keď sa rozhlíadal okolo, bolo komu posunúť loptu a mal pocit, že mu nohy a pľúca vydržia donekonečna.

Ten incident bol jednoduchý. Panenka stál na okraji pokutového územia a všimol si, že obranca pred ním sa nahrbil nezvyčajne nízko a dal Panenkovi možnosť, aby ho obkľučkoval. Ako sa obranca zohýnal, upažil širšie, než mal. Panenka podložil loptu palcom na nohe a poslal ju oblúčikom priamo do vystretej ruky obrancu. Penalta bola vynútená a škandalózna, ale platila. Rozhodcu okamžite obkolesili hráči Olympiku a dobiedzali doňho, on ustupujúc vytiahol žltú kartu, ukazoval ju jednému hráčovi po druhom, no protesty neutíchal. Trvalo niekoľko minút, kým zmätok pominul, do Panenku zatiaľ drgali a štuchali laktami, odkráčal radšej preč s rukami zdvihnutými nad hlavu – som v tom nevinne. Hráči Olympiku naňho kričali, že je podvodník a zbabelec a rôzne iné nadávky, ktoré na hanbu svojim matkám používajú futbalisti na ihrisku.

Panenka si loptu umiestnil sám. Nebol síce zvyčajným strelcom pokutových kopov, ale situácia sa tak vyvrhla a Cezar jeho výsadu potvrdil jednoduchým zdvihnutím ukazováka. Pokutová značka bola po hádke hráčov Olympiku s rozhodcom došliapaná, ale Panenka si dával načas a s loptou sa hral, kým si nebol istý, že sa nepohne z miesta. Skontroloval, či je zem naokolo pevná, aby vedel, že jeho stojná noha bude v bezpečí. Rozhodca bol zhovievavý k strelcovej pozornosti k detailom a nevnímal si sťažnosti protihráčov Olympiku ani snahu ich brankára vyviešť Panenku z rovnováhy rinčavým kopaním do tyče brány.

Panenka zastal pred oblúkom pokutového územia, čím naznačil dlhý rozbeh a rozhodnutie stavať na silu. Kým čakal na rozhodcu, vedome sa natiahol po krížik na krku a pobozkal ho. Medzi zapískaním a rozbehom nastal krátky moment, keď si doprial sladký závan istoty a bleskovo uprel pohľad na svoju prirodzenú stranu. Rozbeh mu vyšiel akurát presne, zasunul špičku nohy pod stred lopty a vytvoril dokonalý kontakt, loptu poslal baletným oblúkom rovno do stredu bránky vo výške hrude.

No brankár Olympiku sa prekvapivo nehodil inštinktívne do strany.

Lopta k nemu ladne doplachtila a odrazila sa mu od hrude.

V zápase už nepadli žiadne ďalšie góly. Seneca prepadla a strávila ďalších dvadsaťpäť rokov mimo najvyššej ligy. Olympik vyhral svoj prvý titul práve na ihrisku najtrpkjších rivalov.

Preložila Ema Mojžišová Čičelová

CHAPTER 13: OLYMPIK

Cesar Fontaine's last season in charge of Seneca there was a falling-apart feeling about everything: the team, the club, the man. He had spent over six years in charge, during which time he had earned the fidelity and respect of the fickle Seneca fans, who were known for being loyal right up to the point when they weren't. But now, his crumpled trench coat and deep sad eyes had come to personify the worry that haunted the stadium. There was no single moment during the season that could be circled on the calendar as the start of the decline, but over a pattern of Saturdays, Seneca's 15,000 fans had come to the collective realisation that they had seen, and seen through, all of Cesar's tricks. Despite their love for the man, he was taking their team down. What he had performed for such a small club was indeed miraculous, but Cesar's thinking was now too readable, and other coaches found it all too easy to break down the naïve tactics that he persisted with. His erratic body language on the touchline was that of a man who had disappeared too far into his own self-doubt to think clearly.

72

Panenka tried to be a support to his coach during that time and invited him to dinner at their new house. Cesar had always been close to Lauren and in his easy charm with Marie-Thérèse, who was now aged three, they could still see glimpses of the great man whose gifts were so clearly slipping away. His usual fluency on subjects of all kinds was contracting into a narrow cycle of repetitive thoughts as he attempted to solve the problem of that cursed season by going over and over his strategy obsessively, as though trying to find the one blown bulb in a string of Christmas lights. As he was leaving, Lauren, whose loyalty and love were indistinguishable, spoke to him at his car, out of Panenka's earshot, offering words of hope and support probably, to a man left orphaned by his solitary greatness. She sank into Panenka's arms afterwards, full of the grief that is woken inside us from seeing those we care about suffer.

Before the season had started, Seneca fans had run their fingers down the fixture list in what they had expected to be a difficult year and, on seeing that their final game would be at home against Olympik, had been imploring the Gods to ensure that they would already be safe by then. It had been the game they had talked about most all season, and for a time it seemed like it would be irrelevant, as Seneca had looked condemned for much of the year. But their form during March and April had been good enough to make the last game meaningful in the most dangerous way possible.

While sporting drama is understandably recorded in history as a portrait of victories, the true experience of suffering football fans is that there is no more epic occasion than the last game of the season. It is a day when narrative arcs crash into each other; when talent and ability give way to mental fortitude; when teams competing for trophies come undone by those facing failure; when players with nothing to play for find the motivation to deny with relish another club's small share in that season's success; and it is when the impossibilities of arithmetic are definitively reckoned. On that final day of Cesar Fontaine's season it was clear that a draw or better for Seneca would ensure their survival and, more importantly, deny their rivals Olympik the league title. Anything less and Seneca would be relegated.

On the night before the match, Panenka was in bed beside Lauren, her cheek on his rounded shoulder, Marie-Thérèse asleep in the room next door. Back in those days he wore a little crucifix around his neck, a gift Lauren, an atheist, had given him years before. He liked to kiss it

whenever he scored, a little affectation that he thought looked good in front of the home crowd. Lauren played with it absent-mindedly until he squeezed her fingers lightly and said 'don't.' So they lay there quietly, preoccupied, until she eventually drifted off and he spent another hour or more feeling the focus overcome his body, checking that the pure, dead concentration was ready, the little pulses of adrenalin released into his system as he did so. And as he checked his body - relaxed and fit and ready - he thought again about Lauren playing with the crucifix. There was always this flash of awareness just before he spoke to her, a moment when he knew what he was about to do and could avert it, but nevertheless made a conscious decision to withhold from her; to choose distance over intimacy. Why did he do that? He was never sure. It was a failure of spirit that would send her to sleep doubting herself and finding fault in her own faultless actions. All in order to satisfy some animal darkness of his. As he lay there, checking his body's state of preparation, he allowed himself a moment to wonder about these things.

On the morning of the match Panenka stuck to his diet sheet and his usual routine. They arrived at the stadium early for a massage and to prepare as a team. There were no interviews apart from those given by Cesar in which he was focussed and articulate. In the warm-up, the team looked ready. The younger players understood instinctively that in football, it's not possible to gain experience gradually. Those who, like Panenka, had been around a little longer, recognised the familiar adjustment in the body's chemistry: the heightened sensory awareness and the temporary sobriety in the emotions that would take their own course once the first sweat was broken.

Before the game, Cesar had spoken to each player quietly and separately to remind them first, of the most important thing they must do, then secondly, the thing they must not do. Cesar chose his words carefully. He reminded them about the dangers of adrenalin dump: that if they were seduced by the surge of cheap energy they would find themselves physically and mentally spent after twenty minutes. Cesar also put his philosophy to good use. He had often said that survival depended on finding a place within themselves where resided both the genius of sublime calm and the ability to play joyfully in the face of the most dehumanising pressure. He said that fear came from denial. They were afraid to lose and get relegated so they had talked away that possibility; lied to themselves about its existence. This was a mistake. To vanquish fear, and vanquish was the word he had used, he said you must look at each of the possibilities squarely and accept that it exists. It is the player who goes beyond his fear and beyond himself who will unlock this game, he said. The losing team would be the one that thinks of the latent mistakes that lie littered about the pitch.

Before Seneca had the chance to find their rhythm, it was already clear to Panenka that they wouldn't have the pace to match Olympik. They would need to tap a larger portion of the day's luck than they deserved. Within the first half an hour Olympik were already two goals up, and from the pitch he could hear the visiting fans already celebrating the glorious possibility of securing the first league title of their lifetime. Panenka had struggled. He was overrun in midfield and couldn't find time on the ball. Olympik had obviously done their preparation and knew that he liked to drop off to collect passes, so they man-marked him. But Seneca got an undeserved break: a ball floated in from a speculative free kick was spilled by the Olympik goalkeeper and poked in from close range. They deserved to be finished but instead found themselves galvanised as they went back down the tunnel at half time.

In the dressing room, Cesar was relaxed and clear thinking. He explained to them what had happened and how he was making a change in midfield to fix it. Panenka was asked to push on a little and given cover for doing so. It worked, and in the first ten minutes of the second half Panenka saw more of the ball and was able to set the pace a little. Olympik looked less certain of themselves when they were chasing the game. Panenka had become more confident, his passes were landing, he had options whenever he looked up, and his legs and lungs felt like they could go on forever.

It was a simple incident. Panenka was at the edge of the box and noticed the defender had hunched unusually low in front of him, inviting Panenka to pass him. As the player stooped, he moved his arms out wider than he should have in order to direct his teammate. Panenka put his toe under the ball and scooped it against the outstretched arm. The penalty was contrived and outrageous, but it was given. The referee was surrounded by Olympik players and was forced to back-pedal, drawing out his yellow card which he flashed at one player and then another, though it did little to deter their protests. It took several minutes for the chaos to subside, during which Panenka was pushed and elbowed, but he walked away with his hands held aloft in innocence. The Olympik players called him a cheat and a coward and other names that are used on football pitches to the shame of the players' mothers.

Panenka placed the ball himself. He was not the regular penalty taker but the situation was of his making, and Cesar affirmed that prerogative with a simple wave of his index finger. The penalty spot was chewed up as the Olympik players had dragged their studs across it during the dispute with the referee, but Panenka took his time and settled the ball down until he was happy that it wouldn't move. He checked that the ground was firm either side of the spot, to make sure his standing foot would be secure. The referee indulged this attention to detail, disregarding the complaints of the Olympik players, and the attempts by their goalkeeper to psych Panenka out by clanging his studs against the post.

Panenka stood outside the D of the box, signalling a lengthy run and a decision to go for power. Waiting for the referee, he made a conscious gesture to reach for and kiss his crucifix. Between the whistle and the start of the run there was a half-moment when he indulged a sweet surge of certainty as he briefly gave the eyes to shoot to his natural side. His run peaked just right, as he dinked his toe under the centre of the ball and made perfect contact to chip in a balletic arc towards the centre of the goal at chest height.

But Olympik's goalkeeper, uncharacteristically, had not moved early.

The ball floated meekly into his chest.

There were no more goals. Seneca were relegated and spent the next twenty-five years outside the top division. Olympik had won their first league title in living memory, at the ground of their bitterest rivals.

Pavla Horáková je spisovateľka, prekladateľka, publicistka a rozhlasová redaktorka. Od študentských čias prekladala beletriu z angličtiny a srbčiny a niekoľko rokov pôsobila v anglickej redakcii zahraničného vysielania Českého rozhlasu, s ktorým stále spolupracuje. Desiat rokov tiež pravidelne prispieva do vysielania rozhlasovej stanice Vltava. Autorsky debutovala detskou detektívnou trilógiou o Hrobařících. Spolu s Jiřím Kamenem zostavila dve knižné kompozície venované českým účastníkom 1. svetovej vojny, *Přišel befel od císaře pána* (2015) a *Zum Befehl, pane lajtnant* (2018). V roku 2018 vydala novelu *Johana* (spoločne so Z. Dostálovou a A. Scheinostovou) a tiež svoj prvý román pre dospelých *Teorie podivnosti*, ktorý získal v roku 2019 cenu Magnesia Litera za prózu. V roku 2021 vyšiel jej druhý román pre dospelých *Srdce Evropy*, ocenený tretím miestom v ankete Lidových novin Kniha roku.

Pavla Horáková is a writer, literary translator, publicist and radio editor. She has been translating fiction from English and Serbian since her student days, and for several years worked in the English foreign desk of Czech Radio, with which she still cooperates. She has also been a regular contributor to the Vltava radio station for ten years. She made her debut as an author with a children's detective trilogy about the Gravediggers. Together with Jiří Kamen, she has compiled two book compositions dedicated to Czech participants in World War I, *Přišel befel od císaře pána* (2015) and *Zum Befehl, pane lajtnant* (2018). In 2018, she published the novella *Johana* (together with Z. Dostálová and A. Scheinostová), as well as her first novel for adults, *Teorie podivnosti*, which won the Magnesia Litera Prize for Prose in 2019. In 2021, her second novel for adults, *The Heart of Europe*, was published and awarded third place in the Lidové noviny Book of the Year poll.

MORAVSKÉ POLE ZVE SE TATO ZEMĚ, BITEVNÍ POLE, JEŽ BYS POHLEDAL

Vlak míří k Vídni východním cípem Weinviertelu. Tahle oblast Dolních Rakous se jmenuje po vínu, ale když jsem tudy jela poprvé, přišlo mi, že tu vinařství nic moc nepřipomíná. Kam jsem z vlaku dohlédla, prostírala se podél řeky Moravy jen jednotvárná rovina. Jenže tenkrát byla mlha a já jsem neviděla, že po pravé straně se v dálce nad pomoravskou nížinou už začínají zvedat oblá návrší.

Zdejší kraj od roku 1839 protíná trať Severní dráhy císaře Ferdinanda, která kousek po kousku šplhala od Vídně k severu, přes Moravu a Slezsko až do Polska. Měl se po ní vozit hlavně dobytek a sůl, ale později tudy putovalo ostravské uhlí a výrobky z vítkovických hutí. A pak také lidé. Ve druhé polovině devatenáctého století byla Severní dráha hlavní trasou přistěhovalců z Moravy, Slezska a Haliče a její konečná stanice, nádraží Kaiser Ferdinands-Nordbahnhof, jejich vstupní branou do Vídně. První, co v honosné hale Severního nádraží spatřili, byla mramorová socha Salomona Rothschilda, duchovního otce a hlavního investora Severní dráhy, a zároveň majitele Vítkovických železáren, které stavbě dodávaly materiál. Představuju si, že židovský bankéř z Frankfurtu, který byl vyznamenán dědičným titulem barona, ztělesňoval nově příchozím příslib nekonečných možností dunajské metropole, tak jako za oceánem kynula přistěhovalcům na uvítanou Socha Svobody. Ve Vídni bylo tenkrát možné všecko.

76

Dnes je slunečno a fouká. Když se boční vítr opře do vlaku, je to cítit i slyšet. Právě jsme minuli městečko Jedenspeigen a blížíme se k obci Dürnkrot. U nás je známější jako Suché Kruty. Vlevo za řekou už je Slovensko, ale já se upřeně dívám z okna na opačnou stranu. V těchto místech se totiž měla odehrát slavná bitva na Moravském poli. Když jsme se o ní ve škole učili, představovala jsem si, že Moravské pole je nějaký lán kdesi na Moravě. Sama proto dbám, abych žákům hned na začátku jasně vysvětlila, že ve skutečnosti leží v Rakousku a nenazývá se podle Moravské země, ale podle toku, který zdejší rovinu za tisíciletí vytvaroval. Řeka Morava se tady jmenuje March a Moravské pole se německy řekne Marchfeld. Díky blízkosti slovanských sousedů a společné minulosti má spousta zdejších obcí také česká a slovenská jména. Jako právě Suché Kruty, u nichž se v létě roku 1278 strhla ona osudná bitva. Mžourám do polí a snažím se zachytit skoro osm set let starou historii na počest té, která tudy jezdila před víc než stoletím. Kolébatvé vláčky tu tehdy stavěly na každém nádraží, i v Suchých Krutech. „Když průvodčí hlásil Dürnkrot, vyhlédala jsem na obě strany z oken, v kterém to asi místě chudáček Přemysl Otakar padl. Rudolfu Habsburkovi jsem nemohla odpustit jeho smrt,“ vzpomínala v pamětech na své vídeňské cesty, a já se teď rozhlížím stejně jako ona. Vlastně tudy dnes jedu hlavně kvůli ní.

Jako kdyby mi strojvedoucí četl myšlenky, zpomalí a vlak zabrzdí. Vítr po holém poli prohání loňské listí. Tam na těch pahorcích vpravo asi tenkrát vyčkávala vojska a s rykem se řítila dolů na nepřitele. Dnes tam jako bělostní bojovníci stojí v pevném šiku obří větrné turbíny a točí vrtulemi, jako kdyby máchaly zbraněmi. Co by si o těch štíhlých větrnicích pomyslela má předchůdkyně, která znala jen bachratý větrný mlýn z hornáckého Kuželova a jejíž vlak cestou do Vídně ještě nepoháněla elektřina z obnovitelných zdrojů, ale uhlí a pára?

Jmenovala se Kateřina, a když po téhle trati jela poprvé, ducha Přemysla Otakara II., jehož zdejší porážka předurčila budoucí dějiny značné části Evropy, nejspíš ještě nevyhlížela. Bylo jí totiž teprve osm let a o Přemyslovcích toho zatím moc nevěděla. Do Vídně ji vezla starší

sestra, do nemocnice. A když se malá Kateřina vracela zpátky na Moravu, přivážela si s sebou domů velikou mrkací pannu.

Kromě obyčejných lidí cestujících do Vídně a Dolních Rakous za prací, obchodem nebo novým živobytím vozila Severní dráha i vojáky: po železnici se vypravovali do bitev prusko-rakouské války i na srbskou a italskou frontu první světové války. To tenkrát ještě stávala nová budova Severního nádraží, Wien Nordbahnhof, ve vsí své nádheře, s dvouramennými schodišti, sloupovím, křišťálovými lustry a zdobenými stropy s žebrovými klenbami. Nádražní budovy byly výkladními skříněmi podunajské monarchie a tahle byla ta největší a nejnádhernější ze všech. A mramorový Salomon Mayer, svobodný pán z Rothschildu, tu žehnal všem příchozím bez rozdílu víry a ztělesňoval jejich vídeňský sen.

Jenže šťastné časy, kdy se židovský přistěhovalec mohl stát rakouským šlechticem a magnátem, už neměly dlouho trvat. Po anšlusu byla socha z nádraží odklizená do muzea a vídeňští Židé z konečné stanice Rothschildovy dráhy prchali do Československa a dál. V průběhu války pak byli členové společenství, které se tolik zasloužilo o bohatství, slávu a duši metropole, odvlékáni do koncentračních a vyhlazovacích táborů, a to i ze Severního nádraží. Osvětim je jednou z historických stanic Severní dráhy.

Na Severní nádraží přijížděla ze Slovácka i Kateřina. Co vím, naposledy tu vystupovala v roce 1932, to mramorový Salomon Rothschild ještě kynul cestujícím a netušil, že výstavné nádraží má před sebou jen pár desítek let. Bývalá vstupní brána z Moravy, Slezska a Haliče, poškozená bombardováním a dělostřeleckou palbou, nadobro ztratila smysl existence ve chvíli, kdy dříve nepostradatelnou Severní dráhu přehradila železná opona. V roce 1965 budovu strhli – přesně sto let od jejího dokončení. Definitivně tak zmizel svědek velké české, polské a židovské emigrace do vzkvétající Vídně. Zvraty dvacátého století přežila v závětrří depozitářů jedině socha Salomona Rothschilda. A na velkolepé nádraží Nordbahnhof dnes upomíná jen tuctová ulice Nordbahnstrasse.

Vlak už mezitím zase nabral rychlost a odpočítává posledních pár desítek kilometrů do cíle. Od hranic už jsme projeli obcemi Pernitál, Raňšpurk, Cáhnov, Střezenice, Přílepa, Nidršpelk a Suché Kruty a čekají nás ještě Magršdorf, Congr, Husník a Německý Ogrún. Tyhle názvy tu asi už nikdo nepoužívá, stejně jako hlavní stanice severně od státní hranice nikdo nenazývá Lundenburg, Göding, Altstadt, Prerau, Leipnik, Olmütz, Weisskirchen, Ostrau a Oderberg. Dvojjazyčných pojmenování je na Moravském poli jako naseto. Některá znějí česky, jako Dolní Opatov, Škarohlíd, Čistějov, Vrbovec, Hrádek, Fráma nebo Čistrov, a jiná mají názvu slovenštiny, jako Vemprisko, Hrubý Enčesdorf, Šenava, Rozvrtnák, Losej, Horisej, Bratisěj, Guštatín, Bratštatín, Šenkárka, Limišdorf a Poturno. V těch městečkách se možná ještě tu a tam najdou domy, které pomáhal stavět Kateřinin tatínek jako mladý zedník a později jako polír.

Než definitivně opustíme Moravské pole, nesmím zapomenout ještě na jednu věc. Na samém jeho jihu, skoro až při Dunaji, stojí zámek Eckartsau neboli Krcov. Právě tam se s Rakouskem loučil poslední Habsburk, který impériu vládl. Odtud se císař Karel I. a jeho manželka Zita odebrali v roce 1919 do nedobrovolného vyhnanství. Co na Moravském poli kdysi dávno začalo, také tam symbolicky skončilo.

A THEORY OF STRANGENESS

1. ON COMMUNICATION, SLOPING STREETS, AND MIDLIFE CRISES

I looked around the century-old buildings I'd passed on my way to work countless times before. Nearly black at the bottom and getting progressively lighter with each additional storey, their facades were indisputable proof that noxious fumes keep close to the ground. I held my breath subconsciously. For years now, this street, as well as the surrounding ones, had been almost completely void of any permanent inhabitants. The stores on the ground floor either stood empty or changed dodgy tenants faster than a chameleon changes colors. Not a stick of greenery within sight; just grime and more grime. And amidst all that, the Institute for Interdisciplinary Human Research.

The traffic lights started clicking frantically and turned green. I crossed the street toward the metal front door - a relic of the 1970s that clashed with the Neo-Renaissance frontage. The closer I got the more I felt repelled by it. After ten years of spending every working day in this place, sometimes even weekends and vacations, I had developed a deep aversion to the building and everything it stood for. It was by this front door that would have been much more appropriate in a Communist-era prefab high-rise, with an aluminum handle and a grimy pane of wire mesh glass, that my disgust manifested itself most. My hand must have pressed a dent into the metal over the years.

78

I breathed in the last gulp of foul air from the street and entered the darkened hallway. The smell inside had not changed for years: a mixture of the outside smog, mustiness and damp, cigarette smoke permeating the porter's cubicle (the non-smoking rule was generally disregarded, if there even was one), and instant coffee. Only the grainy, flickering, monochrome screen of the ancient portable television had been replaced by the steadier glow of a newer model.

Like every morning, I greeted the porter, Mr. Kožnar, also known around here as Hook because he only had one arm. He had been a porter here as long as anyone in the institute could remember. Under his tenure, the institute had had ten different directors, changed its name five times, and had been closed down and reestablished twice, depending on the current political climate.

The institute's librarian, Valerie Hauserová, was another such constant. Looking at her, few would realize that the mousy sixty-something in a white nylon lab coat was actually the most educated and highest-qualified person within these walls. In fact, she once used to be the head of the institute. But then, just before the end of her tenure, she resigned, completely out of the blue. She terminated all of her research, shredded all her files, and moved both her few remaining possessions and her humble self to a tiny office with a much worse view and furnishings than her previous one.

It turned out she had resigned for personal reasons. Her son, an only child and a very precocious young man, had been declared missing shortly before that. He had never been found. She never said a word about it, and after a few failed attempts to coax it out of her, people stopped asking. She always arrived first, long before seven, and locked up the library precisely at three o'clock in the afternoon. The rest of the employees routinely grumbled about these opening hours, which tended not to overlap with their usual work schedule, but no amount of complaining had yet managed to change the situation. Sometimes I stopped by, usually when I didn't feel motivated enough to work.

"Would you like some green tea?" she called with her raspy smoker's voice when she saw me in the doorway. "The water's still hot."

I was baffled. I'd never seen Valerie eat or drink anything even approaching a healthy diet. She was deeply resentful toward all sorts of new-fangled stuff. She usually went through several strong Turkish coffees a day, an awful swill made of cheap ground coffee and boiling water with the dregs left in the cup, and two lumps of sugar. She noticed my surprise and pointed to a steaming glass full of some deep green liquid.

"A shot of peppermint liqueur with hot water. I think I might be coming down with something," she explained. "Don't tell me you've never tried it, Ada."

Knowing Valerie, I was pretty sure she'd just made the recipe up. Then I realized that besides breakfast, I'd also skipped brushing my teeth. Hot water with peppermint liqueur might actually work better than toothpaste.

"Would you like some sugar with that?" Valerie asked. I shook my head. "I'm going out for a quick fag. You can go with me if you want," she offered.

The bleak librarian's office opened onto a terrace right next to the library. The terrace overlooked the street, which was certainly no scenic view, but for a heavy smoker of Valerie's caliber it was a true blessing.

We sat at a dusty table and warmed our hands on glasses of the venomous-looking beverage. Long lines of vehicles trailed below us, spurred onward by the regularly changing stoplights: the peristaltic movement of traffic. The cars moved in long strips, each movement propelling them from one traffic light to the next and stopping again. And again. The foul fumes produced by the vehicles lent even more support to the intestinal analogy. Inhaling and releasing additional smoke of one's own volition seemed almost wasteful. Or perhaps it was the other way around: surrounded by all this hopeless pollution, did inhaling a few more carcinogenic substances really matter?

"Any news on Robert?" Valerie asked after a moment.

"No, nothing."

"No news is good news, I guess," she said. Then she fell silent again.

Just a few months back, Robert was still my so-called significant other. When I met him I'd had just about enough of all those intellectuals who couldn't put up a shelf if it crawled up a wall on its own. And so I found a man who hadn't even graduated high school but who acted like an adult, who was brawny and muscular, had his own company and his own car and couldn't care less about my two PhDs. I learned to live with his uncomplicated masculinity, persuading myself that this was what real life was like, that repressing myself would make me a better person and turn me into a grown-up woman. On weekends, I cooked wholesome traditional meals while he watched sports on TV; I wiped up yellow splotches around the toilet; and secretly put earplugs in at night so I could sleep through his snoring. I got used to him, even learned to love him, and I sort of started to count on him being there. The last time I saw him he was printing out some document on the home printer. I was not snooping, really; I just sort of happened upon it. It was a criminal record certificate. A brand-new, squeaky clean criminal record certificate. A fake one, of course. I knew he was on probation. I only learned about all those other convictions and debt recovery notices much later. By then Robert was on the run, having made off with all of his possessions, and some of mine too. I had no idea which country he was now hiding in from

extradition. I knew I'd never get back the money he'd borrowed from me for various bad investments. Just as I knew I'd never see him again. I was actually glad he was gone. What I could not forgive myself for was my willingness to turn myself inside out, to force myself to conform, both to him and to convention.

All I had left of him was a few holes in the wall, and another gaping hole where my trust in others used to be. I would have very much liked to make him compensate me for life wasted. "Everything that's happening now is just a prequel to all the miracles that are bound to come," Valerie tried to persuade me back then. So far I was still waiting.

We looked down onto the busy street. Cars, people, goods and ideas, all of it constantly traveling from place to place. When this constant communication was interrupted, it spelled trouble. That's what my therapist used to say when she tried to make me talk about my problems.

"The only thing that actually manages to stay here is the grime," I remarked, pointing down onto the street. "Look at that corner store over there. How many times has it changed tenants over the last few years? And now it's closed down again."

"Well, it's just like the vascular system, honey," said Valerie, puffing on her cigarette. "This is a diseased artery, full of toxic stuff that clogs it. Like cholesterol crystals. And once all that settles in, it only attracts more nasty things. That's why we only have sex shops, pawn shops and slot machine bars around here. Filth attracts filth," she finished, blowing out smoke.

80 "These dodgy places tend to gravitate to streets that slope downhill, have you noticed?" I mused. "As long as a street is on level ground, there are bakeries, cafés, stationery stores, butcher shops... But as soon as it starts going down, you get all those makeshift corner stores, bars, goodwill shops, wedding dress rentals and junk shops."

Valerie gave it some thought. "I guess people don't like to walk up- or downhill. Both customers and store owners, I mean. That makes rents cheaper. So if you need to open a place as soon as you can to make some quick money with minimal investment, it's much easier to find one in a bad location."

"Or perhaps it's because all the good things succumb to gravity," I suggested. "The quality stuff either stays up on top, or flows all the way down. Only the really slimy and sleazy things manage to cling to the slopes, for a while at least."

Valerie patted my shoulder indulgently.

"Perhaps I could suggest it at today's meeting," I said, and gave her a wink. "Do we have anyone specializing in anthropological geography? It would make for a good research topic. 'Sociopathological Phenomena in Relation to Uneven Urban Terrain.' Sounds dumb enough to attract some grant money, don't you think?"

Valerie laughed so hard she had a coughing fit. Unfortunately, I wasn't feeling so cheerful myself. My own research had been going nowhere for some time and no matter what I did, I remained resolutely stuck. "All right, I'd better get going," I said, and got up to leave. "Thanks for the green tea."

"You're welcome," Valerie said. "Hang in there."

How often had I heard those words lately? How often had I said them myself? Is there a specific point in life when friends start parting with a "hang in there" rather than a simple "bye" or "take care"? Or was I simply so overwhelmed by my current misery that I saw trouble wherever I looked? Perhaps the notorious midlife crisis had decided to show up way before I'd actually

managed to acquire all that wisdom and wealth that was supposed to come with middle age. You can act young and dress young, you can try to put off adulthood and all its obligations and commitments as hard as you can, but you can't really trick time. My list of losses was constantly growing.

(...)

7. ON THE BRISTOL STOOL CHART, HISTORICAL LEGACY, AND WEEKEND HOMES

The Bristol Stool Chart is a practical medical tool designed to help patients and physicians diagnose various intestinal disorders. It depicts, in a very colorful and lifelike manner, seven categories of human feces, from rock-hard pellets to brown sludge. When I first glimpsed the Bristol Stool Chart, a sense of profound peace fell upon me. Here was incontrovertible proof that in this one aspect, all human beings were truly equal, and that I myself was unquestionably human. Whatever we might drop into the toilet bowl every day, however exceptional, uniquely unpleasant or relieving we might believe the products of our effort to be, billions of others are experiencing the same relief or disappointment staring at the content of their privies as we are. Number one on the chart are dry, crusty black chestnuts. Number two: lumps compressed into a single, sausage-like object, sort of like an oblong blackberry. Third on the chart is a firm, solid piece of shit, with slight cracks on the surface. Number four is a long, smooth, perfectly streamlined excrement. Five comes out as soft, sticky blobs. Six: mushy, ragged pieces. And finally, number seven, one shitload of a diarrhea.

81

I bought a poster of the Bristol Stool Chart in England, and gave it as a birthday present to Aleš Drlík, who was the most meticulous person about his excretions that I knew. Every single morning, at 08:05 precisely, he could now dutifully compare his toilet creations with the standard prototypes. I'd long stopped noticing the poster, but visitors tended to find it unnerving. Perhaps I should take it down.

If you happen to manage number two, three or four, which make the use of toilet paper a mere formality, it brings you a certain sense of happiness. I flushed down a perfect three, said hi to the daddy longlegs hiding behind the toilet bowl, and congratulated myself for a day well started. It might, after all, turn out to be the only satisfying feat of the day. My diary for today contained a single ominous entry: "Boss's birthday." There would be a party in the institute this afternoon. It was the boss's fiftieth, so attendance was strictly mandatory. For occasions like this, I could thankfully delve into my father's remaining reserves of the bribes he'd received from his patients. Even in his decline, he'd retained enough good sense to distribute the more valuable commodities, like vintage wine and spirits, among his family, and only laid out the utter crap in the clinic's hallway. A bottle of decent whiskey, still in its original box, would make an adequate enough gift for my superior.

Brushing my teeth, I recalled the dream I'd had last night. In it, I found myself at a huge mansion, owned by a modern-day but conservative aristocratic family. The door to the courtyard was covered with thick metal sheets. I was tapping at the door with some kind of crowbar. "Don't do that!" the lady of the house kept yelling at me. I found a hollow spot un-

der the metal sheet and pried it off with the crowbar. Skillfully hidden within the door was a unicycle with a white saddle, the kind that clowns in a circus use. "Who were you trying to prevent from becoming whatever they wanted?" I called. An ancient convertible pulled up next to me, driven by a corpulent gentleman in his sixties. "What do you mean, who were we trying to prevent?" And I realized that it was actually this respectable aristocrat who'd once wanted to become a circus performer but, bound by strict family traditions, he'd buried his dreams himself.

Whatever the dream was supposed to mean, I had no intention of telling Aleš about it. Walking past the Dancing House, I experimentally graded a few tourists (all of them fives or lower) and continued uphill along Resslova Street. The street may have looked like it had been there forever, but in fact it had only been built a little over a century ago. It used to end right below the Church of St. Cyril and Methodius, and then there were only houses, all the way down to the river. Some of my favorite locations were on my way to work, like Charles Square: a park so pointless that it had become a popular spot for the homeless to hang out. Years of empirical observation had resulted in my discovery that most homeless men had very thick hair. Luxuriant, almost. My test group was so large that bias or error was practically impossible. Baldies numbered less than one percent. What to make of this, though? Did harsh living conditions somehow prevent hair loss? Was it some sort of secondary hirsutism, caused by living out in the open? Was the gene for thick hair somehow responsible for asocial tendencies as well? Considering the amount of money that goes into developing various men's hair loss treatment products, it might be a topic worth researching. The results could both help detect people prone to homelessness and cure baldness, if it actually turned out that hair thickness was related to lifestyle choices. It could become a veritable goldmine. What kind of hair did Kaspar have now, by the way? Lost in all these musings, I finally made it to work.

82

The third most important person in the Institute for Interdisciplinary Human Research, after Hook the porter and Valerie the librarian, was Marcela Boháčková, manager of the director's office. Complex systems always tend to be governed by secretaries. An office manager has far more real power than the institution's executive officers. She gets to decide all the small, everyday things. She can easily manipulate her boss' decisions, or she can even decide for him; and she has some dirt on practically everyone. Marcela's favorite activities included ordering, purchasing, organizing, reporting, and bossing people around. It's people like Marcela, with their insistence on following rules and enforcing them whether or not they actually make sense, who are responsible for systems becoming increasingly bureaucratic and byzantine. Marcela was ecstatic whenever she could give vent to creativity amidst her mostly routine duties, and the boss's birthday party was an ideal opportunity. I couldn't help but notice that she'd had her hair done, her heels were a good inch higher than usual and her make-up far less conservative. She stomped down the hallway, whispering something into her phone, covering her mouth with her hand and looking very secretive. I decided I wouldn't even try to guess what kind of surprise she had in store for the boss. I disappeared in my office as fast as I could, firmly determined to make some progress today. I opened a file named NOTES: a hodgepodge of thoughts and ideas related to my current research topic - mutual affinity and attraction based on appearance. I went through them one by one.

— Does mutual attraction happen in the subcortex, or in the higher brain structures?

— Similarity to dogs? Some dog breeds can't stand one another even without previous experience of any kind.

— DNA comparison: could people who like each other come from the same tribe?

Next on the list was the link to a recent American study that had managed to identify two specific genes allegedly responsible for people's ability to establish friendships. Carriers of one of the genes tended to gravitate toward one another, whereas carriers of the other kept their distance. The lead author came up with the groundbreaking idea that perhaps those genes were the reason why we tend to like or dislike people at first sight for no good reason at all. "We often feel instinctive aversion or attraction toward people without knowing where it comes from," said a quote I'd copied from the summary. Groundbreaking indeed. However, the study also offered a hypothesis that said genes could manifest in certain physical features that people may instinctively recognize. That actually made some sense.

I felt a wave of indignation swell up inside me. The more I thought about it the more I believed that mutual attraction and dislike had nothing to do with genes or experience, but that some kind of metaphysics was actually involved. Sadly, the idea of carrying good or bad karma from previous lives would get me nowhere in academia, even if I was convinced that it was imprinted in our genes as much as in our horoscopes. Analyzing mutual compatibility based on natal charts would be much more fun than DNA sequencing. As a diagnostic method, it was probably precise enough for my needs, and much faster. I don't belong here at all, I thought, and switched tabs to a news website.

A fully loaded truck whose driver lost control of the vehicle crashed in the town of Mohelnice in the Šumperk region this afternoon. No one was injured in the accident. "The truck's brakes failed, the vehicle veered out of the emergency lane into the opposite direction and entered the town. Thankfully, the driver managed to steer the truck loaded with bottled mineral water enough to avoid hitting people and other vehicles, and the truck eventually came to a stop in one of the townspeople's garden," said a Šumperk police officer.

83

I raised my head and spotted Ivan Mrázek, one of my coworkers, coming through the door. A sudden thought entered my mind.

"Hey, Ivan, where did you say you were from?" I called to him.

"A little town near Šumperk. Why?"

"Oh, I was just wondering," I said vaguely.

Mrázek took off his jacket, washed his hands and started putting on hand cream. More than ever, I saw him as a kindred spirit. "Ivan," I said, "don't you ever feel like all this is completely pointless? I mean, working here, in the institute. What we do. Like all of this research is absolutely ridiculous?"

Mrázek kept meticulously rubbing cream into his fingers, one by one. "Look," he said, adopting the patient tone usually reserved for small children, "it's quite possible that our research might not yield any useful results. But someone actually has to discover that, no? I don't really think about it. I found my little niche in this world, and someone is actually paying me for it. Doesn't this prove my capability? Survival of the fittest and all that? I've come out on top of my competitors, I've secured my place on the labor market, so I have more than justified my existence," he concluded with a self-satisfied smile, as if it were actually some kind of a coup.

“Don’t you ever regret that we’re not doing anything of real value?” I asked. “Like... mining coal, healing people?”

“If you were a coalminer, you’d be blaming yourself for destroying the environment. As a doctor, you’d have to heal anyone, even someone like Hitler if he were fatally ill. Healthcare costs a fortune and everyone is going to die anyway. There’s one unquestionable upside to our work: we’re not harming anyone or anything. And as long as the government keeps paying us for it, we’re going to do what we’re expected to do. We can’t be all that useless after all, if they can spare the cash to support us.”

Perhaps Ivan was right in his pragmatism. Or he simply didn’t have so much self-doubt. Or he did, but would never admit it.

I spent the rest of the morning updating our database of respondents and volunteer participants, in case I might need to call them at some point.

Lunch break finally came and saved me from my toil. As a little girl, back in school, I used to stare out of the window and daydream about walking through the Prague morning, fresh and dewy and empty of people, which it actually was back then. In my mind, I would wander through the abandoned courtyards of the Prague Castle, stand by the river and take in all the sights. Whenever I actually found myself out of school on weekdays, the world outside, which was normally forbidden to me, seemed somehow different, intoxicating. These days, the city was crowded even on weekdays and no longer seemed so magical; but stuck here at work, the idea still held its charm. Today, however, it actually made me pause. I was an adult, I didn’t answer to anyone but myself, and yet I wasn’t free to come and go as I pleased. I was confined to the same place day after day, I had to clock in and clock out, and I was not allowed more than five weeks of freedom a year. Lunch break was a welcome opportunity to escape, if only for a little while. Was this the adult world we had once dreamed of? How come nobody could see how absurd it all was? How could we have let this happen?

84

Out in the grimy, smelly street, I breathed in my freedom. I felt a strange pull toward Wenceslas Square. It was nothing but a blatant display of commercialism these days, but I still somehow associated it with freedom and fun. As a young girl from a housing estate on the outskirts of the city, I used to go down there with my girlfriends after school, just to walk and look around, dressed to the nines and smelling of spray deodorant smuggled in from West Germany. Sometimes I could still smell it there.

Halfway down the square I turned into a shopping arcade and bought an ice cream sundae in a wafer cone: first time ever I actually had ice cream for lunch. Real whipping cream, fruit sherbet, slices of banana and caramel nut topping: it tasted exactly as it used to, twenty years ago. The familiar taste was comforting and invigorating. I savored the sundae, walking slowly past shop windows. As I passed a McDonald’s, I gasped so loud I nearly choked on a piece of nut. Sitting at a window table was Valerie. It was a shock to see someone so resistant to all things fashionable and consumerist sipping Coke with a straw and munching on French fries. I finished my wafer and walked in. What on earth was she doing here, I asked. To my surprise, she gave me a straight answer. Kaspar used to come here, she explained; he would sit right at this table, watching out the window. She was trying to figure out what it was he might have been watching. This was probably the first time I heard her willingly mention her missing son, and I was so perplexed I wasn’t able to say another word. Valerie quickly changed the subject.

“Come on, let me show you something,” she said.

We walked out of the restaurant, passing a group of junkies with their dogs, arguing loudly by the metro entrance. Toothless men in filthy clothes hobbled back and forth. A girl with the skin of an old woman was poking the sores on her forearms. Her dyed hair was showing a good two inches of roots. We passed the statue of St. Wenceslas and went down Ve Smečkáč Street. It was a dodgy place that anyone would be sensible to avoid, notorious for its brothels, shady music halls, sleazy nightclubs and other tourist traps. The street was gloomy, not a tree or a strip of grass in sight. The popular theater located here was the only light amid all this doom and gloom.

“You can tell this is a zone of evil just by looking at it,” I said, noting the sloping ground. “Aptly said,” she agreed. “I was thinking about what you said the other day, about the pathogenic zones. This street’s had a bad reputation since the Middle Ages. The name supposedly comes from the expression smek hacě, which means ‘he took off his pants.’ It might only be a legend, but still, it tells you something, doesn’t it? Merchants might have come here to take a leak, or for a little romp.”

We passed another sleazy brothel. A few moments later, Valerie stopped by a pinkpainted building. The sign over the door said Hostel. Kitchen odors wafted to us from the passageway.

“Have a look at this,” she said, pointing at a plaque right above the door.

“Nikola Tesla, Serbian scientist, stayed in this house in the years 1880–1881,” I read out loud. I’d had no idea Tesla ever came to Prague, let alone stayed here for any length of time.

“He studied here, at the technical university, but he wasn’t happy. He struggled with the Czech version of Austrian bureaucracy.” That seemed like a petty reason to dislike Prague, which was then a beautiful city in its prime. But then I realized that someone as perceptive as Tesla could never have been happy living in a place like this.

“It must have been a torture, staying here,” said Valerie. “Nowadays we would say that the street has a bad vibe to it. But there are many of these ancient ‘zones of evil’ in this city.” She had obviously given this some thought. “Look over there,” she went on, pointing back toward Wenceslas Square. “There, on the other side. Opletalova Street. It’s been there for ages. In the fourteenth century, they used to call it Chudobice, ‘a place of the poor.’ And what is it known as today?”

“Sherwood!” I blurted out, remembering the nickname awarded to the park near the Main Station. In the early 1990s, it had been overrun by countless unsavory characters, mostly former convicts who’d been freed by the president’s amnesty. It had remained a refuge for vagrants, junkies and criminals ever since. The former “Place of the Poor” was still frequented by the needy and the destitute.

“And right next to it,” Valerie continued, “we have the Petschek Palace, former headquarters of the German Gestapo. And across the street is the seat of the Communist party. A real twilight zone. Or take Bartolomějská Street,” she went on. “In the Middle Ages, it was full of whorehouses and sleazy taverns. And then, under communism, a seat of the secret police, where they interrogated and tortured suspected dissidents. I hate that street. All that evil still seems to be hanging in the air.”

“Perhaps people should actually study the historical maps of the city before they decide to move in somewhere,” I said with a smirk. Or before they decided to invest in property,

I thought. Aleš might find this useful for that start-up of his. He could provide client consultations on the historical legacy of various Prague locations. Rich people actually tend to be open-minded about the supernatural. At least that was what Sylva told me; and unlike me she actually knew some millionaires.

Translated by Lucie Mikolajková

TIBOR NOÉ KIS
MAĎARSKO

TIBOR NOÉ KIS
HUNGARY

(1976). Ako tínedžer hral sedem rokov futbal za Ferencvárosi TC. Absolvoval štúdium sociológie na univerzite v Pécsi. Pracoval ako redaktor časopisu Jelenkor, má na starosti Jelenkor online a vydávala Magyar Narancs, Magyar Hírlap a predtým Új Szó v Bratislave. Od roku 2012 organizuje kultúrno-literárny program Literárne Disko v Pécsi. Pracoval ako anketár, novinový reportér a futbalový tréner pre dorast. Je fotograf-samouk. Jeho prvý román *Inkognitó* vydal v roku 2010 (Alexandra Publishing). Nasledovala kniha *Aludnod kellene* (2014, Magvető). Jeho tretí román *Beláthatatlan táj* vyšiel v roku 2020 v Magvető. Doteraz boli jej romány preložené do češtiny, nemčiny, poľštiny, fínčiny a slovinčiny. Ocenenia: Békés Pál-díj (2015), Baranya megyei Príma-díj (2017), Hazai Attila-díj (2020) a Artisjus Díj (2021).

(1976). As a teenager, he was a football player of the Ferencvárosi TC for seven years. He graduated from the University of Pécs with a degree in sociology. He works as a lay-out editor of Jelenkor magazine, he is the responsible editor of Jelenkor Online, and has been a regular publisher of Magyar Narancs, Magyar Hírlap and Új Szó in Bratislava previously. Since 2012, she has been organizing a cultural-literary program series, Irodalmi Diszkó (Literary Disco) in Pécs, has worked as pollster, a newspaper reporter and a football coach for disadvantaged young people. She is a self-taught photographer. He published her first novel, *Inkognitó*, at Alexandra Publishing in 2010. It was followed by *Aludnod kellene* (2014, Magvető), and in 2016, *Inkognitó* was re-released by Magvető Publishing House. His third novel, *Beláthatatlan táj*, was published in 2020, also by Magvető. Until now, her novels were translated to Czech, Austrian, Polish, Finnish and Slovenian. Prizes: Békés Pál-díj (2015), Baranya megyei Príma-díj (2017), Hazai Attila-díj (2020) and Artisjus Díj (2021).

TIENĽ JELEŇA

Lesom sa rozľahne ostrý zvukový signál, na bitúnku zaznie klaksón ohlasujúci koniec smeny. Potom opäť ticho, robotníci akoby sa vyparili, bez slova sa striedajú pri pílach. Jatočná pištoľ denne skoncuje s dvanástimi kusmi hovädzieho, ošípané omámia oxidom uhličitým. Na dopravník ich zakvačia dolu hlavou. Niektoré kusy sa usmievajú, možno sa im aj niečo sníva, pričom ich prebodnú. Necítia nič, ak by sme ich nezarezali, zobudili by sa a žili by ďalej, vyjadril sa vedúci závodu pre oblastný denník. Pred vákuovým zariadením na odsávanie krvi stoja usmievajúci sa tuční muži. V rukách držia nožnice, pásku pred nimi napínajú dievčatá v minisukniach. Starosta hovoril o humanizme. Myslím si, že je v záujme nás všetkých, aby sme zarezávali šťastné zvieratá.

Do dediny sa spustím po zelenom trojuholníku. Na jednom úseku ide cesta popri starom cintoríne. Na betónovom plote sú grafity a štrbiny, medzi hustými kríkmi kopy zeminy, polámané náhrobné kamene, vyvalené drevené kríže. Príroda znovu rekultivuje seba samu. V tieni sú mláky, mokré škvry, ktoré nikdy nevyschnú. Hmýria sa v nich drobné živočíchy, žubrienky alebo červy, neviem. Hýbu sa bezcieľne, nervózne sebou šklbú. Mäso vystresovaných ošípaných sa trhá, je vodnaté, bez farby, denná kapacita modernizovaného bitúnku je dvestopäťdesiat prasiat. Ešte vždy sa vo mne ozýva zvuk klaksónu, hoci je ticho, pod nohami mi chrapštia len kamienky. Od obchodu po posledný dom vysypali chodník kameňmi. Vidím na ňom matrac z alpaky. Horeznačky sme na ňom prevaľovali, pokúšali sme sa na ňom umiestniť tak, aby nás kamienky netlačili do chrbta. More sa vlnilo, krém na opaľovanie krém nám stekal po tvári. More je nekonečné, hovorila Dorka z polospánku. Omámene sme ležali v suchej horúčave, vo vlastnej priehlbine.

88

Vietor odfukuje z lesa vôňu bitúnku. Krmivo, výkaly, krv, rozklad, benzínové výpary, dezinfekčný prostriedok, vo vzduchu sa mieša všetko. Robi poumýva terasu, vyvetrá obchod. Na jazere sa jemne prevaľujú vlny. Po chodníku si vykračuje labuť, potom sa náhle odrazí od brehu. Údery jej krídel počuť až sem. Dorka pozbierala v zátokke za sáčok kamienkov. Jeden darovala aj mne, po pohrebe som ho našiel v krabici so spomienkami. Sedela na skalách, chodidlá si namočila do vody, poľovala na kamienky. Prezerala si ich ako malé dievčatko. Dedinčania sa strachovali o hladinu vody. Bez jazera domy strácali na svojej hodnote, nie že by ktokoľvek túžil odtiaľto odísť. Život je všade rovnaký, hovorili v obchode, medzi sebou. Robi počúva talianske diskošlágre, pri fajčení bubnuje po stole, lasciatemi cantare con la chitarra in mano. Každý vie, že v Hrdzavej líške nikdy nebudú hrať rockové šlágre známe zo svadiieb a mať mlieko bez laktózy.

Kokos je i meni najdraži. Predavač niečo ťukal do môjho telefónu, potom mi ho pridržel. Super, odpovedala som mu, na to som nepotreboval prekladač. Pokúšala som dávať prízvuk tam, kde som to počula od Chorvátov. Na boku stánku sa slnili tučné jašterice, nerušil ich šum stroja. Predavač sa usmieval, dostali sme od neho za hrst jahôd. Lepili sme sa od cukrovej vaty, paličku sme dávali tej druhej. Dorka mi v ten deň darovala kamienok, leží tu na stole. Je biely, takmer svieti, vyzerá skoro ako vajce. Hodí sa k tebe, povedala, no darmo som sa jej pýtala, neprezradila mi prečo.

Dnes som si prezrela fotky už tretíkrát. Znovu a znovu si predstavujem samu seba na fotkách, takmer som už tam vedľa teba. Stojím vedľa zamrznutého Deda Mráza, vlasy mi pokryl sneh, z brady mi visia cencúle. Som drobný chrobák v tvojej ušianke, všade ťa sprevádzam. Vrana čierna na elektrickom stĺpe. Zarámovaný svätý obraz. Zožltnutá Pravda, lesknúci sa samovar, plechový hrnček v okennom ráme. Záclona s masnými flakmi natiahnutá na klince, elektrický varič položený na tehlách. Nôž, ktorým čistíš ryby. Ryba stiahnutá z kože, krvácajúca. Dve očné bulvy v plechovom vedre.

Vidím ťa. Po týždni ťa znovu vidím. Máš strnulú tvár, ústa pootvorené, nehýbeš sa, no počujem tvoj hlas. Podľa primára nebola pri vedomí, netrpela, len zaspala. Pohreb bude o dva týždne, u nich, v dedine. Obraz je trhaný, potom sa konečne vyjasní, usmievaš sa, naprávaš si šálku čaju. Ešte nič nevieme. Nech ťa to nemrzí, nemôžeš za to, už roky si sa chystala na túto cestu. Potom ma vezmeš na dovolenku. Záhrada je v poriadku, vysadila som šalát, všade rastie medvedí cesnak. Videla som fotky, denne si ich prezriem viackrát. Mohla by si poslať o sebe viac. Za Attilovým chrbtom sú portréty žien. Baculaté tváre, orientálne črty, drevený rám zavesený špagátom na kliniec. Možno len ušiel. Si jediný človek, ktorý tam chodí, a nie taký, ktorý chce odtiaľ odísť. Attila sa usmieva, ale ešte sa mu neodvážim povedať o jeleňovi.

Vanília leží schúlená v mojom lone. Nemám srdce sa pohnúť, hoci by som si rada uvarila čaj. Attila práve hovoril o Olge, keď sa videohovor prerušil. Neustále sa mu pokúšam dovolať späť, nemám však signál. S mamou sme boli v poslednom roku na výške, keď som sa s ním zoznámila. Pýtala som si od neho drobné do automatu na kávu. Dovtedy som už zistila, že učí na katedre etnológie. Ja som mala dvadsaťštyri, jemu som tipovala štyridsať, to sa ešte dá. Zachytila som niekoľko jeho úryvkov viet na chodbe, zapamätala som si jeho hlas, neveriteľne hlboký bas. Mierne šedivé dlhé vlasy si dával za uši. Chodil na Sibír do kmeňa Chantov, to rozduchalo fantáziu každého. Pred automatom sa dušoval, že nemá pri sebe peniaze, no nejaké si vypýtal od vrátnika. Cítila som, že som na dobrej ceste.

Snívalo sa mi, že otec žije znovu s nami. Žijú s mamou v chatrči, zvéra voliéru pre sliepky, postrekuje, kála drevo, z komína sa dymí. Nemali komín, no v mojom sne áno. Mamu nevidím, no viem, že je tam. Hľadím na chatrč z okna, neopovážim sa odtiahnuť záclonu, aby ma otec nezbadal. Zelené kraťasy, tmavomodré tenisky, holý šlachovitý trup, tmavohnedá pokožka spálená od slnka, to je môj otec. Hrozím sa toho, že sa raz vydá smerom k domu. Teba nevidím, no viem, že si niekde tam a ochrániš ma. Attila utrápene hľadí do kamery, niekoľko sekúnd mlčíme. V pozadí sú nože, dosky na krájanie, umelohmotné misy. V kuchyni je lepší signál. Prehodím cez seba Attilov župan. Keď na mňa doľahne strach, skryjem sa do župana. Viem, že je to detinské, no je taký mäkký a teplý. Cítim v ňom tvoju vôňu. Tu je deväť a u vás je už polnoc. Dobrú noc aj tebe, no predtým ešte povedz moje meno.

Z maďarského originálu preložila Lenka Nagyová

BELÁTHATATLAN TÁJ/UNFATHOMABLE LANDSCAPE

II. THE BELCH OF BLACK DIESEL FUMES

(Dory's father)

I only put on this protective gown ten minutes ago and already I'm sweating. Rubber gloves, over-shoes, mask: I feel I'm stewing inside a plastic bag. Last night I didn't even notice my daughter was not alone on this ward. Machines, monitors, cables trailing everywhere, metal cupboards, beds, on the beds patients, on the patients plaster casts, sterile gauze, swathes of bandages. Facing the beds the nurses' station, on the windows venetian blinds. By Dory a half-drawn curtain: yesterday I didn't even notice any curtains, only Dory and the tubes inserted in her mouth and the bags dangling from the IV stand. It's a miracle she survived the accident, yet now she seems to be just asleep. That it's a miracle she survived I heard from the nurses whispering among themselves, because all I was actually told was that no one but the consultant was allowed to say anything. No one but the consultant, the matron repeated the mantra, returning to her seat behind the counter, where her face couldn't be seen and I heard only her tapping away at the computer. I pull up a chair to Dory's bed and sit down, waiting for her to wake up. Csilla, too, should be sitting here beside me. When she left for ever, she asked me not to see her off at the airport, or ever to look for her again. In her place I'd have said the same thing. Dory's eyes followed the plane as it rose into the sky. Now here she lies, eyes closed, on a hospital bed. She can't see, or hear, or speak, or feel, or think. I touch her arm and stroke it gently. Her skin is as smooth as when she was a child. Just as smooth and as warm to the touch. I can feel it even through the rubber gloves as I caress it with my fingertips. My favourite spots were the soles of her feet, with their little pillows of flesh, and the folds of her arms and legs. She even had little pads under her arms. Now she is thin and her soles have shrivelled up. The person on the next bed gives a groan: a chubby fellow in his fifties, he tries to sit up, but all his efforts are in vain, he doesn't have the strength. The bandages wrapped around his feet are soaked through and the blood is dripping onto the bedsheet. If only Dory had suffered nothing worse than broken limbs, the odd broken rib - anything but a brain injury. I stroke the soft down on her wizened arms. Nothing has changed, except that she happens to be unconscious and can't breathe unaided.

90

When she got back from the airport, all she said was that they'd wept, she and her mother had both wept. After that she stared at the sky until the very last vapour trail had evaporated and nothing remained to be seen, a nothing that Dory continued to stare at for several minutes longer. She was nineteen at the time, now she is twenty-three. She works at a shelter for the homeless, lives in Budapest's eighth district, likes doing yoga, going on day trips or for a spin in her car, and she's constantly listening to music. All this I told the consultant, though I don't know why he was grilling me about such things. The nurses start whispering again but though I strain to hear them, there's as much noise here as in a factory, what with all the beepings and scrabblings and slamming of doors. Csilla really ought to be sitting here with me, but I've no idea what's happened to her, what she's up to, or where she's living these days. After she got into all that esoteric stuff, Dory remained the only link between us. Before, at least I had her address, and could also get in touch with her over the internet. Meanwhile the man with the bleeding legs is clinging to the bedpost for dear life. The nurses form a ring and one of them draws the curtain around his bed. I remain alone with Dory: at last, no one can see us. I bend down to her face and kiss her brow through the mask, but nothing happens, she just stays lying there, motionless and silent.

*

(DORY, IN A COMA)

This is a freesia.
Its fragrant bouquet is so delicate, it makes me tingle
all over, its heat envelops me, protects me.
As if someone were caressing my hair.
On the stem of the freesia slender, sword-shaped leaves.
At the stalks' ends funnel-shaped flowers.
Bunches of freesias in the plastic tubs trail over the railings.
Orange-coloured wire-mesh glass on the balcony.
The freesia smells like honey, it's silky to the touch.
Someone is caressing my hair.

The pungent smell of disinfectant.
Saturdays I have to scrub the floor.
My fingers go all pruney, the skin starts flaking off.
I'm kneeling on the cold stone floor.
It's hard scraping the dirt out of the cracks.
I scrub and scrub, turning this way and that,
skin peels off my knees. The sloughed-off pieces
I throw into the mop bucket.
I watch them slowly sink into the dirty water.
The froth sloshes over onto the floor, a river overflowing its banks,
sweeping breadcrumbs and bits of bacon with it.
The door threshold plate is the dam, beyond the dam the sea.
I don't know the sea, a place I don't have to mop up.
The door opens, my grandma puts down her wicker basket.
Chunks of bark and earth crumble off the logs onto the stone floor.
On my knees, I watch my grandma, and then go back to scrubbing.
The floor has to be gleaming bright after dark.
It must glitter when we switch off the kitchen light.

Something's burning, there's the smell of burning in the air.
The fluorescent light is hissing and spitting.
The tube's slowly fizzling out.
The boys yell as they chase each other around.
They're fighting with plastic swords.
They pretend they are light sabres.
We laugh at them.
We hear their death-rattle as night falls.
We're sitting in the living room, the window's open.

The crickets are chirping, the goats bleating.
The TV set's buzzing away, tiny bugs circle the chandelier.
A moth is stranded between the ceramic hood and the light bulb.
Its wings flap and whirr.
Something's buzzing, something's pinging, something's sizzling.
The moth slowly burns to death.
We turn off the lights.
Silence, darkness; we sleep.
My grandma and grandpa are also sleeping.

I must wake up.
Sunlight filters into the room through the curtains.
The heat suffuses me, caresses me.
The smell of freshly ground coffee in the flat.
It pervades the corridors, my room, the balcony.
It billows on, towards the parade of shops.
Mother, I must wake up.
You can't see the coffee cloud. My mug's steaming.
The granules dissolve in the hot milk.
The hot chocolate in the bunny mug swirls around as it's stirred.

92 I lick the spoon clean.
I put the soft toy up on the table.
The doggie starts up a conversation with the bunny.
Hiya, bunnykins, I'm Robi, says the toy doggie.
Hiya, Robi, the bunny replies.
The sandwich-maker makes a ticking noise.
It's counting down the time.
Mother, I must wake up.
Mother cracks open the eggs.
The smell of coffee floods the kitchen.
We're off to the funfair today.
I do several quick claps, mother smiles.
Her smile caresses my cheek.
Someone seems to be stroking me.
Someone's stroking my hair.
Mother stands up from the table.
She pulls out the drawers, rummages among the cutlery.
The knives and forks clatter; she takes out a frying pan.
The pan makes a scraping noise as she puts it on the hob.
The kitchen cupboard door bangs shut as the magnets meet.
The sandwich maker's timer is ticking away, I must wake up.

(ZSÓFI)

Today I'm going to spend the whole day in bed. The little clock shows a quarter past ten, so it's nine-fifteen. I should've put the hands back a week ago, but I always forget, and whenever it does occur to me, I don't feel like doing it. Today I'm going to do nothing at all, just lie in bed. I promised the girls that in the evening I'd go shopping with them to the mall, but I don't have the strength now and I won't in the evening either. There are lead weights where my limbs should be, I'm like an enormous straw dolly that's drenched through and being slowly swallowed up by the mattress. I'll message them later to say I don't feel like meeting up with anyone, I'm just going to stay here, in bed. Here. In bed.

Today's shift was endless, though it was no different from usual: twelve hours spent down with the machines. Sometimes the time flies, at other times it seems that it'll never end. I didn't sleep much, but I did have dreams, that I remember: when I wake up I write everything down in a red notebook. I met some strange, dwarf-like creatures in the woods. I tried to ask them questions but couldn't make out what they said. Their language was unfamiliar to me, though it was a human language. Perhaps they couldn't even understand each other: one of them kept tapping his foot angrily, another shook his head, a third spread his arms out wide. Then they ran off into bushes, scampering away over the dunes, and disappeared from sight. I leaf through the red notebook my brother gave me last Christmas: in this I'm writing down my dreams. It's starting to fill up.

93

It's Wednesday today, because the rubbish truck makes a deafening noise as it screeches to a halt in front of the building. Mrs Virág is standing out in the street in her raincoat, though the sun is shining. I draw the curtains aside so that I can see the lad who a couple of weeks ago dropped a letter through my letter-box. The lad delicately lifts the bin and uses his knee to ease it down from the kerb. Beads of sweat glisten on his brow. My brother read the letter straight away and still hasn't given it to me. Mrs Virág's mouth is in motion: she's constantly talking, but the lad pretends not to hear. I've been doing likewise for some time, even though I'm fond of her because when we were little she always gave us ice cream and gummy bears. We're naughty. My brother says that what the lad wrote in the letter was stuff and nonsense, and even drew little hearts all over it, which is such a lame thing to do, and a binman had no business writing to me anyway. As the dustcart trundles away, Mrs Virág waves it off, the lad hangs on to the grip. Mother always waves back to Mrs Virág. I kept asking my brother for the letter, but he simply won't let me have it. He may be lying and just wanting to hurt me, because it may not be a love letter at all, but I can't be sure because we haven't been on speaking terms for a while.

Translated by Peter Sherwood

KATARÍNA KUCBELOVÁ
SLOVENSKO

KATARÍNA KUCBELOVÁ
SLOVAKIA

(1979). Slovenská poetka a prozaička. Vydala päť básnických kníh a novelu *Čepiec* (Vydavateľstvo Slovart 2019), ktorá bola nominovaná na niekoľko literárnych ocenení a získala Cenu literárnej akadémie Panta Rhei Awards, titul Kniha roka v ankete denníka Pravda a Cenu Nadácie Tatra banky. Prvé tri z jej básnických zbierok *Duály* (Drewo a srd 2019), *Šport* (Ars Poetica 2006), *Malé veľké mesto* (Ars poetica 2008) vyšli v roku 2020 v reedíci vo vydavateľstve Drewo a srd. Najnovšia kniha, básnická skladba *k bielej* (Skalná ruža, 2022) je nominovaná na Cenu Zlatá vlna a Cenu Václava Buriana. Jej knihy, predovšetkým novela *Čepiec*, vyšli v niekoľkých jazykoch a jej básne pravidelne vychádzajú v rôznych zahraničných antológiách. Pracuje ako kultúrna manažérka, spoluzakladala literárnu cenu Anasoft litera a do roku 2012 bola jej riaditeľkou. Narodila sa v Banskej Bystrici a od svojich štúdií na Vysokej škole múzických umení žije v Bratislave. S manželom vychováva dcéru.

(1979). Slovak poet and prose writer. She has published five books of poetry and the novella *Čepiec* (Slovart Publishing House 2019), which was nominated for several literary awards and won the Panta Rhei Awards, the Book of the Year title in the Pravda daily's poll, and the Tatra banka Foundation Art Award. The first three of her poetry collections, *Duals* (Drewo a srd 2019), *Sport* (Ars Poetica 2006), and *Small Big City* (Ars Poetica 2008), were reissued by Drewo a srd in 2020. Her most recent book, the poetic composition "*k bielej*" (Skalná ruža, 2022) is nominated for the Zlatá vlna Award and the Václav Burian Prize. Her books, especially the novella *Čepiec*, have been published in several languages and her poems regularly appear in various foreign anthologies. She works as a cultural manager, she co-founded the literary prize Anasoft litera and was its director until 2012. She was born in Banská Bystrica and has lived in Bratislava since her studies at the Academy of Performing Arts. She and her husband are raising a daughter together.

1.

tri postavy stúpajú
bielym úbočím

nie je to sneh
len prežiarená suchá tráva

z tela vykĺzla váha
ako v rýchlosti
zostáva však na mieste

sú príliš nízko
nemôže povedať, že kráčajú

nemôže povedať, že stojí

dá sa to nazvať pohybom?

2.

ostré vrcholy smrekov

nie je to sneh
len holé drevo
vo výške
v ktorej sa prehnal vietor
ako obrovská rotujúca vložka

bol posledný rok zbytočný?

lyžiarku takmer zasiahol
padajúci dron

tesne pred nami zletel premočený konár
padol na auto
preliačenie na kapote
ihneď začalo združovať
kvapky

do jazera sa zrútil strom
konáre primŕzajú k ľadu

krhké ihličnaté spojenectvo

čo všetko nepočujeme?

les sa roztopí
v hmle
v ľade ako posledné svetia

diery
korene vyliezajú z hladiny

ostré boje, ktoré nevidíme
snehové vločky sa nakoniec rozplynú na vode

3.

oteplenie sa dá merať
pachmi

96 dvanásť stupňov vonia

neroztopené zvyšky orientácie

pohojdávame sa
kývame hlavami

je to vetrom?

tlkot
len v oveľa pomalšom tempe

nevnímame
kývame sa

rozopíname si gombíky
prestupujeme z nohy na nohu
a priebežne udržiavame hladinu
opadávajú z nás kusy oblečenia

nevnímame sa
kývame telami

mohli by sme ísť spať
ale môžeme aj zostať
bdelí?
povedzme, že nie celkom zmrazení

máme čas
zajtrajšok nebude iný
o niečo zahmlenejší
rozdiel nespoznáme

kývame sa
v tupých nárazoch
pohojdávame trupmi
v pomalom tempe
ale stále do rytmu
občas sa pridržiavame konárov

sekunda po sekunde
minúta po minúte

skúšame chuť vetra
chytáme vločky
ponárame zranené jazyky
vyplašene sa mihajú pod čerstvou priehľadnou škrupinou
sneh povoľuje pod vlhkým teplým tlakom

príde jeho čas

robíme to
lebo čo iné
čo iné by sme robili

ak budeme mať šťastie
zaspíme
ak budeme mať šťastie
neroztopíme sa, keď oči
pod povrchom prestanú kmitať
miháť sa
v zrýchlenom pohybe
nepamenieme si

4.

tri postavy kráčajú hore kopcom
alebo dve?

stratil sa niekto vo svetle?

(je teplé alebo studené?)

v hĺbke jasu zavibrovala správa
na ktorú sme nečakali

(je dobrá alebo zlá?)

nie je to správa
je to zablúdená neaktuálna ponuka

5.

98 vyšli sme na vrch
sedeli sme na skale

v chladnom závetrí
v nehybnosti a tichu
sme prestali dýchať
a začali sme vnímať
tlkot srdca

každý svojho

hlučnosť vlastného krvného obehu

teraz sme
vzdialené ropné plošiny
obrovské ťažné zariadenia
chovné stanice pre tisícky mikroorganizmov
obrie turistické rezorty

nech sa vám darí dobre
nech vás naplňa pokoj a mier
nech ste plní lásky a láskavosti
nech ste šťastní

som vaším domovom
vaším ekosystémom
vašou vlasťou
vaším polis
vašou pôdou
vaším príbytkom

niektorí ste mojimi hosťami
pricestovali ste z veľkých diaľok
enjoy and have fun
cítte sa u mňa ako doma

čaká vás ešte dlhá dobrodružná cesta

SLAVKA LIPTÁKOVÁ
SLOVENSKO

SLAVKA LIPTÁKOVÁ
SLOVAKIA

(1977). Vyštudovala VŠMU odbor Filmová scenáristika a dramaturgia, kde ukončila aj doktorandské štúdium. Popri riadnom štúdiu navštevovala neformálne vzdelávanie v Society for Higher Learning, kde sa zaoberala interpretáciou literárnych diel. Je autorkou scenárov k trom celovečerným hraným filmom *Zostane to medzi nami* (2003), *Malé oslavy* (2008) a *Ženy môjho muža* (2009). Za ostatný z nich získala cenu Tibora Vichtu. Spolupracovala na niekoľkých TV seriáloch. Vydala dve knihy pre deti (*Chlapec bez mena; Dierožrút*), jednu knihu pre mládež (*Nová oktáva*) a román *Krajina matiek*. Autorsky pripravila viacero rozhlasových hier, vzdelávacích a diskusných rozhlasových cyklov. Je zakladateľkou občianskeho združenia Stodola Lišov. V súčasnosti sa venuje umeleckému vzdelávaniu a autorskej tvorbe.

(1977). Graduated from the Academy of Performing Arts in Film Scriptwriting and Dramaturgy, where she also completed her doctoral studies. In addition to her full-time studies, she attended informal education at the Society for Higher Learning, where she interpreted literary texts. She has written the screenplays for three feature films, *It Stays Between Us* (2003), *Small Celebrations* (2008) and *My Husband's Women* (2009). For the latter she received the Tibor Vichta Award. She has collaborated on several TV series. She has published two books for children (*The Boy with No Name; Dierožrút*), one book for young adults (*Nová oktáva*) and a novel *The Land of Mothers*. She has authored several radio plays, educational and discussion radio series. She is the founder of the civic association Stodola Lišov. Currently, she is engaged in art education and her own writing.

KRAJINA MATIEK (ÚRYVOK)

Sviatok všetkých svätých pripadol toho roku na pondelok, takže mali pred sebou celý predĺžený víkend. Počasie hlásili svieže a jasné, preto si na nedeľu naplánovali bicyklový výlet do Odorice. Edita už mohla ísť sama, Agnes mala ešte sedieť na nosiči. Cieľom bol poľovnícky posed, kde si chceli dopriať širočizný výhľad na krajinu a obložené chleby s čajom. Vyrazili hneď ráno, keďže sa v tom období stmievalo už zavčasu a oni nechceli premárniť ani okamih toho plytkého jesenného svetla. Cesta nebola náročná, no i tak museli robiť časté zastávky, lebo dievčatám bolo treba cikať, Ede sa zošmykla topánka, raz im bolo teplo, potom zima, nevládali do kopca... Irma si celú tú organizáciu užívala ako kúpeľnú procedúru. Pozvoľna, nenásilne, s pozornosťou obrátenou vždy k tomu priaznivému. Hodovala na záplave detailov – steblá žihľavy, potok, svetelné prasiatko a oni štyria. Oni štyria, to bol leitmotív celého jej bytia posledných pár rokov. Krásnych, radostných rokov. V tom čase už zase učila, dokonca jej zverili triednictvo, prvú B, no to všetko sa dialo len popri, na okraji mohutného rodinného krbu, ktorý s Vladom tak usilovne, stebielko za stebielkom budovali. Boli dokonale zohraní. Ona odbalila Agnes rožtek, on načiahol ruku po zbytočný servítko a vsunul si ho do vrečka, on si nahodil na chrbát ruksak, ona mu ho zazipsovala, on sa nadýchol, ona vydýchla, ona vydýchla, on sa nadýchol.

„Môj bože, aká krása... aká nádhera,“ vyslovila hore na posede a nebolo v tom nič prikrášeľného.

Vlado jej stisol ruku. Aby jej doprial čas na rozjímanie, vytiahol mapu a bavil deti tým, že im ukazoval, ktorý kopec sa ako volá. Tamto je Jastrabý vrch a tam zase Hnilec. Naozaj Hnilec? Aké smiešne meno. A vážne je hnilý? Tak trochu vážne, ako každý kopec na jeseň. Prečo? Prečo je na jeseň každý kopec hnilec? Lebo lístie, ktoré popadalo na zem, hnije. Fúúúj, tak ja teda po zemi chodiť nebudem! A čo budeš, lietat? Čo si ťululum? Kde si videl, aby deti lietali? Vezmeš ma na koňa. Krása, nádhera! Knísali sa na starom posede niekoľko metrov nad zemou, voľne zavesení medzi nebom a zemou.

Cestou naspäť dostal Vlado defekt. Prehodili sedačku na Irmin bicykel a Agnes si presadla. Aj tak museli ísť teraz krokom, lebo Vlado kráčal pešo. Dievčatá začali byť mrnčavé. To, čo ich cestou sem nadchýnalo, sa im teraz zdalo otravné a nudné. Ani Irme sa už okolie nezdalo také malebné ako predtým. Ako ďaleko to ešte majú domov? Tak štyri kilometre, odhadom. Štyri kilometre napešo, s dvomi nespokojnými deťmi nie je málo ani odhadom. A navyše sa začalo zmrákať. Po pol hodinke už nemuseli o predzvesti dažďa vôbec uvažovať, rozpršalo sa. Irma natiahla dievčatám šuštiakové bundičky, ktoré po pár minútach premokli durchom-durch. Už sa nesnažili dažďu uniknúť, nebolo ako. Mokli. Edita sa rozfňukala a vyhrážala sa, že už nikdy s nimi nikam nepôjde, vezme si svoju ovečku a odíde z domu. Irma sa ju najskôr snažila rozptýliť otázkami, no nebola to príjemná konverzácia. Edita len omieľala svoje a Irme dochádzala vynaliezavosť. Vlado stíchol. Ako vždy, keď išlo do tuhého, prestal hovoriť a len robil. Kráčal, rozrážal ostatným cestu. Nič iné sa v tom lejaku aj tak robiť nedalo. Agnes nechcela sedieť v nosiči, chcela byť na rukách. Keď ju Irma odmietla zobrať, rozvrieskala sa na plné hrdlo. Napokon sa Vlado podujal, že dcéru jednou rukou poniesie a druhou bude navigovať bicykel. Bola to kalvária. No ani v najhoršom, keď už všetkým dochádzali sily, si nezúfali. Akási neviditeľná príľnavosť jedného k druhému im poskytovala prístrešie. Najskromnejšie, no najútulnejšie na svete. Ich súkromnú maštal.

Nikto neochorel. Na druhý deň sa hneď popoludní vybrali všetci na cintorín. Cestou sa zastavili u rodičov, aby zo záhrady odrezali chryzantémy. Irma vybrala tie drobné s fialovými kvietkami. Atmosféru dušičiek mala rada. Všetko sa spomalilo, zvláčnelo, ako keď zo stromu vyvrie živica. Len sa do toho neponoriť príliš hlboko, stačí načrieť skraja. Františka navarila punč. Posadali si do kuchyne a opájali sa tou horkastou tekutinou, ktorá dokonale pasovala k sladkosti dňa. Dievčatá vybehli na dvor naháňať sliepky a Vlado s Ondrejom sa pobrali riešiť nejaký technický zádrhel s domom. Irma zostala s matkou sama. Vstala, že umyje riad, no Františka ju zadržala.

„Poseď ešte. Veď nemusíme hneď skákať, nie?“

Starne, pomyslela si Irma, pretože sa to na robotnú Františku vôbec nepodobalo. Mala unavené viečka. Línia, ktorá jej kedysi obrubovala oči, teraz prevísala až do biela ako záclonka. Raz ho úplne zastreje, napadlo jej, no bez úzkosti, láskavo. To robia tie dušičky, ospravedlňovala sa Irma sama pred sebou.

„Máš sa dobre, dcérenka?“ pohladila dcéru otázkou.

Nie vy, nie oni ako rodina, ale ona. Irma prikývla intenzívne a minimalisticky. Bála sa, aby to šťastie, ktoré bolo na nej vidieť, náhodou neodplašila. Františka sa usmiala a potom mlčky vstala, aby im obom naliala po ešte po šálke.

„Radosť nepríde len tak sama od seba, treba ju pozvať,“ oznamovala Františka, keď im hrdlo poštekli zlučenina hydroxylovej skupiny naviazanej na uhlík.

„A ty? Ty si ju pozvala?“ chcela vedieť tentoraz Irma.

Františka hodila ramenom a zadívala sa šikmo pred seba.

„Veľakrát. Ale moje pozvánky pre ňu asi nie sú dosť fajnové.“

„To mi nehovor! Mne si sa vždy zdala spokojná. Uviazaná k robote, to hej, ale spokojná.“

„Veď som aj bola,“ usmiala sa Františka. „Ako to len šlo. Ale radosť je čosi iné.“

„Nenahováraš si, náhodou, niečo?“

„Aj to je možné. Ale človek pozná tieň, keď mu sedí na pľúcach.“

Irma sa zrazu preľakla.

„Mami? Tebe niečo je?“

„Nie, nie tak som to myslela. Len...“

„Len!“

„Že keď ťa dačo bolí, vieš presne, aké by to bolo, keby nebolelo. Snívaš o tom, predstavuješ si... A tak je to aj s radosťou.“

„A teba čo takého bolí?“

Františka si odfrkla a so smiechom sa zahnila.

„Jaj, duša moja, celý život!“

„Nezahováršaj, mami. Myslím to vážne.“

Aj Františka zvažovala. Zamyslela sa.

„Najviac...“ listovala v duchu neviditeľným albumom, ktorý im zobral oheň, „asi Margita.“

Jej bláznivá sestra Margita. Ale potom, čo sa narodil Stano, sa v Toryskách všetko obrátilo k lepšiemu. Margita ožila. Pomaličky, pozvoľna začala opäť privykať životu. Najskôr len piekla. Chlieb, koláče... Kým bola Anna s malým u lekára, Margita nechala na stole svoj horúci výtvor. Plač dieťaťa ju ťahal z postele a proti jej vôli ju nútil k činnosti. Dokázala ho postrážiť, najskôr len pár minút, v postielke, no časom ho vzala aj na ruky, pohojdala, zabavila. Stano

vyvreskoval a ona mu spievala, a keď nepomohlo ani to, ohriala mu mlieko. Anna zistila, že za ten čas, čo ich nechala samých, sa nestala žiadna katastrofa, práve naopak, dieťa spokojne driemalo v postieľke s Margitiným prstom tuho zovretým v pästičke. Osmelila sa, začala ich nechávať samých častejšie, častejšie si odskočila, odbehla na nákup, na úrad a Margita prirastala k Stanovi vôľou. Nechcela byť viac na farchu, chcela prispievať. Našla si prácu v pekárni, len takú tretinovú, ale prácu. Uviazala si šatku na zátylku, podviazala ovisnutú hlavu a odstrihla padák. Vstala z mŕtvych.

„Preboha, prečo zase Margita? Veď s tou už sa všetko napravilo, nie?“

„Všetko nie. Vždy je niečo, čo sa zvýši,“ odkašľala si Františka a postavila prázdnu šálku do drezu.

„No, hádam to umyjeme. Čo povieš?“

LAND OF MOTHERS (EXCERPT)

All Saints' Day fell on a Monday this year, so they had a whole long weekend ahead of them. The weather was reported to be crisp and clear, so they planned a bike trip to Odorica for Sunday. Edith could now go on her own, Agnes was still to sit on the carrier. The destination was a deer stand, where they wanted to revel in a wide view of the countryside and some sandwiches and tea. They set off first thing in the morning, as it was getting dark early at that time of year, and they didn't want to waste a moment of that shallow autumn light. The journey was not difficult, but they still had to make frequent stops, for the girls had to pee, Eda's shoes slipped, they were warm, then cold, and they couldn't manage uphill... Irma enjoyed the whole situation like a spa treatment. Slowly, non-violently, with attention always turned to the positive. She feasted on the flood of details - the stalks of nettles, the stream, the reflected lights, and the four of them. The four of them, that had been the leitmotif of her entire existence for the last few years.

Beautiful, joyous years. By then she was teaching again, she had even been entrusted with a classroom, first B, but all this was happening on the side, on the edge of the massive hearth and home that she and Vlado had been building so diligently, stalk by stalk. They were perfectly synchronized. She unwrapped Agnes's roll, and he reached for a spare napkin and slipped it into his pocket, he slung his backpack onto his back, she zipped it up, he breathed in, she breathed out, she breathed out, he breathed in.

104

„My God, what a beauty... what a beauty,“ she said up on the deer stand, and there was nothing embellished about it.

Vlado squeezed her hand. To give her time to contemplate, he pulled out a map and entertained the children by showing them the names of the hills. There is Jastrabý vrch and there is Hnilec. Is it really Hnilec? What a hilarious name. And is it really rotten? Kind of seriously, like every hill in autumn. Why? Why is every hill rotten in autumn? Because the leaves that have fallen to the ground are rotting. Ew, I'm not walking on the ground then! What are you gonna do, fly? What are you, a dummy? Where have you seen children fly? You're gonna carry me on shoulders. Beautiful, beautiful! They were swaying on an old deer stand a few feet off the ground, loosely hanging between heaven and earth.

On the way back, Vlado got a flat tire. They swapped the carrier to Irma's bike and Agnes changed seats. Even so, they had to walk now because Vlado was on foot. The girls were getting grumpy.

What had excited them on the way here now seemed annoying and boring. Even to Irma, the surroundings didn't seem as picturesque as before. How much farther is it to home? About four kilometers, estimated. Four kilometers on foot, with two annoyed children, was not a short distance even by estimation. And besides, it was starting to get cloudy. After half an hour they didn't have to think about the expectation of the rain, it had started to drizzle. Irma put the girls' windbreakers on, which after a few minutes were drenched through-and-through. They didn't try to escape the rain anymore, there was no way. They were getting wet. Edith sniffled and threatened never to go anywhere with them again, to take her toy sheep and leave the house. Irma tried to distract her with questions at first, but it was not a pleasant conversation. Edith was just insisting on her plan, and Irma was running out of resourcefulness. Vlado fell silent.

As he always did when the going got tough, he stopped talking and just did what was needed. He walked, making a path for the others. There was nothing else to do in the downpour anyway. Agnes didn't want to sit in the carrier, she wanted to be carried in the arms. When Irma refused to take her, she started to wail. Finally, Vlado agreed to carry his daughter with one arm and navigate the bicycle with the other. It was a rough ride. But even at their worst, when everyone was running out of strength, they didn't despair. A kind of invisible clinging of one to the other sheltered them. The most humble, but the most snug in the world. Their private stable.

No one got sick. The next day they all together went to the cemetery first thing in the afternoon. On the way, they stopped at their parents' house to cut chrysanthemums from the garden. Irma picked the tiny ones with purple flowers. She liked the atmosphere of All Saints' Day. Everything slowed down, softened like resin trickling from a tree. Just don't dive too deep into it, just touch the surface. Františka made the punch. They sat down in the kitchen and drank the bitter beverage, which perfectly matched the sweetness of the day. The girls ran out into the yard to chase the chickens, and Vlado and Ondrej went off to deal with some technical hitch with the house. Irma was left alone with her mother. She got up to wash the dishes, but Františka stopped her.

„Sit for a while. We don't have to jump right away, do we?“

She's getting old, Irma thought, because this didn't seem like hard-working Františka at all. Her eyelids were tired. The line that had once rimmed her eyes now sagged down to the whites like a curtain. It'd cover it up completely one day, she thought, but without anxiety, kindly. That's the doing of All Saints' Day, Irma apologized to herself.

„Are you well, my daughter?“ She caressed her daughter with that question.

Not all of you, not them as a family, but her. Irma nodded intensely and minimally. She was afraid she might accidentally scare away the happiness that was visible on her. Františka smiled, then silently stood up to pour them both another cup.

„Joy doesn't just come by itself, you have to invite it,“ Františka announced, as a compound of a hydroxyl group bound to carbon tickled their throats.

„And you? Did you invite it?“ Irma wanted to know this time.

Františka shrugged and stared sideways.

„Many times. But I guess my invitations aren't fancy enough for it.“

„Don't tell me that! You've always seemed content to me. Bound to the work, sure, but content.“

„Indeed I was,“ smiled Františka. „As much as I could. But joy is something else.“

„Aren't you, by any chance, making something up?“

„That's also possible. But one knows a shadow when it sits on one's lungs.“

Irma was suddenly startled.

„Mom? Is something wrong with you?“

„No, that's not what I meant. I just...“

„Just!“

„That when something hurts you, you know exactly what it would be like if it didn't hurt. You dream about it, you imagine it... And so it is with joy.“

„And what's hurting you?“

Františka snorted, laughing.

„Gee, my soul, all my life!“

„Don't change the subject, mom. I'm serious.“

Františka grew serious, too. She mused.

„Most of all...“ she mentally leafed through the invisible scrapbook the fire had taken from them, „Margita, I guess.“

Her crazy sister Margita. But after Stano had been born, everything had taken a turn for the better in Torisky. Margita came to life. Slowly, gradually, she began to get used to life again. At first, she was just baking. Bread, cakes... While Anna and the baby were at the doctor's, Margita left her hot creation on the table. The baby's crying dragged her out of bed and forced her to act against her will. She was able to watch over him, at first only for a few minutes, in his crib, but in time she took him in her arms, rocked him, and cheer him. Stano wailed and she sang to him, and when even that didn't help, she warmed his milk. Anna found that no disaster had happened in the time she had left them alone, on the contrary, the baby was dozing peacefully in his crib with Margit's finger clenched tightly in his fist. She grew bolder, began to leave them alone more often, went on errands more frequently, ran to the grocery store, to the office, and Margita grew closer to Stano by will. She didn't want to be a burden anymore, she wanted to contribute. She found a job at the bakery, only part-time, but a job. She tied a scarf at the nape of her neck, anchored her drooping head, and cut off her parachute. She rose from the dead.

„For God's sake, why Margit again? After all, everything's been fixed with her, hasn't it?“

„Everything hasn't. There's always something left,“ Františka cleared her throat and set her empty cup in the sink.

„Well, I guess we'll wash it. What do you say?“

Preložila Paula Richterová

ELENA MEDEL
ŠPANIELSKO

ELENA MEDEL
SPAIN

(1985). Španielska prozaička, esejistka a poetka. Za svoj debutový román „Zázraky“ (2020) získala ako prvá žena prestížnu Cenu Francisca Umbrala. Kniha sa ocitla aj na longliste Dublinskej literárnej ceny 2023 a bola preložená do viac než pätnástich jazykov. Je držiteľkou ocenenia XXVI Loewe pre mladých básnikov a grantu Leonardo 2021 Nadácie BBVA. Bola literárnou rezidentkou v Cheuse Center a MALBA. Je tiež zakladateľkou a vydavateľkou básnického vydavateľstva La Bella Varsovia, jedného z najprestížnejších v španielsky hovoriacom svete, ktoré založila vo veku 19 rokov. V súčasnosti žije v Madride.

(1985). Spanish novelist, essayist and poet. She was the first woman ever to win the prestigious Francisco Umbral Prize for her debut novel, *The Wonders* (2020), which was also longlisted for the Dublin Literary Award 2023 and has been translated into more than fifteen languages. She is the recipient of the XXVI Loewe Prize for Young Poets and the Leonardo 2021 grant from the BBVA Foundation, and writer in residence at Cheuse Center and MALBA. Medel is also the founder and publisher of the poetry imprint La Bella Varsovia, one of the most prestigious in the Spanish-speaking world, which she founded at 19. She currently lives in Madrid.

ZÁZRKY

DOM

Córdoba, 1969

Bábo smrdí od cigariet. Len čo María vezme malú Carmen na ruky, zacíti, že nevonía ako ostatné bábätká. Dcéra tetinej susedy občas páchne od cibule, aj keď sa to jej matka snaží zamaskovať voňavkou. Naproti tomu chlapec z Mariínho domu - vlastne z domu, kde pracuje, opraví sa María, pretože žiadny jej dom neexistuje -, ktorý sa narodil pár mesiacov pred jej dcérou, vonia akosi sladko. María nevie presne opísať ako, lebo podobnú vôňu nikdy predtým necítila, ale teraz ju nachádza aj v obchodoch a kaviarňach. Susedina dcérka sa popoludní hráva s hrncami a chlapčekov život plynie medzi postielkou a ohrádkou v obývačke. Carmen sa tiež presúva po byte, zo spálne ku kuchynskému stolu, kde sedáva babka a berie si ju na ruky. María si uvedomí, že cigaretový pach asi súvisí s jej rodinou. Mama chodí fajčiť do kuchyne, otec fajčí na každom kroku a má podozrenie, že brat Chico začal fajčiť v spálni, lebo je presvedčený, že si to nikto nevšimne. Carmen smrdí od cigariet. María si možno pomyslí, že dcéra skrátka páchne dvojizbovou domácnosťou, ale asi premýšľa najmä nad tým, aké čudné je spať vedľa nej.

108 Carmen pred pár týždňami oslávila rok a María sa vrátila domov prvýkrát, odkedy odišla. V autobuse si v duchu nacvičovala slová, akými opíše široké madridské ulice, aj odmlky, aby nespomenula časti mesta, ku ktorým sa podľa strýka s tetou nesmie ani len priblížiť. Skúšala nadviazať rozhovor so ženou na vedľajšom sedadle, o počasí a o rozdieloch medzi tými dvoma mestami - bulváre, pochybné štvrte -, ale prísediaca odpovedala len mumlaním, jednoslabičnými slovami a prázdny frázami. María sa desila hluchého času, potrebovala ho niečím vyplniť. Podchvíľou driemala a medzitým sledovala, ako sa menia farby krajiny: čím južnejšie, tým viac jej ťahala oči žltá vyprahnutá zem.

Počas dcérinho poobedného spánku si María chcela zdriemnuť, no celý čas leží na boku s otvorenými očami a uprene sleduje, ako malá dýcha. Z dlhej chvíle hľadá a nachádza svoje črty v Carmeninej tvári. Pamätala si jemné ruky, ale to, že po nej zdedila širokú sánku, zdroj toľkých komplexov, si nepamätala. Carmen ešte len začínajú rásť vlasy - čierne po otcovi - a má ich tak málo a takých jemných, že ju María radšej nehladká po hlave, aby jej ich nedolámala. Je menšia, než si María myslela - oveľa menšia než chlapec z domu - a ešte stále jej nespľaslo bruško.

Zhodnotí, že snehobielu pleť zdedila po matke, a nie je ťažké si predstaviť, ako sa jej začnú rysovať žily na rukách a na hrudi, keď bude mať o pár rokov menej ako teraz María. Kiežby mala Carmen viac šťastia.

Pamätala si Carmen takú malú, že sa jej akurát vošla do náručia; teraz ju nosí opretú o bedrá, lebo ruky už nevládu. O mnoho rokov sa María pousmeje nad tým, ako si pamätá vytvára vlastnú fikciu: čo sa do nej nezaryje, lebo sa nám to zdá bezvýznamné alebo to nesplní naše očakávania, nahradí tým, čo by sme chceli, aby sa stalo. Cez deň varí, upratuje, žehlí a poslúcha, ale v noci sa venuje spomienkam. Pred spaním si v hlave premieta pôdorys rodičovského domu: vchádza sa do malej predsieni s vešiakovou stenou, naľavo je rodičovská spálňa - posteľ s dreveným čelom, takmer vždy stiahnuté rolety - a napravo detská izba,

o ktorú sa delila so sestrou Soledad a bratom Chicom, a ešte predtým s najstaršími súrodencami. Krížom cez predsieň sa vchádza do kuchyne s veľkým stolom a odtiaľ na nádvorie so záchodom. Najprv to bola len diera v zemi, v rohu viselo vedro plné vody, nezabudni najprv spláchnuť a potom naberať vodu pre toho, kto príde po tebe. Mariínu starú posteľ rozmontovali a jej miesto zabrala detská postieľka: tá istá, v ktorej spávali jej synovci, teraz už takmer dospelí, aj jej mladší brat. Zažmúri oči a dovolí si opraviť niektoré situácie: nenastúpi do toho autobusu, neodzdraví toho pána, nevojde do toho domu.

Marií sa cnie aj za fotografiami, ktoré si nevzala do Madridu; tváre sa jej vytrácajú z pamäti a teraz zdá sa jej, že by si ich bola lepšie uchovala. Do kufra si zbalila starú fotku, na ktorej je so sestrou a s otcom na nádvorí rodičovského domu, občas sa zabáva tým, že študuje flaky na stenách, ktoré na čiernobielej snímke viac vyniknú. Pár mesiacov po tom, čo odišla do Madridu, jej mama poslala list, ktorý nadiktovala Chicovi. Pousmiala sa nad tým, ako sa úhľadné písmo z prvých riadkov zrýchľuje v druhom odseku a pri pozdrave už je úplne neforémne. Mama poslala aj fotku: jeden zo synovcov na nej pózuje s narodeninovou tortou, Chico starostlivo drží v lone Carmen, nežne jej podopiera hlavičku a na nos jej natiera šľahačku. Mariá si ju dala na nočný stolík. Predpokladala, že presne preto jej ju poslali. Ona si ju však vystavila, aby upozornila tetu: nech ju nemýli, že každý deň poslušne vstáva skoro ráno a po návrate z práce navarí večeru alebo umyje kúpeľňu. Tá fotka prezrádza pravdu.

Keď sa malá zobudí, Mariá sa jej zadíva do očí: dvoch čiernych špendlíkových hlavičiek. Carmen sa zamrví a Mariá zareaguje: posadí sa na kraj postele a odtiaľ nakúka do postieľky. Chlapcovi z domu sa zvykne líškať, so susedkinou dcérou sa občas jaší, ale Carmen, vlastná dcéra je jej cudzia. Carmen sa pohne, akoby sa chcela posadiť: pomyká nožičkami, najprv zľahka, a keď nepríde odpoveď, kopance zosilnejú, máva ručičkami a snaží sa Mariú upútať. Tá napokon vstane, podíde k postieľke, vezme dcéru na ruky - zacíti cigarety - a pritúli si ju. Malá na jej nežné gesto nereaguje: prestala kopať, ale nahaňuje pravú rúčku. Mariá si myslí, že Carmen asi ukazuje na zodratého plyšáka v rohu izby. Naplní ju to hrdoťou: dojme ju predstava, že Carmen je taká inteligentná, že zalovila v pamäti a našla ju medzi spomienkami, a zároveň taká zrelá, že sa máme snaží ukázať svoje hračky. Naozaj je to tak? Alebo si Mariá do bábätka len projektuje svoje predstavy? Mariá sa načiahne po plyšáka a podá ho Carmen, ktorú stále drží na rukách, no malá ho rázne odtlačí. Neplače, nekričí, ale stále ráznejšie gestikuluje. Mariá jej chytí ľavú rúčku a položí si ju na hrud'; pomenuje sa „mama“ a zopakuje „mama“, aj keď vie, že Carmen ju považuje za ďalšiu neznámu tetu. Dievčatko ďalej nahaňuje pravú rúčku a Mariá stále nechápe, čo jej ukazuje.

- Čo si prosíš, Carmen?

Carmen zjavne Mariínym slovám nerozumie a Mariá zasa nerozumie jej gestám. Mala by niekoho zavolať na pomoc? Chico sa vráti z práce až večer. Mariá predpokladá, že otec leží v posteli, mama sedí v kuchyni a Soledad oproti nej šije. Čo by mohla chcieť jej dcéra? Bábätko natieha rúčku a ukáže na nízky široký bielizník. Prvý šuplík vraj patrí Carmen, ďalšie dva Chicovi, dva pod nimi sú Soledadine a v najspodnejšom ponechali pár Mariínych vecí. Kedysi tam mala uložené oblečenie, zápisník a široký umelohmotný náramok, ktorý našla na ulici a občas ho nosila. Náramok vyhodila a zvyšok si zbalila do kufra. Ale teraz späť k bábätku: bábätko ukazuje na bielizník, na ktorom ju mama - teda Mariína mama a Carmenina babička - ráno prebaľovala.

María pochopí svoj omyl: Carmen sa nedomáha nehy ani pozornosti, ale rutiny. Vyžaduje si, aby ju po poobedňajšom spánku niekto vzal na ruky, vybral z postielky a položil na provizórny prebaľovací pult. Je jej jedno, kto to spraví: či mamina matka, mamin brat, mamina sestra alebo sama mama. Dnes sa o ňu stará María, ale keď sa vráti do Madridu, postará sa niekto iný a Carmen to opäť mlčky prijme. Carmen sa cudzích ľudí nebojí. Zvykla si zaspávať na rukách tetušiek od susedov, čo k nim chodia na kus reči, a tak sa nezľakne ani cudzej tety, čo opakuje slovo mama, objíma ju a podáva jej plyšového medveďa. Na osuške sa Carmen prestane mykať, nadvihne nohy – ako každý deň a každých pár hodín – a mrnčí, lebo María preskočila nejaký krok v obvyklom postupe. Keď María usúdi, že malá je už čistá a podarí sa jej zalepiť plienku, položí ju späť do postielky a ľahne si do bratovej posteľe. Kým zavrie oči, Marí sa zdá, že Carmen – detské telíčko, čo leží rovnobežne s jej dospelým telom a tiež sa snaží zaspáť – ju pozoruje.

Preložila Barbara Sigmundová

THE WONDERS

HOME

Córdoba, 1969

THE BABY SMELLS of cigarettes. The first thing María notices when she picks Carmen up is that she doesn't smell anything like the other babies. The neighbors' daughter, in the apartment next to her aunt and uncle's, sometimes smells like onions, though the mother tries to cover it up with perfume; but the little boy at her place—the place where she works, María catches herself, not her own place, there's no such thing—is a few months older than her daughter, and he has a sweet scent. It's hard for María to explain—what is “a sweet scent”?—since she'd never come across anything like it, but now she picks it out in shops, in cafés. The neighbors' daughter plays with the pots and pans in the afternoon, and the boy divides his time between the crib and the portable playpen in the living room; Carmen has her own way of moving through the house, from the bedroom to the arms of her grandmother, who sits at the big table. María realizes maybe the smell of cigarettes has something to do with her family. Her mother smokes in the kitchen; her father smokes constantly; and she suspects that her brother Chico has taken to smoking in the bedroom, trusting he won't be found out. Carmen smells of cigarettes; maybe it feels to María like her daughter smells of that two-bedroom house, or maybe it's just the strangeness of sleeping there next to her.

Carmen turned one a few weeks ago, and María is home for the first time since she moved away: on the bus, she rehearsed the words she would use to describe the wide streets of Madrid, the gaps she would insert in place of the neighborhoods her aunt and uncle had implored her to avoid. She tried to strike up a conversation with the woman in the seat next to hers, talked about the weather and the differences between the two cities—the avenues, the areas people tell you to stay away from—but in return María got gibberish, monosyllables, one cliché or another. Downtime frightened her; she needed to fill it somehow. She fell asleep at points, or watched the landscape changing color: the coarse yellow soil looked more and more scorched the farther south they went.

While her daughter naps, María tries to rest, but she only gets as far as lying down on her side, eyes open, gaze fixed on the rise and fall of her chest. She whiles the time away looking for her features in Carmen's. She had remembered the soft little hands, but she'd forgotten all about that uneven chin—she has such a complex about her own. Carmen barely has any hair—it's brown, like her father's— and the little she has is so fine that María tries to avoid touching it, afraid that it might disintegrate. She's smaller than María thought—much smaller than the boy she takes care of—and her belly is still swollen. She accepts that the very pale skin must have come from her mother's side, and she has no trouble imagining her a few years younger than María is now, veins showing through on her arms and her chest. She wishes Carmen better luck.

In her memory, the entire length of her daughter fits in her open arms; she's too big for that nowadays, and María carries her on one hip instead. It's funny, María will think many years from now, how memory generates its own fictions: how what hasn't stayed with us, because we think it insignificant or because it doesn't align with our expectations, gets filled in with what we wish had happened instead. During the day, she cooks and cleans and irons and follows orders,

but she sets nighttime aside for memory. Before she falls asleep, she takes herself back to her parents' house, its layout: when you go inside, there's the small entryway for hanging coats, her parents' room is on the left—the wooden headboard, the blinds almost always lowered. When the house was turned over to them, there was a living room in that space, and it's not hard for María to remember the hastily erected partitions. On the right is the room she shared with the siblings closer to her in age, Soledad and Chico, and in earlier times, with the older ones. At the back, the kitchen with the big table, and beyond that, the backyard and the toilet, which originally had been a hole in the ground—the weight of the bucket in the corner, full to the brim with water, don't forget to empty it first and fill it up after for whoever comes next. They took apart her bed, and the girl's crib now stands in its place: the same crib where her nieces, now nearly teenagers, slept, where her little brother slept. Now, eyes closed, she allows herself to revise certain moments: she doesn't get on that bus, doesn't say hello to that man, doesn't go inside that house.

María wishes she had some of the photographs she chose not to bring along when she left for Madrid, now that she's struggling to recall people's faces clearly. She kept one old photo in her suitcase—her with her dad and her sister, in the backyard—and she sometimes becomes absorbed in the way the black and white of the image makes certain marks on the wall behind them stand out. A few months after she got to Madrid, her mother sent a letter she had dictated to Chico: it made her laugh to see the careful handwriting of the first lines, accelerating in the second paragraph, the misshapen calligraphy of *Take care*. Her mother had included one other photograph: in it, one of her nephews was posing in front of a birthday cake, and as Chico smeared Carmen's nose with meringue, her mother sheltered the girl in her lap, cradling her head tenderly. María put it on her nightstand. She guessed that was what they had sent it for. But she put it there as a warning to her aunt: she shouldn't be fooled by her obedience. Sure, she might jump out of bed at dawn, she might cook dinner or clean the bathrooms as soon as she gets home from work, but the truth is in the photograph.

112

When the girl wakes up, María looks into Carmen's eyes: two black pinheads. The baby stretches, and María reacts: she sits up at the foot of the bed and cranes her neck to peer into the crib. María has grown used to the way the boy in the house twists her arm, to joking around with the neighbors' daughter; but Carmen, being hers, seems made of different stuff. Carmen shifts as if she wants to sit up: she shakes her legs, just a little at first, kicking when that doesn't work; she waves her arms, casts around for María's eyes. Finally, María stands and goes to the crib, picks up her daughter—that cigarette smell—and gathers her in her arms. Her affection induces no response in the girl. She's not kicking anymore, but she extends her little right arm. María thinks Carmen must be pointing to a threadbare stuffed animal in the corner of the bedroom. How proud she feels in that moment: Carmen is clever enough to access her memories and locate herself within them, mature enough to try to show off her toys. Is that it? Is that what's happening, or is María projecting something completely imaginary? Still holding Carmen, María picks up the stuffed animal and hands it to her, but the girl smacks it away: there are no tears, no shrieks, although the baby's movements take on a brusqueness. María takes her little left hand and places it on her chest. "Mommy," she calls herself; "Mommy," she repeats, though she knows that to Carmen, she may as well be a stranger. Carmen continues reaching out her right arm, pointing to something María doesn't see.

“What do you want, Carmen?”

Clearly, Carmen understands María’s words about as well as María understands Carmen’s gestures. Should she let someone know, ask for help? Chico will be working into the evening; María imagines her father lying in bed, her mother sitting at one end of the kitchen table, Soledad sewing at the other. What does her daughter need? The baby extends one arm; she points to a chest of drawers, wide and low to the ground. They’ve explained to her that the top drawer is Carmen’s, the two below that are Chico’s, the next two are Soledad’s, and at the bottom, they’ve kept some things that belong to María. There was a time when her space was occupied by some clothing, a notebook, a thick, old enamel bracelet she found in the street and wore a few times; the bracelet she’d thrown out, and the rest she’d packed in her suitcase. But the baby, the baby now: the baby points at the chest of drawers where her mother—María’s mother, Carmen’s grandmother—changes her diaper every morning.

María realizes her error: it’s not affection or attention Carmen wants but routine. When Carmen wakes from her nap, she demands that someone pick her up, take her out of the crib, and lie her down on the improvised changing table. It doesn’t matter who: her mother’s mother, her mother’s brother, her mother’s sister, or just her actual mother. María is doing it today, but when she goes back to Madrid it could be anyone’s job, and Carmen will accept it with the same silence. Carmen isn’t afraid of strangers. She’s grown accustomed to meeting the night in the arms of women who live on the street, who gather outside the front door. Nor is she afraid of the unfamiliar woman who says “Mommy” over and over, and insists on holding her close, offers her a stuffed animal. On the towel, Carmen stops moving around, lifts her legs a little—the way she does several times every day—and whines because María has skipped some step in the changing. When she considers the girl done, and succeeds in getting the diaper on, María puts her back in the crib and lies down again on her brother’s bed. Before closing her eyes, María has the sensation that Carmen—a tiny body stretched out alongside an adult one, both of them searching for sleep—is watching her.

113

Translated by Lizzie Davis and Thomas Bunstead

DÁVID MELLÁR
SLOVENSKO

DÁVID MELLÁR
SLOVAKIA

(27. máj 1992, Podunajské Biskupice). Básnik a publicista, momentálne žije striedavo v obci Zebegeňy v Maďarsku a v Dunajskej Strede na Slovensku. V rokoch 2013 - 2018 absolvoval štúdium na katedre maďarského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore editorstvo. Od roku 2018 pokračoval v štúdiu ako doktorand katedry v špecializácii literárna veda. Medzi jeho vedecké záujmy patrí súčasná maďarská literatúra a maďarská literatúra 20. storočia, respektíve životné dielo Sándora Máraiho. V rokoch 2018 až 2022 pracoval ako redaktor rubriky on-line kultúrneho magazínu *Dunszt*. Popri beletrii sa venuje tvorbe rozhovorov a podcastov v oblasti kultúry, ako aj publikácii literárnych štúdií a kritík. Prvá samostatná básnická zbierka mu vyšla v roku 2020 vo vydavateľstve Kalligram pod názvom *Vagy valami egészen más*. Jedno z jeho diel vybrali do päťjazyčnej básnickej zbierky *Lines from Visegrad*, ktorá vyšla v roku 2022, respektíve viacero jeho básní sa nachádza v antológii s názvom *Természetes vadság*, ktorú vydal Bázis v roku 2023. V slovenskom jazyku sú zatiaľ dostupné jeho dve lyrické diela v preklade Jitky Rožňovej na webovej stránke Bázis - Maďarského literárneho a umeleckého spolku na Slovensku.

(born 1992 in Podunajské Biskupice) is a poet and publicist, currently living alternately in Zebegeňy, Hungary and Dunajská Streda, Slovakia. He graduated from the Department of Hungarian Language and Literature at the Faculty of Arts of Comenius University in Bratislava, majoring in editing. Since 2018, he has continued his studies as a PhD student at the department, specializing in literary studies. His research interests include contemporary Hungarian literature and Hungarian literature of the 20th century, specifically the life work of Sándor Márai. From 2018 to 2022, he worked as a column editor of the online cultural magazine *Dunszt*. In addition to fiction, he produces interviews and podcasts in the field of culture, and publishes literary studies and reviews. His first independent collection of poetry was published in 2020 by Kalligram under the title *Vagy valami egészen más*. One of his works was selected for the five-language poetry collection *Lines from Visegrad*, published in 2022, and several of his poems are included in the anthology *Természetes vadság*, published by Bázis in 2023. In the meantime, two of his lyrical works are available in Slovak in translation by Jitka Rožňová on the website of Bázis - the Hungarian Literary and Artistic Association in Slovakia.

PLAMENĚ V HRDLE HLTAČA OHŇA

Ako sa stavia k telu tanečník baletu?
A ako fotograf alebo maliar? A
masér alebo lekár? Alebo básnik?
A ako šlapka? Pre koho je telo čím a čím nie je?
Čo sú pre telo tmavé šaty a čo nahé svetlo,
od nedostatku ktorého bude zraniteľné a odhalené,
a surové a obscénne ako mäso
v rukách mäsiara? Čo je dotyk pre slepého,
pre tanečnicu pri tyči alebo kňaza, keď vkladá hostiu
do úst dievčaťa a prst sa mu náhodou dotkne
mäkkého a vlhkého jazyka.

Čo znamená telo pre zem: materiál na spracovanie,
živiny alebo zbytočnú usadeninu, ťarchu?
Čím je pre vodu, ak sa v nej rozpadne na drobné kusy,
pričom z tela vymáča sýtočervenú túžbu.
Len so základnou bielou si nevie čo počať. Ale je tam
oheň, prepychové trávenie ohňa sťa dospelávajúci chlapec:
staroba neurčuje hranice jeho chuti do jedla.
Čo môže cítiť ľad, keď si sa ho takmer ešte ani
nedotkol, a predsa sa topí a bude z neho kvapkať pot?
Alebo sneh, keď ho vzrušene zvieraš, no roztečie sa
už v objatí pred aktom.

Ako sa stavia k vlastnému telu mäsožravá rastlina,
keď ju naučia na vegetariánsku stravu?
Čo je oheň pre hltača plameňov? Alebo skôr:
čo cíti plameň, keď ho zhltnú, a hneď potom vyvrátia?

Preložila Lenka Nagyová

NEKONEČNÁ KAPACITA

Stvorené prežije
stvoriteľa, vegetarián
mäsožravca, prúdový okruh
obeh krvi, protéza
kosť, mikročip
mozog.
A akási neviditeľná ruka podhodí

- jediným pohybom - celú rasu
Temnej Hmote, nech si s ňou robí,
čo chce, nech sa jej zmocní,
prehltne ju alebo sa s ňou hrá
a strávi ju len spolovice:
nech to rozkladajúce sa, organické,
pomínuteľné ešte žije, nech sú
zvyšky na okamih a navždy.
Namiesto panoptika ľudských túžob,
patológie citov ležiacich úhorom
chémia všetko zaplavujúcich
gejzírov a supervulkánov.
Nech autor ostane
bez diela, rasa
bez genetiky, myšlienka
bez slova, obrazotvornosť
bez tvorcu. Nech ostane
energia nesmrteľnosti:
podvedomá erotika
geologických procesov a sen
surovej inteligencie: neutíchajúci
biely hluk prúdiaci z čiernych dier:
nekonečná kapacita, s konečnou platnosťou
anulujúca minulosť a budúcnosť.

116

VYTRHNUTÝ ZHLUK NERVOV

*Nehovoria o ňom, lebo nechápu,
ako môže byť jediným cieľom a zmyslom
deväťcentimetrovej časti ľudského tela
prinášanie radosti, nefunkčná rozkoš.*

Rozbijúc jednotu tela,
deväť centimetrov, z toho minimálne šesť skrytých,
to je všetko, čo z neho zostalo. Ako pupočná šnúra muža,
zle naprataná dovnútra, odumreté puto.
Vyše osemtisíc navzájom tesne posplietaných,
vytrhnutých nervových zakončení
v jedinom kľbku. Osemtisíc,
aby bol každý dotyk bolestivo
jednorazový a hlboký. Každý, aj ten najmenší
výdych a nádych je horúci a hmatateľný. Nech reakcia

páli. Nech ho zaplaví, zmáčajú kvapky
vyzrážanej pary, nech vyklzne
spod záhybu dotýkajúcej sa kože,
nech ostane nehmotný, pozbavený
slovného prejavu, neznesiteľne blízko
k meditatívnej erotike nebytia.
Ako sa štetec mokrý od farby dotkne
nahusto tkanej, citlivej látky, stigma dotyku
ešte dlho schne na pokožke; odtlačok spoteného
končeka prsta na husľovej strune, natiahnutej do prasknutia,
vydrží dlho: vibruje, brní v ňom
vzrušujúca možnosť rozptýlenia
oxytocínu, prolaktínu a endorfínu, no silnejšie
impulzy nie je kam prenášať, nervové vlákna
vybiehajú do prázdna, neexistuje systém, ktorého
by sa mohli zachytiť, ani interpretačný rámec,
je rezistentný na hmatateľné, obratné a chvíľami načisto
abstraktné metafory vlašného mäsa jazyka.
Osemtisíc energiou nabitých, nepretrhnutelných vlákien
sa vznáša v prázdnote ako vypitvaný predmet
v laboratóriu či na výstave, s presnými rozmermi,
poradovým číslom, v litri formalínu.
Skôr jednosmernosť pohybu: čistá zbožnosť uviaznutá
v modlitbe, mlčanie, obeta,
kým neprecitne, vytrhnutý orgán, mŕtva
rozkoš, cítiaca estetika, surová troska sama osebe.

Preložila Jitka Rožňová

FLAME ON THE FIRE EATER'S THROAT

What feels a ballerina toward the body?
What an artist or author? What feels the
masseur or the surgeon? And what the poet?
What the whore? What is and is not the body, and for whom?
What is dark clothing to the body and what is naked light,
which one's absence will leave it vulnerable, exposed,
and which will leave it raw and obscene, like meat
in the butcher's hands? What is touch to the blind,
the pole dancer, or the priest when he places the wafer
in the girl's mouth, and his finger happens to brush
the soft wet tongue.

What is the body to the earth: material to be processed,
nourishment, or a deposit unnecessary and burdensome?
What to the water, when submerged and decomposing
the bright red of desire seeps from the body.
Only the basic white leaves it at a loss. But that's where
the fire is, lavish digestion, like a teenage boy:
his appetite as yet unbounded by aging.
What feels the ice, when you've only just touched
it, and already it's sweating itself into perspiring drops?
Or the snow in your excited grip, set running already
in the pre-act embrace.

118

What feels the carnivorous plant toward its own body
after becoming accustomed to a vegetarian diet?
What the flame to the fire eater? Or perhaps instead:
what feels the flame when it is swallowed, but promptly thrown up?

EL ROI

Have I now seen the One who sees me?

To forbid is twofold:
of neither the other, nor yourself
can you catch a glimpse.
The other, in any case, vanishes
under the glance
in the steaming, seething fog,
or you dissolve in the fragile

yellow, when sight couples with
the mirror image.

Look from behind the eyelids as the other
flows through you. While barely perceptibly
you hold their hand, your hand. Look, as you would look
on yourself. Barely visible from a flower's perspective.
Just don't look into the clear-watered one, just don't look back.
But the aesthetic's desire, the spectacle's perversion
glances back again and again. It opens its eyes
whether it wants to or not,
imagines itself a flower, the other a nothing.

UMBILICAL CAVITY

The empty virgin white offers itself, odorless
it miscarries. Untouched, what is at other times open
and awaiting pollination. Or there, the unable-to-fall
black: the shared time of this year's and last's possibility
on the branches. Next year, stuff already dead springs
from the bud-encoded withering. Unrecognizable,
unknown, and what is behind it, shapeless.

The ovulation process is product presentation.
Enough for a spectacle, impotent aesthetics.
And meanwhile the timeless sham-fertility rages
on the monitors: it wasn't today National Geographic became
a porn channel. The genetics of nature, untouched and pure:
alignment to patterns unfit for human consumption.
But infertile is not incapable of life, it's just model-
like, and what is behind it, aimless.

When the remains, the unfit, again win meaning:
the unreasonably thick, black milk flowing from
men's nipples. And one's feet will again
play an indispensable role in their survival.
But the pruning of the young branch, the removal of the root
recalls the violent act of the abortion cut.
An unremarkable, routine knife movement, the embryo's
amputation along split skin, to anaesthetize
and deprive the body of something half-finished.
There will be nothing to cram back into the umbilical cavity.

The steaming aperture plundered, the cord cut,
the silent source of an age before memory, carrying
on itself the traces of unmistakable intervention.
And as far as it concerns men: forever functionless.

LOUISE NEALON
ÍRSKO

LOUISE NEALON
IRELAND

Študovala anglickú literatúru na Trinity College v Dubline a štúdium ukončila na Queen's University v Belfaste, kde v roku 2016 získala titul v odbore tvorivé písanie. Žije na rodinnej farme v grófstve Kildare. „*Snehová vločka*“ je jej románový debut, za ktorý získala ocenenie Nováčik roka An Post Book Awards 2021. Kniha bola preložená do viacerých jazykov a Element Pictures kúpil práva na jej filmové spracovanie.

Is a writer from County Kildare, Ireland. She received a degree in English literature from Trinity College Dublin in 2014 and a Master's degree in Creative Writing from Queen's University Belfast in 2016. Her debut novel, *Snowflake* was released in May 2021 and won the Newcomer of the Year Award at the An Post Book Awards 2021. *Snowflake* has been translated into several languages. TV and film rights have been optioned by Element Pictures. Louise is currently working on her second novel.

KARAVAN

Môj strýko Billy býva v karavane na lúke za mojím domom. Keď som prvý raz videla na ceste iný karavan, pomyslela som si, že ho niekto uniesol, asi iné dieťa. Až vtedy som sa dozvedela, že karavany sú určené na presuny. Billyho karavan sa nikdy nikam nepresúval. Stál na betónových tvárniciach hneď vedľa mňa odo dňa, keď som sa narodila.

Billyho som zvykla navštevovať v noci, keď som sa bála zaspať. Billy tvrdil, že z domu mám povolené vyjsť, iba ak vidím zo svojho okna mesiac a ak mu donesiem zo záhrady želania. V noci po mojich ôsmych narodeninách ma výhľad na tlstý okrúhly mesiac poslal okamžite dole schodmi a zo zadných dverí, pod bosými chodidlami som mala mokrú trávu, trné na živom plote po mne chniapali a za rukávy pyžama ma ťahali naspäť.

Vedela som, kde sa dajú nájsť želania. Celý rákoš ich rástol blízko pri karavane, na druhej strane živého plota. Pooberala som ich jedno za druhým, tešilo ma tiché pukanie stonky a lep-kavá šťava na jej odtrhnutom konci, nárazy jednej pápernatej hlavičky do druhej. Zaclonila som ich dlaňou, akoby som chránila pred vetrom sviečku, dávala som si pozor, aby som nestriasla ani jedno pierko, nevyšlala ho do noci.

Pri trhaní som si v hlave zvrátila slabiky: pú-pa-va, púpava, pú-pa-va. V ten deň, ale skôr, sme si to slovo našli vo veľkom slovníku, ktorý mal Billy pod posteľou, mi vysvetľoval, že dandelion, anglický výraz pre púpavu, pochádza z francúzskeho – dents de lion – levie zuby. Púpava sa rodila ako niečo pekné a jej okvetné lístky boli žlté a strapaté ako baletná suknička.

122

„Takto sa oblieka cez deň, ale kvet sa nakoniec musí uložiť na spánok. Schradne, vyzerá unavený, vyčerpaný, a keď si už myslíš, že je s ním koniec,“ Billy zdvihol päšť, „bum, zmení sa na hodiny.“ Vystrel prsty a spoza chrbta vyčaril bielu púpavu podobnú cukrovej vate. „Nafučaný mesiacik. Celé sväté prijímanie želaní.“ Dovolil mi sfúknuť ich ako narodeninové sviečky. „Súhvezdie snov.“

Billy žasol nad kyticou želaní, ktorú som mu ponúkla, keď otvoril dvere karavanu. Pozbierala som ich, koľko som len vládala, aby som naňho urobila dojem.

„Vedel som to,“ povedal. „Vedel som, že akurát na tvoje narodeniny vyjde mesiac.“ Do prázdneho záväracieho pohára sme napustili vodu a sfúkli sme do nej vatové hlávky púpav, až sa pierka vznášali na hladine ako maličké plavci na chrbtoch. Zatvorila som veko pohára a potriasla som želaniami, nadchýnala som sa, dívala som sa, ako tancujú. Pohár sme nechali na zvlhnutom štóse novín, presne za plastovým oknom karavanu.

Billy ohrial na plynovom variči za rajničku mlieka. Jeho kuchyňa vyzerala ako hračka, ktorú som túžila dostať na Vianoce. Zakaždým ma prekvapilo, že v skutočnosti funguje. Dovolil mi miešať mlieko, až kým nezovrelo a nevznikli na ňom tenučké biele vrstvy kože, ktorú som potom zberala chrbtom varechy. Nasypal do mlieka kakaový prášok a ja som krúžila varechou stále dookola, až ma rozbolela ruka. Pariace sa hnedé mlieko sme preliali do termosky a vzali sme si ho na strechu k pozorovaniu hviezd.

Púpavové semenka sa v pohári ponorili až o niekoľko dní. Držali sa hladiny, viseli zo svojho vodného stropu, až sa napokon buď vzdali, alebo ich to prestalo baviť. Práve keď si už svet myslel, že je po nich, pod vodou sa objavili drobulinké zelené klíčky ako rastlinné morské panny, ktorým z ničoho nič rastú chvostíky. Billy ma vtedy zavolať, nech sa prídem pokochať tými nezdoľnými drobcami, želaniami, čo odmietajú zahynúť.

Dnes mám osemnásť rokov. Klopem Billymu na dvere a som trochu nervózna. Už ho nezvyknem v noci navštevovať. Vonkajšia stena karavanu ma chladí na hánkach. Na okrajoch dverí je gumené tesnenie ako na chladničke. Zaborím do tej čvachtavej hmoty nechty a trošku z nej vyrypnem. Trhá sa v podobe hladkého pásu ako vrstva tuku zo šunky. Ozve sa šuchot papiera a vrzgot krokov po dlážke. Billy otvorí dvere a veľmi sa usiluje nedať najavo prekvapenie, že ma tam vidí.

„Nuž tak,“ povie cestou naspäť do svojho kresla.

„No čo, spiaca krásavica,“ oslovím ho. Dnes ráno nevstal na dojenie a musela som ho zastúpiť.

„Hej, prepáč.“

„A navyše na moje narodeniny,“ zdôrazním.

„Doboha, fakt,“ zašklabí sa. „Zázrak, že ťa svätý Jakub nenechal v leabe.“

„O ničom nevedel. Mama mu to zabudla povedať.“

„Sme otrasní. A ktoréže to vlastne oslavuješ? Sladkých šestnásť?“

„Otrasných osemnásť.“

Pripíšem si malé víťazstvo, keď vidím, ako sa mu tvár skladá do pobaveného úškrnu. Počká, kým sa mi obráti chrbtom pri napúšťaní vody do kanvice.

„Dnes mi prišli papiere z vysokej,“ poviem.

Zastaví tečúcu vodu a znovu na mňa pozrie. „A to dnes?“

„Hej. Vzali ma na Trinity College. Na budúci týždeň nastupujem.“

Zatvári sa smutne. Potom mi oboma rukami pevne zovrie plecia a vzdychne. „Doriti, fakt som rád, že ti to vyšlo.“

„Vďaka.“

„Srať na čaj,“ mávne rukou a rozžiari sa. „Srať na čaj, radšej donesiem whisky.“

Pohrabe sa v komore. Taniere hrmocú, štós misiek sa rovno prevrhne. Billy sa pokúsi kolenom napchať lavínu riadu naspäť. Mám sto chutí to tu upratať, aby som mala čo robiť, ale on sa vzápätí triumfálne vynorí z komory s fľašou Jamesona.

„Všetko najlepšie k narodkám, Debs,“ povie mi.

„Vďaka.“ Preberiem si od neho fľašu, ako keby to bola prvá cena v lotérii.

Obaja stojíme a sme v rozpakoch. Fakt nechcem, aby to bol môj nápad. Už by som mala byť dospelá. Už nemôžem prosíkať, aby sa niečo odohralo.

„Dnes v noci je jasná obloha,“ povie naveľa.

„A svinská zima,“ dodám.

„V komore je termofoer, ak chceš.“ Billy vystrie ruku k dvierkam v strope a stiahne dole skladač rebrík, čo vedie na strechu. V bagančiaciach vydupoce hore a za sebou vlečie spacák ako dieťa cestou do postele deku.

Dám zovrieť vodu. Pozerajú na mňa rárohy v karavane. Drevený model starodávneho lietadla visí nad posteľou. Sedí na ňom drobný mužíček ako na hojdačke, v ruke drží ďalekohľad. Pokrstili sme ho Pierre, pretože má fúzy.

Horúci gumený termofoer mi ohrieva ruky. Vyleziem po rebríku, beriem stupienky po

dvoch, až kým mi nočný vietor neoveje tvár. Je to ako byť na lodi. Vlezieme do spacákov ako do kukiel a ľahneme si na galvanizovaný plech, ktorý kryje Billyho domov. Strecha je pod mojimi dlaňami chladná a klzká. Mám pocit, že ležím na ľadovej kryhe. Zadívame sa na oblohu, ako keby len od našich pohľadov záviselo, či nespadne dolu.

Výhľad zo strechy karavanu je to jediné, čo sa nezmenšuje, čím som staršia. Počujeme šuchot kravských nôh v tráve. Domotkali sa k nám, snoria a ňuchajú, sú zvedavé, čo sa deje. Vdýchnem vlhký dusný pot karavanu, ktorým napáchol spacák. Billy zaváňa cigaretami a naftou. Rukávy bundy mu prevísajú na vlnené prsty rukavíc. Okolo úst má pichľavý živý plot zo strniska a ten mu siaha krížom cez lícne kosti, spája sa s vlasmi za ušami.

„Máš pre mňa príbeh,“ povie Billy.

„Nechce sa mi rozprávať príbehy.“

„Ale chce,“ povie. „Ja vyberiem hviezdu.“

Predstieram, že ma to nenadchýna, len sa pohrávam so zipsom na spacáku. Zasuniem si za ucho pramienok vlasov a čakám, ktorá hviezda to bude.

„Vidíš Severku?“

„Najjasnejšiu hviezdu na oblohe? Asi sotva.“

„Ale ona nie je najjasnejšia. Najjasnejšie svieti Sírirus.“

„Vravel si mi, že Severka.“

„Tak som sa mylil.“

„To ma šokuje.“

„Vidíš? Už som ti ju niekedy ukazoval?“

„Len zo dvestokrát, Billy, ale vždy si vravel, že je to najjasnejšia hviezda na oblohe.“

„Je druhá najjasnejšia.“

„A mám akože nájsť tú druhú najjasnejšiu?“

„Je to tá neďaleko dvojitého W.“

„Hej, viem, to je tá, ktorá len vyzerá ako najjasnejšia... ale nie je.“

„Len pozerám, či hovoríme o tej istej. No doboha. Takže vidíš tých päť hviezd, ktoré pri ňom vytvárajú to šiši W?“

Prižmúrenými očami škúlim na oblohu, pokúšam sa spájať body. Kedysi som sa tvárila, že vidím to, či vidí Billy. Neznášam, keď sa usilujem, div nevyskočím z kože, a aj tak nič nerozoznám. Z môjho pohľadu je to ako čítať Braillovo písmo, akurát že sú to svetlá, čo svietia zo vzdialenosti miliardy miliárd kilometrov. Je ich priveľa - ten ich dav, čo na mňa civie, opätuje mi pohľad, je hrozivý.

Čím som staršia, tým viac sa usilujem. Billy mi súhvezdia rozporciuje na obrázky a príbehy a pomáha mi ich rozoznávať. W patrí ešte k tým ľahším.

„Jasné, už viem,“ odpoviem. „Tá, čo vyzerá ako hojdacie kreslo.“

„No presne,“ prisvedčí. Pozriem na jeho ukazovák vystretý nahor, spája hviezdy do hladkých priamych línií. „Kasiopeino kreslo.“

„Tú si pamätám.“

„Aha, dobre. Porozprávaj mi o nej.“

„Veď ten príbeh poznáš, Billy,“ zavrtním hlavou.

„Od teba som ho ešte nepočul.“

Vzdychnem, aby som získala trochu času. V mysli sa mi už zhromažďujú postavy.

„No hovor,“ vyzve ma Billy.

„Kasiopeia bola v minulom živote kráľovnou – manželkou kráľa Kefea,“ pustím sa do vysvetľovania. „Aj on je tam hore. Kasiopeia bola fakt týpek. Pekná, ale ľudia ju považovali za čudáčku. Nosila rozpustené vlasy a stále chodila bosá a ľudí to šokovalo, pretože od kráľovnej čakali niečo iné. Porodila dcéru Andromedu a vychovala ju, aby mala rada a v úcte sama seba – vtedy to bolo fest radikálne. Jej slobodomyselnosť si mylili s aroganciou. Rozchýrilo sa, že je to taká hipíčka, nie poriadna kráľovná, chodí si po svete bosá a má rada samu seba a svoju dcéru učí rovnakým spôsobom. Poseidón to nemienil tolerovať. Rozhodol sa, že ľuďom pripomenie, že nemajú čo hrať hlavnú úlohu. Tak vyslal morskú obludu, aby zničila kráľovstvo jej muža. Kasiopeia dostala odkaz, že kráľovstvo zachráni, iba ak obetuje svoju dcéru, a tak to urobila. Prípútala Andromedu reťazou ku skale na kraji útesu a nechala ju tam, nech zomrie.“

„Suka jedna,“ zahrešil Billy.

„No čo, nemala na výber. Inak by obluda pozabíjala všetkých.“

„Kurva, tí Gréci boli šibnutí. Môžem hádať, ako to s Andromedou dopadlo?“

„Môžeš.“

„Zachránil ju statočný princ?“

„Samozrejme,“ prikývnem.

Billy mi podá fľašu whisky. Napijem sa, popálím si hrdlo.

„Perzeus tú morskú obludu zabil, keď sa vracal z výpravy, na ktorej zahlušil Medúzu, a Andromeda si ho z vďačnosti musela zobrať,“ poviem.

„Klasika. A čo sa stalo s Kasiopeiou?“

Ukážem hore na ňu. „Je tam, sedí si vo svojom hojdacom kresle. Poseidón ju k nemu priviazal, takže keď obieha okolo Severného pólu, je hore nohami. Trčí v tom kresle a bude sa v ňom krútiť do konca času.“

„Ježišmária,“ zaúpie Billy. „Polovicu času byť dolu hlavou. To už potom asi človek vidí svet inak.“

„Ja by som akurát dostala závrat.“

„Spočiatku možno, ale potom by si si na to hádam aj zvykla.“

„Vďaka, ja som spokojná s gravitáciou.“

„Až taká spokojná, že bude v pohode, ak ťa strčím z tejto strechy?“

Tak mi štuchne do spacáka, že sa prekotúlam a zvriesknem.

„Billy! Ty si chuj! To nie je smiešne!“

„Narodeninové štuchance sa ti nepáčia?“

„Prestaň,“ zavrčím, ale vnútri mi je teplo a milo. Myslím na svoj príbeh a ešte si dám hlt z fľaše. Už prvý dúšok whisky ma vyslal krúživým pohybom k oblohe.

Preložila Marína Gáľisová

THE CARAVAN

My uncle Billy lives in a caravan in a field at the back of my house. The first time I saw another caravan on the road I thought that someone – another child – had kidnapped him on me. It was only then that I learned caravans were meant to move. Billy's caravan never went anywhere. It was plonked on a bed of concrete blocks, right beside me from the day I was born.

I used to visit Billy at night when I was too afraid to go to sleep. Billy said that I was only allowed out of the house if I could see the moon from my window and if I brought him wishes from the garden. On the night of my eighth birthday, the sight of a round, fat moon sent me straight down the stairs and out the back door, the wet grass on my bare feet, the thorns of the hedge grabbing me, pulling me back by the sleeves of my pyjamas.

I knew where the wishes hung out. A coven of them grew close to the caravan on the other side of the hedge. I picked them one by one, satisfied by the soft snap of stem and sticky juice of severed end, the bump of one fluffy white head into another. I cupped my hand around them as though protecting candles from the wind, careful not to knock off a single wisp of wish and lose it to the night.

I twirled the syllables around my head as I collected them – dandelion, dandelion, dandelion. Earlier that day, we had looked up the word in the big dictionary underneath Billy's bed. He explained that it came from the French term – *dentes de lion* – lions' teeth. He told me that the dandelion began as a pretty thing and the petals of its skirt were pointy and yellow like a tutu.

126

"This is its daytime dress but the flower eventually needs to go to sleep. It withers and looks tired and haggard and just when you think its time is up," Billy held up his fist, "it turns into a clock." He uncurled his fingers and produced a white candy-floss dandelion from behind his back. "A puff-ball moon. A holy communion of wishes." He let me blow the wishes away like birthday candles. "A constellation of dreams."

Billy marveled at the bouquet of wishes I presented to him as he opened the caravan door. I picked as many as I could find to impress him.

"I knew it," he said. "I just knew that the moon would come out for your birthday."

We filled an empty jam jar with water and blew the cottony heads of the dandelions into it, their feathers floating on the meniscus like tiny swimmers lying on their backs. I closed the lid on the jar and shook the wishes, celebrating them, watching them dance. We left the jar on top of a dank stack of newspapers to stare out of the caravan's plastic window.

Billy heated a saucepan of milk on the hob of his gas cooker. His kitchen looked like a toy I hoped to get for Christmas. It always surprised me when it worked in real life. He let me stir the milk until it bubbled and formed little white sheets of skin that I pulled away with the back of a spoon. He poured in the chocolate powder and I whisked the spoon around and around until my arm hurt. We tipped the steaming brown stream into a flask and brought it up to the roof to watch the stars.

It took days for the dandelion seeds to fully submerge in the jar. They clung to the surface, hanging from their ceiling of water until it seemed like they either gave up or got bored. Just when the world thought they were goners, tiny little green shoots appeared like plant mermaids growing tails underwater. Billy called me to come over and marvel at the stubborn little yokes, the wishes that refused to die.

*

Today is my eighteenth birthday. I'm a bit nervous knocking on Billy's door. I don't really visit him at night anymore. The outside of the caravan is cold against my knuckles. It has a lining of rubber along the sides like a fridge door. I dig my nails into the squishiness and tear a bit away. It comes off in a smooth strip like a sliver of fat off a ham. There is a shuffle of papers and the squeeze of steps across the floor. Billy opens the door and tries his best not to seem surprised to see me.

"Alright," he says, making his way back to his armchair.

"Sleeping Beauty," I greet him. He didn't get up for milking this morning and I had to do it for him.

"Yeah, sorry about that."

"On my birthday and all," I say.

"Oh fucking hell," he grimaces. "It's a wonder St James didn't leave you in the leaba."

"He didn't know. Mam forgot to tell him."

"We're an awful shower. What one is it anyway? Sweet sixteen?"

"Egotistic eighteen."

It's a small victory to see his face scrunch into an amused grin. I wait until he turns his back to fill the kettle.

"The offers for college came out today." I say.

He turns off the tap and turns back to me. "Was that today?"

"Yeah. I got into Trinity. I'm starting next week."

He looks sad. Then he grips both hands on either sides of my shoulders and lets out a sigh.

"I'm fucking delighted for you."

"Thanks."

"Fuck the tea," he says, waving the idea away. "Fuck the tea, I'll get the whiskey."

PAVEL SIBYLA
SLOVENSKO

PAVEL SIBYLA
SLOVAKIA

(1978). Slovenský publicista a spisovateľ, držiteľ novinárskej ceny za najlepšiu reportáž a slovenský víťaz Novinárskej ceny Európskeho roku proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. V roku 2009 mu vyšli dve prozaické knihy: zbierka poviedok *Coffee stories* a novela *Niečo o orchideách*. Jeho poviedky boli publikované v antológiách *Päť × päť* (2011) a *Nefajčiť zakázané* (2012). Zatiaľ posledná Sibylova próza s názvom *Na prelome apríla a mája* vyšla v roku 2022 vo vydavateľstve Literárna bašta. Pochádza z Hriňovej. Žije v Bratislave s manželkou Pavlínou a synom Viliamom.

(1978). Slovak journalist and writer, winner of the Slovak Journalism Award for Best Reportage and the Slovak winner of the European Year of Journalism against Poverty and Social Exclusion. In 2009, he published two books of prose: a collection of short stories *Coffee Stories* and a novella *A Thing about Orchids*. His short stories have been published in the anthologies *Five × Five* (2011) and *Non-smoking Prohibited* (2012). Sibyla's most recent work of fiction, titled *At the Turn of April and May*, was published in 2022 by Literárna Bašta. He comes from Hriňová and lives in Bratislava with his wife Pavlína and son Viliam.

NA PRELOME APRÍLA A MÁJA (UKÁŽKA)

Dorazila do Huty práve v momente, keď sa zažívali pouličné lampy. Bol pôst, takže v krčme uprostred dediny bolo ešte o čosi mŕtvejšie ako obvykle. Všimla si, že ďalší dom za potokom niekto začal rekonštruovať. Možno domáci, možno prišelci, ktorí ho kúpili na chalupu. Bolo jej to jedno, tešila sa, že Huta neskapína, ale, naopak, pomaly ožíva.

Brána bola zavretá. Zastala, aby si ju otvorila, a potom pomaly zaparkovala uprostred dvora. V oknách sa nesvietilo. Z maštale bolo počuť mékať kozy, akoby ich otec nenachoval. Dom bol zamknutý. Začala mať zlú predtuchu.

Kuchyňu našla v stave, akoby sa v nej natáčal dokument o varení, pričom šéfkuchárom je muž tesne pred sedemdesiatkou s nenáročnými chuťami. Filmárom sa však v nejakom momente zaplnila pamäťová karta v kamere. Na sporáku bola panvica s cibulkou opraženou na masť, ktorá už stihla stuhnúť. Na dienku nehybne ležali kúsky pokrájaného špekáčika v tieni neotvorenej konzervy paradajkového pretlaku. Vo veľkom hrnci asi mala vriieť voda na cestoviny, no bola studená. Žaneta vedela, čo otca zastavilo v príprave večere.

Našla ho spiaceho na diváne v obývačke. Nezobudil sa, keď vošla do miestnosti. Až neskôr, keď sa vrátila od kôz a začala upratovať neporiadok v kuchyni.

- To si ty, Žanka? - zavolať na dcéru z postele.

- Áno, oci.

- To je dobre. To je dobre.

Prišla k nemu.

- Išiel som ti spraviť večeru, ale zrazu ma opustili všetky sily. Už som to nedokázal, prepáč mi to.

- To nič, oci.

Na lícach mu videla, že posledné dni pil. Jeho reč bola zastretá. Podobnú počula, keď ešte pôsobila na protidrogovom a robili razie v baroch. Chlapci, ktorí skombinovali chľast a herbu, zneli ako teraz jej otec.

- Veľa toho bolo tento týždeň. V utorok som bol pomôcť sadiť krumple Šmídovcom, potom tete Hele, vieš ktorej?

- Viem, oci.

- A včera sme u nás posadili...

- Prečo si mi nedal vedieť? Prišla by som ti pomôcť.

- Máš toho veľa, veď ja to zvládnem. Ešte som chcel kus v dome vyriadiť, reku, ak sa niekto na Veľkú noc zastavíte, nech to tu volajako vyzerá. Ale dneska, keď som na teba čakal, tak na mňa prišla taká slabosť, - vysvetľoval jej otec. Lútosť mu začala ťahať kútiky úst nadol a Žaneta vedela, že ak nič nepovie, otec sa do pár sekúnd rozplače.

Nepovedala nič, nechala ho rozprávať.

- Aj som ti chcel niečo navariť, keď si mi napísala, že prídeš. Nestihol som nakúpiť, tak ti aspoň také tie moje špagety spravím. Ale už to nešlo, musel som si ísť lahnúť. Nehnevaj sa.

- Nehnevám sa.

- Celý týždeň tu bolo zatiahnuté. V dome je vtedy taká tma, nemám to rád. Ešte včera mi bolo dobre, iba dnes ráno zase tá úzkosť na mňa prišla. Ani som ti nič na večeru nepripravil. Nehnevaj sa.

- Pospí si, oci.

Žanetin otec si znovu ľahol na diván, zvalil sa na bok a schúlil ako šteňa. Prikryla ho dekou, dvere do kuchyne nechala pootvorené. Neprešla minúta a otec začal vzlykať. Trvalo to iba chvíľu, kým vzlykot prešiel do hlasného plaču. Bol to ten typ náreku, ktorý keď niekto počuje prvýkrát, vydesí ho. Nie je v ňom ani za mak veselosti, ako v plači z dojatia. Nie je katarzný a absolútny, ako keď človek oplakáva umretého. Neuvoľňuje natoľko ako plač od bolesti. Chýba mu akýkoľvek dôvod, na rozdiel od plaču po tom, čo sa s nami rozišiel milovaný partner a my máme pocit nespravodlivosti a premárnenej príležitosti.

Toto bol celkom iný plač. Keď ho Žaneta zažila prvýkrát, myslela si, že v otcovom vnútri ožilo strašlivé zviera, ktoré nie je z tohto sveta. Zbesilo mu vyžiera pľúca, takže sa nedokáže nadýchnuť, prehryzáva mu nervy, aby otec prestal cítiť, a zubiskami mu prepichlo srdce, v ktorom mal zvyšky viery, že to zvládne. Ale už ich nemá, nezvláda to a cíti, že zviera ho o chvíľu vyžerie celého. A on vydesený na smrť kvíli a volá o pomoc.

Hej, ten plač má asi najbližšie k plaču nad truhlou. Len na rozdiel od neho je v ňom počuť aj des a hrôzu, lebo plačúci vie, že je to on, kto v tej truhle leží. A nikdy z nej nevstane, lebo po smrti už nič nie je.

Trvalo to iba desať minút, čiže takmer večnosť. Počúvajúc otcov nárek Žaneta cítila ľútosť, že mu nedokáže pomôcť, a hnev na seba, že mu nedala vedieť skôr, že príde. No vedela tiež, že keď sa otec vyplače a ešte si pospí, polepší sa mu. Aspoň na chvíľu, na pár týždňov, dovtedy, pokým sa mu k liekom na úzkosť a na tlak neprimieša ľútosť, ktorú bude chcieť zahnať pálenkou a robotou do úmoru. Potom nevyhnutne príde ďalší kolaps a na deň, na dva znovu upadne do depresie. Vtedy nevyjde z domu, nezdvihne telefón. Kozy, keď už sa ich mekot nebude dať počúvať, nachová suseda. Ak bude mať pocit, že s otcom je to veľmi zlé, zavolá Žanete, aby prišla. Keď doplakal, zaspal. Žaneta zapla sporák, a keď sa už cibuľa začala pražiť, pridala k nej pokrájany špekáčik a dve vajcia.

Cau, bracho. Pridete na sviatky? - poslala bratovi esemes správu popritom, ako jedla.

Cau. Asi nie, zdrazeli lety, mala je chora. Otec sa ma ako?

Dobre.

To je dobre. A ty?

Dobre.

Neurobis si vylet do Dublinu?

Zdrazeli lety.

Vtípalka.

Pozdrav Sarah. Aj decka.

Dobre.

Cau.

Keď dojedla, mala pocit, že všetko okolo nej je akési neúplné. Počula otca z vedľajšej izby v spánku odľukovať. V mysli opäť raz prechádzala zoznam ovdovených žien v Hute a v blízkom okolí. Premýšľala o niečom novom, v čom by otec našiel väčšie naplnenie. Zaprisahávala sa, že toto leto ho už niekam zoberie na dovolenku. K moru, do kúpeľov, za bratom do Írska. Hocikam, kde sa nebude cítiť taký osamelý ako tu doma, obklopený spomienkami.

Ty máš aspoň na čo spomínať, prihovorila sa mu v duchu. Zrazu sa cítila hrozne stará. Akoby otec bolo malé dieťa a jej neostal už nikto, kto by jej pomohol postarať sa o neho. Neprekvapil ju

ten pocit, zažila ho už predtým. Len mu vôbec nerozumela, pretože realita bola presne opačná. Keď po sebe umývala riad, v mysli pátrala, kam ju pred ňou a pred sebou samým ukryl tentoraz. Nebolo to ťažké, už zostávalo len málo miest, kde to ešte neskúsil. A vždy ho prezradila nedôslednosť pri umiestňovaní okolitých vecí na svoje miesto. Všimla si, ako roky nepoužívaná modrá sklenená váza odložená na vrchu skrinky kuchynskej linky postáva nezvyčajne blízko steny. Natiahla sa za ňou, opatrne, oboma rukami ju chytila za dno, keďže predpokladala, že bude ťažká, akoby bola plná vody. Zložila ju a bez toho, aby sa pozerala dnu, z nej vytiahla do polovice plnú pollitrovku pálenky.

Naliala si za jeden a bez rozmýšľania ho do seba hodila. Naliala si aj druhý, ale nevypila ho hneď. Flašu vrátila do vázy a tú odložila na linku. Na retiazke na okraji štamprlíka zostali ešte tri bublinky.

Mala by som to nejak vyriešiť. Musím, opakovala si v hlave. Druhý vypila pomalšie, na dvakrát a vychutnávala si teplo, ktoré jej z úst prenikalo pomaly dole, do celého tela.

IN LATE APRIL AND EARLY MAY (EXCERPT)

She arrived in Huta just at the moment when they were lighting the street lamps. It was Lent, so the pub in the middle of the village was slightly deader even than usual. Someone had begun reconstructing another house beyond the stream. Possibly locals, possibly newcomers who had bought it as a country cottage. No matter, she felt glad that Huta was not dying but, on the contrary, slowly coming to life.

The gate was closed. She stopped to open it and then slowly parked in the courtyard. There was no light in the windows. The goats could be heard bleating from the stall, as if her father was not looking after them. The house was locked. She began to have a premonition of trouble.

She found the kitchen in a condition suggesting a documentary about cooking was being filmed there, even if the head chef was a man nearing seventy with undemanding tastes. At some moment, however, the film-makers had found that the camera's memory card was full. There was a pan on the range with onion fried in grease, which was already beginning to congeal. Bits of sliced knackwurst were lying on a chopping board, in the shadow of an unopened can of tomato purée. A large pot contained water, presumably to be boiled for the pasta, but it was cold. Janet knew what had halted her father in his preparation of supper.

She found him sleeping on the divan in the living room. He didn't wake when she entered the room. Only afterwards, when she'd returned from the goats and begun clearing up the mess in the kitchen.

132

- That you, Jannie? - he called to his daughter from the bed.

- Yes, Dad.

- That's good. That's good.

She came in to him.

- I went to make supper for you, but I lost all my strength of a sudden. I didn't manage it, forgive me.

- It's nothing, Dad.

From his cheeks she could see he'd been drinking the last few days. His speech was slurred. She'd heard similar speech while she was still working with the Drug Squad and making raids on bars. Lads who combined booze and weed sounded like her father did now.

- There was a lot to do this week. On Tuesday I went to help the Šmíds plant their potatoes, then Auntie Hela, you know the one?

- I do, Dad.

- And yesterday we were planting here...

- Why didn't you let me know? I'd have come to help you.

- You've plenty to do, I mean, I was able for that. I wanted to sort things out a bit in the house too, I said to myself, if someone's going to stop by for Easter, let it look in some kind of shape. But today, when I was expecting you, this weakness came over me, - her father explained. Remorse began pulling the corners of his mouth downwards, and Janet knew that if she said nothing, in a few seconds her father would burst into tears.

She said nothing, she let him speak.

- I wanted to cook something for you, when you wrote to me that you were coming. I didn't manage to get to the shops, so I was going to make my spaghetti at least. But it didn't happen, I had

to go and lie down. Don't be angry.

- I'm not angry.

- All week it was overcast here. The house is so dark then, I don't like it. Yesterday I was still OK, just today that wretchedness came upon me. Don't be angry.

- Go to sleep, Dad.

Janet's father lay down again on the divan, rolled over on his hip and curled up like a hound. She covered him with the quilt and left the door to the kitchen open. Not a minute had passed when her father started sobbing. It took only a moment for the sobs to give way to loud weeping. It was the kind of grief that when someone hears it for the first time, it appals them. Not even a grain of cheerfulness there, such as emotional weeping has. It is not cathartic and absolute, as when someone laments the dead. It is not as relieving as weeping because of pain. It lacks any reason, in contrast to the weeping when a beloved partner has left us and we have a feeling of injustice and wasted opportunity.

This was a totally different weeping. When Janet heard it for the first time, she thought that some frightful animal which was not of this world had come to life within her father. It tore his lungs with a fury such that he could not breathe; it gnawed his nerves till he ceased to feel; with his fangs it pierced his heart, where he had the remnants of faith that he would overcome this. But he has none of that any longer, he is not holding out, and he feels that in a while the animal will devour him entirely. And terrified to death, he wails and cries out for help.

Yes, that weeping is probably closest to weeping over a coffin. But in contrast to that, one can hear horror and menace in this weeping, because the one who weeps knows that the person lying in that coffin is he. And he will never again rise from it, because there is nothing after death.

It lasted only ten minutes, which was almost an eternity. Listening to her father's grief, Janet felt remorse for not being able to help him, and anger with herself for not letting him know sooner that she was coming. But she also knew that when her father had wept all his tears and then fell asleep, it would make him feel better. For a while at least, for a few weeks, until such time as remorse came, mixing in with his anti-depressants and his blood pressure pills, and he would try to drive it away with brandy and by working himself to exhaustion. A further collapse would inevitably come afterwards, and in a day or two he would fall into depression. Then he would not leave his house, wouldn't lift the telephone. The woman next door would take care of the goats, when it became unbearable to hear their bleating. If she had a feeling that Janet's father was in a very bad state, she'd ring Janet to come.

When he'd wept his fill, he fell asleep. Janet switched on the cooker and when the onions had begun to fry, she added the sliced knackwurst and two eggs.

Ciao, bro. Are you coming for the holidays? - she sent her brother an SMS while she was eating. Ciao. Probably not, flights have got dearer and the little one is sick. How's Dad?

Fine.

That's good. And you?

Fine.

You're not thinking of a break in Dublin?

Flights have got dearer.

Funny girl.

Greetings to Sarah. And the child.

AGNIESZKA SŁODOWNIK
POLSKO

AGNIESZKA SŁODOWNIK
POLAND

134

(1979). Autorka podcastov, editorka a poetka venujúca sa aj videopoézii. Medzi jej najnovšie práce patrí audiorozprávanie v rámci výstavy „499 sekúnd“ o kozmickom časopriestore vo varšavskej galérii Art Walk (2023). Od roku 2010 do 2022 redaktorka v online kultúrnom časopise „Dwutygodnik.com“. Spoluvytvárala jednu z prvých kultúrnych webových stránok v Poľsku (2000 - 2013) „Barmleczy.com“, na ktorej publikuje poviedky, poéziu a netart. Spoluautorka hry „popiół ◀▷ diament“ (2014) a veľkej stolovej hry o cirkulácii kultúry (2012). Kurátorka interaktívnych výstav umenia nových médií (2010 - 2015), aj výstav pre detské publikum. Autorka knihy poézie „ęq“ (2005). Svoje skúsenosti z oblasti podcastingu rada zdieľa prostredníctvom workshopov.

Viac o autorke: www.slodownik.com

(1979). Podcaster & audio creator, editor and poet, including video poetry. Her latest work includes an audio narrative in “499 seconds” – exhibition about cosmic spacetime in Warsaw’s Art Walk Gallery (2023). From 2010 to 2022 editor in an online cultural magazine “Dwutygodnik.com”. She co-created one of the first cultural websites in Poland (2000-2013) “Barmleczy.com” publishing short stories, poetry, and netart. Co-author of a paragraph game „popiół ◀▷ diament” (2014) and a large scale board game about circulation of culture (2012). Curator of interactive new media art exhibitions (2010-2015) including exhibitions for kids. Author of poetry book „ęq” (2005). She enjoys sharing her podcasting knowledge during workshops.

More about author: www.slodownik.com

***

keď konečne odídem z Dvojtyždenníka
budem sa musieť odnaučiť hovoriť
a naučiť prečesávať vlasy rukou

pripomenúť si, ako písať
bez bodkočiarok
v amoku, v slzách, v eufórii

mliečne zuby vyplúť vždy so slinami

*

keď definitívne odídem z Dvojtyždenníka

keďže
new way of describing self just dropped
as a non-practising intellectual
budem sa musieť odnaučiť písať a čítať
zabudnúť pár slov, pár spomienok
zlikvidujem špeciálne_znaky txt

ešte chvíľu *pracujte pani pripájajte texty*
a tak ešte chvíľu nahrádzam usilovne pomlčky spojovníkmi

vyšla som z redakcie
prešla popri stánku, talianskom bare, reštike Živiteľ,
narazila na supermarket Mokpol
medzi regálmi bez ladu a skladu na mňa žmurkli cukríky Michalki

pri pokladnici Ukrajinka v strednm veku, čiže tom mojom
nežiada, aby som syr položila do baliacej zóny
zaplatím kartou, spýtam sa na jej skvelé náušnice („vlastná výroba?
modurit?“)

poskytneme si navzájom obklady zo slov

*

Lidka nebola moja matka
mala iné ruky a témy

raz ma oslovila menom svojho syna

zobralo ma to
keď mohla, pristupovala bližšie
občas to bolo nepríjemné

ale ja som s tým vyrovnaná
akceptujem jej podporu
dokonca aj vymodlenie môjho druhého pôrodu
akceptujem veľkú plyšovú sliepku pre Lu
to že ho bozkávala, keď bol drobec

na sviatky mi strašne chýbala, jej snaha byť tým,
koho potrebovala ona sama, keď bola mamou

ako to umieranie plynie
ako ten ťažký dych zastal
ako to telo zmizlo
a nesedí na schodoch v Guzewe
a nepreberá moje správy
a v túto jar neupieklo veľkonočného baránka

zostávam bdiieť pri nej
Lu sa spočiatku hanbil pri pohľade na posteľ na kolieskach, vystrašil ma
mňa zahanbila choroba

136

urobili sme jej miniGuzew v črepníku na balkóne, aby ho videla z posteľe
Michal sa naučil pichať injekcie
a robiť dobrú kašu

zblížila sa, takže to bolo bezpečné
aj pri kontakte
pracovala na sebe, regenerovala
chvíľu sme sa poznali
pri tom zostávam

MINISTERSTVO SPÁNKU TRICIE HERSEY

overujem si, či ešte dokážem písať rukou
a nie že písmeňá, ale slová, a asi mi to celkom nejde

som si istá, čo dokážem namiesto toho
- utopiť zlosť v dychu
- prižmúriť oči, pritiahnuť lopatky
- vyriešiť tajomstvo odretej pokožky

dokážem aj kopu vecí nerobiť
nedvíham hneď mobil, nie hneď

*

apríl
člnky motýle
sa prebúdzajú k návratu

Preložil Karol Chmel

when I quit the magazine, eventually
I'll have to unlearn to speak
and learn to comb my hair with my palm

I'll recall how to write
without subleads
in amok, in tears, euphoric

I will shed primary teeth with a spit

*

when I finally leave the magazine

for
new way of describing self just dropped
as a non-practising intellectual

I'll have to unlearn how to write and read
forget few words, reclaim few others
delete special_signs.txt

138

just a few more minutes of Lady CMS
just one more recalcitrant hyphen replaced
dutifully with a dash

I went out of the office
passed the news-stand, italian bar, bakery
sweet Michalki would subtly twinkle from the
shelf as I entered the grocery shop

at the pay register, a middle aged Ukrainian
woman (my peer) does not request that the
cheese be placed in the packaging area
I'll pay by card, and ask about her lovely
earrings ("is it handmade? from clay?")

we'll wrap ourselves in bandages of words

*

Lidka was not my mother
she had different palms, threads

once she turned to me with her son's surname

it angered me
she came quite close when she could,
which was uncomfortable at times,
but I don't hold to it

I hold to her support
or even to her praying for my second labour to
go well
to the big plushie chicken that she got for my
first son
to the avalanche of kisses she showered on
him when he was little

during the holidays I missed her so
all her efforts
to be the person, she herself needed, when
she was a mom of small children

how this dying ends
how this heavy breath stopped
how this body has vanished
and how is not seated on the steps of Guzew
and does not get my messages
and it didn't make a pie this spring

we kept vigil with her
at first Lu seemed embarrassed by the hospital
bed at her home
I was embarrassed by the sickness

we created a tiny pot Guzew for her on the
balcony, so that she can see it from her bed
Michał learned how to carry out injections
he has mastered the art of cooking nice
semolina porridge

she would come close, so it would be safe,
in touch
she worked on fixing herself
for a while we knew each other
to that I hold

TRICIA HERSEY'S NAP MINISTRY

checking whether I can still handwrite
but not just like letters, but words
and most likely I can not

instead, I'm confident in that I can do:

- drown anger in my breath
- squint my eyes and drag my shoulder blades down
- solve the riddle of rumpled skin

I can also refrain from doing numerous things
I don't immediately answer the phone
I let it ring

*

april
sailboat butterflies
awake ready to return

OK.

Ciao.

When she'd finished eating, she had a feeling that everything around her was somehow incomplete. In the room alongside she heard her father snorting in his sleep. Mentally she ran once more through the list of widowed women in Huta and the close vicinity. She was trying to think of something new that her father could find more fulfilling. She swore that this summer she'd take him somewhere on holiday. To the sea, to the baths, to her brother in Ireland. Anywhere that he wouldn't feel so lonely as here, hemmed in by his memories.

At least you've got something to remember, she said to him mentally. Suddenly she felt dreadfully old. As if her father was a small child and she didn't have anyone who could help her care for him. That feeling didn't surprise her, she had experienced it before. Only she did not understand it at all, because reality was precisely the reverse.

When she'd washed the dishes after her meal, she tested her brains to think where he had hidden it from her and from himself this time round. It wasn't hard; there were only a few places remaining that he hadn't yet tried. And always he was betrayed by his lack of thoroughness in putting the surrounding things in their proper places. She noticed that the blue glass vase, unused for years, stowed away on top of the kitchen cupboard, was positioned unusually close to the wall. She reached for it, carefully, catching the base with both hands, because she assumed it would be heavy, as though filled with water. Setting it down, without even looking inside she drew forth a half-full half-litre of brandy.

She poured out a shot for one and without any pondering tossed it down. She poured a second, but did not drink it immediately. The bottle she put back in the vase and stowed that away on the kitchen unit. On the chain pattern at the edge of her shot glass there were still three remaining bubbles.

I ought to sort it out somehow. I must, she repeated in her head. She drank the second tot more slowly, second-time pace, and savoured the warmth that percolated from her mouth slowly down, to her entire body.

Translated by John Minahane

(1984). Český spisovatel a scenárista. Ako svoju prvotinu publikoval zbierku *Strychnin a jiné básně*, za ňu získal Cenu Jiřího Ortena 2006. Je autorom románu *Chyba*, ktorý vyšiel neskôr tiež v komiksovej podobe. Veľký čitateľský ohlas zaznamenal súbor poviedok *Mapa Anny*. Marek Šindelka je dvojnásobným držiteľom ceny Magnesia Litera za prózu. V roku 2012 ju získal za zbierku poviedok *Zůstaňte s námi* a v roku 2017 za román *Únava materiálu*. Jeho zatiaľ poslednou publikáciou je komiks *Svatá Barbora*, na ktorom sa autorsky podieľal s Vojtěchom Maškom a Markom Pokorným. Vyštudoval kulturológiu na Filozofickej fakulte Karlovej Univerzity a scenáristiku a dramaturgiu na FAMU. Jeho knihy boli preložené do pätnástich jazykov. Pracuje ako scenárista, spolupracuje s režisérmi Michalom Nohejlom, Václavom Kadrnkou, Martinom Marečkom a ďalšími. Za scenár k filmu *Okupace* spolu s Vojtěchom Maškom získal Cenu českej filmovej kritiky a Českého leva za scenár 2021.

(1984). Poet and writer. He made his debut with a volume of verse, *Strychnine and other poems* for which he was awarded the Jiří Orten Prize 2006. He is the author of the novel, *Aberrant* which was later also published as a graphic novel. His next book, *Map of Anna*, was a set of short stories which was well received by the public. He has twice received the Magnesia Litera Prize for prose first for the volume of short stories called *Stay Tuned* and then for the novel *Material Fatigue*. His most recent publication was the graphic novel *Saint Barbora*. As a scriptwriter he has worked with directors Michal Nohejl, Václav Kadrnka, Martin Mareček. His script (cowritten with Vojtěch Mašek) for the film *Occupation* was awarded a Czech Lion for best script and received a Czech Film Critics Award.

ÚNAVA MATERIÁLU

1

Do sněhu dopadl batoh a za ním kluk. Večer. Na obzoru jas. Surový kus nebe vykrojený v šedi. Dech je vidět. Kovový plot jiskří mrazem. Jiskří i stěna z betonu. Za zdí řada skel, tabule světla, záře panelového domu. Kluk rychle vstane, oklepe sníh z kolen. Přes kotouč ostnatého drátu visí deka s erárním číslem. Všechno tady má svoje číslo, bleskne mu hlavou. Rozhlédne se, batoh si hodí na záda. V batohu má triko, mýdlo, sirky, nůž, co ukradl v jídelně. V kapse pečlivě složený kus papíru, na něm jméno města kdesi na severu. Musí na sever. Někde tam je bratr. Ze všeho nejdřív musí sehnat telefon, nebo aspoň mapu. Ne. Ze všeho nejdřív musí stáhnout deku z plotu, jinak ho najdou. Taky kvůli mrazu. Nikdy nezažil takovou zimu. Potřebuje deku, aby nezmrznul.

Rve deku z plotu, ale hroty drátu se jen hlouběji a hlouběji prořezávají do vláken. Je to marné. Někde v dálce štěkne pes. Zatmí se mu před očima. Nechá deku být. Běží pryč. Mizí mezi stromy. Ruce poškrábané. Někde si protrhl kůži. Otírá si dlaň sněhem. Saje ránu. Uvnitř dlaně tepe krev. Už o něm vědí? Deku visí přes plot, ještě se po ní ohlédne, ale není čas. Běží. Kolem hlavy mu šlehají větve, křivolaké praskliny keřů proti nebi, větve stromů suché z mrazu. Mohl by je lámat. Všechny by je ulámal, kdyby měl čas. Dupe do sněhu. Podjedou mu nohy, ale hned zase vyskočí, kopne do nejbližšího kmene a běží dál. Nenávidí ty stromy, kolik měsíců na ně hleděl skrz zamřížovaná okna toho domu, pozoroval, jak se zbavují listů, jak stahují mizu pod zem, jak křehnou. Neznal jejich jména, nikdy neviděl takové stromy, byly plné ptáků, které ze samé bezmoci po čase začal nenávidět taky. Běží skrz mrtvou trávu, duté stonky bez mléka. Nic tady nežije. I v lidech život ustal. Zkazil se zevnitř a odumřel. Všim prosákla apatie.

143

Musel se zastavit, aby popadl dech. Teprve teď mu došlo, jaký má strach. Kolena a ruce se mu třásly. Ohlédl se. V dálce ještě bylo vidět ten dům obehnaný plotem. Zářil pod večerním nebem. Za chvíli padne tma, začne další noc v té vydýchané hale. Povzdechy z neklidných snů. Viděl všechny ty mimovolné záškuby svalů, nechtěné pohyby. Žebra trčící z těla jak z topení. Někdo objímá deku a zírá do tmy. Někdo spí. Tělo se hýbe, dýchá, přijímá potravu. Ale život už v něm ustal. Nic tady nežije.

Prasklina v mracích na obzoru se zacelila. Nebe se slilo v jednodlitou šedivou masu, vypadala jako vlny. Už zapomněl, jak dlouho je na cestě. Kolik dnů, měsíců nebo snad let uplynulo, než vyrazili. Nic už o tom nechtěl vědět. Měl papír s adresou, musí na sever. Musí najít bratra. Znovu se rozběhl. Najednou si vzpomněl, že kdysi běhal. Kdysi byl nejlepší v celé škole. Vytrvalostní běžec. Jenže ta škola, ani zem, po které běhal, už neexistují. Čáry sportovních drah sypané bělostným vápnem odvanul vítr. Školu během bombardování prorostla prasklina od sklepa až po střechu - celý dům se s puknutím rozlomil a sesunul k zemi. V druhém patře do prostoru trčelo umyvadlo chemické laboratoře jako zub z obnažené dásně. Zíral na to umyvadlo užasle, neschopen pohybu, dokud ho někdo neodvedl pryč, dolů, do podzemí. Strop sklepa se třásl, sypal se z něj prach.

Tělo si pamatuje víc. Pamatuje si poctivěji. Nohy se opřely o terén. Budeš závodit, řekl tenkrát kdosi. Budeš... Spadl do sněhu, ale hned zase vyskočil. Nehty se zachytil ostré vrásčité kůry. Budeš - řekl tenkrát kdosi. Běžel ze všech sil. Dech mu postupně rozpumpoval celé tělo. Ledový kyslík jako jehla projel nosem, rozvětvil se v plicích, s krví se nalil do stehna a paží.

Viděl své ruce, jak vystřelují do mrazivého vzduchu, jak padají ze zorného pole. Ohlédl se, někde v dálce psí štěkot: deka, blesko mu hlavou, už ji našli.

Les se zlomil. Začal se svažovat. Dole vedla silnice. Slyšel auto. Rudé body koncových světelmezi holými větvemi. Zarazil se o kmen stromu, sklonil hlavu, dýchal, polknul. Rychle se rozhlédl do všech směrů: les, silnice, les, štěkot. Zvolil silnici. Není čas myslet. Běžel dolů strání. Prodral se nízkým náletem. Šlahouny stromů, hřbety dlaní. Větve ho švihaly do rukou, ale pro mráz bolest necítil. Plot. Všude ploty, pomyslel si a vsunul prsty do drátěných ok. Plot se třásl, chrastil, jak se do něj zapíral nohama. Prsty mu mrzly, kov se lepil na bříška. Konečně se přehoupl na druhou stranu. Pustil se. Plot se odpružil. Zvuk, jako když se rozsype bedna hřebíků. Dopadl do sněhu. Rychle vstal. Rozběhl se. Pod botami se rozvrzal snůh.

Silnice byla dál, než myslel. Ztratil ji z dohledu. Stál na asfaltové ploše. Drobné holé pruty rašící z betonových spár, z puklin. Na zemi řady zasněžených pneumatik. Mantinely, zatáčky, terénní nerovnosti. Závodní dráha, řekl si kluk. Rozhlédl se kolem. V betonové stavbě opodál se rozsvítilo, vteřinu poté areál ozářily reflektory na vysokých sloupech, kluk se přikrčil, ruce instinktivně vylétly vzhůru, aby chránily hlavu. To světlo mělo svou váhu. Cítil ji v zádech. V předklonu přeběhl závodní dráhu a vklouzl mezi nízké stromky na druhé straně. Větve se zdvojily, halogen propaloval ledový vzduch, vrstvil stíny stromů, zvýrazňoval každý krystal sněhu.

Před budovu kdosi vyšel a zařval do prostoru. Kluk zahlédl jen světlem vykrojenou siluetu. Mužský hlas: několikrát vykřikl jakési slovo. Cár dechu se vznesl, protočil se ve vzduchu jako vlajka. Kluk lehl do sněhu. Motor. Kdosi nastartoval motor. A další světlo. Zářící kužel. Kluk opatrně zvedl hlavu. V sedle čtyřkolky stál muž, stroj se pod ním kymácel, jak kopíroval terénní nerovnosti, ale muž všechny výkyvy vyvažoval v kolenou. Zastavil uprostřed závodní dráhy a pohledem pátral po areálu. Snůh byl udusaný. Terénní pneumatiky na některých místech vyoraly hlínu. Hledat stopy nemělo smysl. Muž pomalu projížděl kolem, světlo ze tmy vytrhávalo celé koruny stromů. Zlatisté svitly a znovu zapadly v temnotě. Kluk ležel přitisknutý k zemi a neodvažoval se pohnout. Světlo nad ním projelo. Každá větévka se stala osou, neviditelnou hřídelí, od každé se táhly nekonečné pruhy stínů, otáčely se zprava doleva jako hodinové ručičky. Kluk zavřel oči, zář svítilny nad ním na moment prodlela. Ale pak strhla stíny jako opratě do strany, ke tmě, k dokonalé nicotě.

Zvuk motoru se konečně vzdálil a po chvíli utichl úplně. Kdesi daleko vrzal snůh pod těžkými kroky. Kdesi daleko bouchly dveře a reflektory pohasly. Jen několik rudých bodů chladlo na černém nebi. Areál se ponořil do tmy a naprostého ticha. Na nebi jiskřila cizí souhvězdí. I hvězdy tu vypadají jinak, pomyslel si kluk. Třásl se zimou. Je třeba se hýbat. To chvění kolem hvězd ho odmítalo nechat jít. To je zimou, uvědomil si, je třeba jít. Zvedl se na všechny čtyři. Vstal, opatrně oklepal snůh. Křovím přikrčeně doběhl k dalšímu plotu.

Nikdy v životě neviděl tolik plotů. Tolik drátu. Když ho zadrželi, jakási žena mu tlustým fixem napsala na ruku číslo. Tím číslem ho oslovovali dozorci. Jeho jméno tady nikdo neuměl vyslovit, tak mu ho sebrali úplně. Ocítl se na místě, kterému říkali detenční zařízení. Jak zjistil, detenční zařízení se v ničem neliší od vězení. Snad jen v tom, že ve vězení většina lidí ví, proč je tam zavřená. Všechny budovy byly přeplněné. První dva měsíce spal v plechové boudě. Patnáct nebo dvacet dělnických buněk, jedna vedle druhé, neprostupně semknuté, postavené tak, aby mezi nimi vzniklo čtvercové prostranství. Dalo se sedět v boudě, nebo stát

uprostřed čtverce. Nad čtvercem byl plot, drátěná síť přivařená k plechu. Nebylo kudy z toho kotce utéct. Skrz plot bylo vidět větve stromů – tenkrát ještě měly listí. Na plot sedali ptáci. Někdy v té době je začal nenávidět. Zadrátovaným prostorem se pohybovali lidé. Ale většina z nich už nežila. Viděl to v očích. Těla se hýbala, ale uvnitř byla tma. Vzali jim telefony, doklady, počítače. Několik kluků cvičilo s petlahví plnou vody jako s činkou, zvedali ji nahoru a dolů. Sval s číslem se napínal a povoloval. Krev, která ho živila, byla mrtvá. Pak se tělo pověsilo do prostoru. Zvedalo se a spouštělo, ruce svíraly oka drátu, tvář se při každém přitahu přitiskla na kovovou síť a zase klesla dolů. Ostatní postávali kolem, povzbuzovali, počítali shyby. Ale ani jeden z nich neviděl nicotu, která v tom mladém těle s každým přitahem sílila. Ty čerstvé pružné šlachy narostlé za třináct, za čtrnáct let. Paže zaseklé v drátu. Zaseklé v čase, který se definitivně zkazil. Pohyb materiálu. Zůstali tady už jenom oni. Už jen ti, co neměli kam jít. Rodiče mrtví, nezvěstní, ztracení někde cestou – nebo už dávno, někde tam, kde mizí bělostné čáry sportovních drah, jako když se maže tabule, kde mizí hřiště i s celými areály, kde se sport stejně jako tolik jiných věcí stává najednou něčím zcela absurdním. Pár směšných kontaktů, neexistujících telefonních čísel, ušmudlaných papírků s adresami příbuzných. Kolem celý ten chladný nepřátelský kontinent, obehnaný dvojitým plotem s žiletkovým drátem.

Kluk seběhl k silnici. Před kruhovým objezdem zastavilo nákladní auto. V rudé záři brzdových světel přiskočil zezadu k návěsu a vylezl na nárazník. Na kovové konstrukci byla napnutá plachta, k bočnicím přikurtovaná řemeny. Rychle prohlédl jistící mechanismus. Kovové přezky šly snadno otevřít. Uvolnil řemeny, a sotva otvorem proklouzl dovnitř, dalo se auto s rachotem do pohybu.

Návěs byl prázdný. Plachtou prosvítalo kalné nažloutlé světlo. Prostor se rozsvěcoval a pohasínal, jak kamion nabíral rychlost pod pouličním osvětlením jakési vesnice. Naposled se rozzářil a potemněl úplně. Dno dunělo při každé nerovnosti. Kluk měl pocit, že uvnitř mrzne snad ještě víc než venku. Sedl si na batoh, ramenem se opřel o plechovou bočnici, kolena přitáhl k bradě a objemul je rukama. Dýchal na ně, aby se aspoň trochu zahřál. Musel zatnout zuby, protože mu začaly drkotat. Auto ho odváželo do tmy. Neznal směr. Netušil, kde přesně je, jak daleko jsou města. Potřeboval město. Jakékoliv město. Tam nebude tak nápadný. Měl papír s adresou. Poslední souřadnice. Někde na severu je bratr. Někde tam na něho čeká.

FROM MATERIAL FATIGUE

1

A knapsack landed in the snow, followed by a boy. Evening. Bright light on the horizon. A raw piece of sky sliced out of the gray. You can see your breath. The metal fence sparkles with frost. The wall of concrete sparkles too. Beyond the wall, a row of windowpanes, tablets of light, the glow of a prefab block of flats. The boy quickly gets to his feet, brushes the snow from his knees. A blanket with an ID number hangs draped across the coil of barbed wire. Everything here has a number, flashes through his mind. He glances around, throws the knapsack on his back. In it he has a T-shirt, soap, matches, a knife he stole from the canteen. In his pocket, a carefully folded piece of paper with the name of a city somewhere in the north. He needs to go north. Somewhere up there is his brother. First of all, he needs to find a phone, or at least a map. No. First of all, he needs to pull the blanket off the fence. Otherwise they'll find him. Also because of the frost. He's never felt that kind of cold before. He needs the blanket or he'll freeze.

He tries to yank it down, but the barbs on the wire just cut deeper into the fibers. It's no use. A dog barks somewhere in the distance. Everything goes dark before his eyes. He leaves the blanket. Runs away. Disappears into the trees. Hands covered with scratches. He's torn his skin somewhere. Wipes his palm in the snow. Sucks the wound. Blood flows across his palm. Do they know about him yet? He looks back again at the blanket draped over the fence, but there isn't time. He runs. Branches whip past his head, twisted cracks in the bushes against the sky, tree branches so dry from the cold he could break them. He could break them all off if he had time. He stomps the snow. His feet go under, but he jumps right back out, kicks the nearest tree trunk, runs on. He hates the trees. How many months did he spend looking at them through the house's barred windows, watching as they lost their leaves, pulling sap from underground, turning brittle. He didn't know their names, had never seen that kind of trees, full of birds he also came to hate, just out of sheer helplessness. He runs through dead grass, stems hollow, with no milk. There is nothing living here. Even in people, life has ceased. Gone rotten from inside and died. Everything drenched in apathy.

146

He had to stop to catch his breath. Only now did it hit him how scared he was. His knees and hands were shaking. He looked back. The house, surrounded by the fence, was still visible in the distance. Glowing under the evening sky. Soon darkness would fall, the start of another night in that stuffy hall. The sighs of restless dreams. He could see all the muscle twitches, involuntary movements. Ribs jutting out of bodies like radiators. Someone hugging a blanket, staring into the dark. Someone asleep. Body moving, breathing, accepting food. But the life in it already ceased. There is nothing living here.

The crack in the clouds on the horizon healed up, and the sky condensed into a monolithic gray mass. It looked like waves. He no longer remembered how long he had been traveling. How many days, months, even years, had gone by since they left. He didn't want to know. He had a piece of paper with an address, needed to go north. Needed to find his brother. He broke into a run again. Suddenly he remembered how he used to run. The best in his whole school. Long-distance. But the school, even the ground he ran on, no longer exist. Track lines drawn with white lime blown away by the wind. The school had cracked open in the bombing, from the cellar all the way up to the roof — the whole building snapped in two and collapsed to the ground. The

sink from the chemistry lab poked out of the third floor like an exposed tooth. He stared at the sink in astonishment, unable to move, until somebody led him away, down, underground. The cellar ceiling shook, sprinkling them with dust.

The body remembers more. Remembers more honestly. He leaned his legs against the terrain. You're going to run races, someone back then had said. You're going to run . . . He fell into the snow, but jumped right back up. Caught his fingernails on a sharp fold of bark. You're going to run, someone back then had said. He ran as hard as he could. Bit by bit pumping breath through his body. Icy oxygen pierced his nose like a needle, branched into his lungs, poured into his thighs and arms through his blood. He could see his hands shoot into the freezing air, fall out of view. He looked back, a dog bark somewhere in the distance: The blanket, flashed through his mind, they found it.

The forest broke. The terrain began to drop. A road led downhill. He heard a car. Red circles of taillights through the naked branches. He came to a stop at a tree trunk, lowered his head, breathing, swallowed. Took a quick look around in every direction: woods, road, woods, barking. He chose the road. No time to think. He ran down the hillside. Forcing his way through the low growth. Vines and runners, using the back of his hands. Branches lashed at his arms, but he was too cold to feel pain. A fence. Fences everywhere, he thought. Inserted his fingers into the wire mesh. The fence shook, rattled, as he leaned into it with his legs. His frozen fingertips stuck to the metal. Finally, he swung himself across to the other side. Let go. The fence bounced back. The sound like a box of nails pouring out on the ground. He landed in the snow. Quickly stood. Took off running. The snow squeaked under his shoes.

The road was farther than he'd thought. Stretched out of sight. He stood on an asphalt surface. Tiny bare twigs sprouting from the concrete joints, cracks. Rows of snow-covered tires on the ground. Banks, curves, uneven terrain. A racetrack, the boy said to himself. He took in the view. A light came on in a concrete structure a short way away, then floodlights on tall poles lit up the entire site. The boy dropped to a crouch, hands instinctively flying up to protect his head. The light had weight. He could feel it on his back. Bent forward, he dashed across the track and slipped into the low trees on the other side. The branches doubled, halogen searing the icy air, layering the trees' shadows, highlighting every crystal of snow.

Someone walked out in front of the building and yelled into the open space. The boy could only glimpse his profile outlined in light. A man's voice: he shouted a word a few times. A wisp of breath rose, curled in the air like a flag. The boy lay down in the snow. Engine. Someone starting an engine. Then another light. Cone-shaped. The boy cautiously raised his head. A man stood at the seat of a quad bike, the machine rocking beneath him, reflecting the uneven terrain, the man balancing out all the ups and downs in his knees. He came to a stop in the middle of the track and swept his gaze around the site. The snow had all been trodden down, the dirt dug up by off-road tires in spots. No use trying to look for tracks. The man drove slowly around, the light picking treetops out of the darkness. They flashed goldenly, then sank back into darkness. The boy lay pressed against the ground. He didn't dare move as the light swept past above his head. Every tree branch was an axle, an invisible shaft, with an endless series of shadows spreading out from each one, rotating right to left like hands on a clock. The boy closed his eyes. The glare of the lamp lingered above him a moment, but then tugged the shadows back like reins, sideways, into the dark, the absolute nothingness.

The sound of the engine finally receded and a short while later went completely silent. Far away the snow creaked under heavy footsteps. Far away a door slammed and the floodlights dimmed. Just a few deep-red spots cooling in the black sky. The site was plunged into darkness and total silence. An unfamiliar constellation glittered in the sky. Even the stars look different here, thought the boy. He shivered with cold. You need to move. The trembling around the stars refused to let him go. It's the cold, he realized. You need to go. He rose to all fours. Stood, carefully brushed off the snow. Ran crouched through the bushes to the next fence.

He had never seen so many fences in his life. So much wire. When they had detained him, a woman wrote a number on his arm in fat marker. The guards called him by the number. Nobody there knew how to say his name, so they just took it away from him. He had landed in what was known as a detention facility. From what he could tell, it was no different from prison. Except maybe that in prison most people know why they are locked up. All the buildings were overcrowded. The first two months he slept in a metal shed. Fifteen or twenty container units, squeezed in side by side, arranged so as to create a square space in between. You could sit in your shed or stand in the middle of the square. Above the square was a fence, wire mesh welded to sheet metal. A pen with no escape. Through the fence, there were tree branches visible — at the time they still had leaves. Birds perched on the fence. It was sometime around then that he began to hate them. People moved about the space inside the wires. But most of them were no longer alive. He could see it in their eyes. Their bodies moved, but inside it was dark. They took away their phones, ID papers, computers. Some of the boys exercised with water-filled plastic bottles. Lifting them up and down like dumbbells, the muscle with the number on it tightening and relaxing. The blood that fed it was dead. Then their bodies hung suspended in space. Rising and lowering, hands clenching wire mesh, face pressed to metal with each pull-up, then sinking down again. The others would stand around, encouraging them, counting reps. But not one of them saw the nothingness in those young bodies growing stronger with every pull-up. The fresh, flexible sinews developed over thirteen, fourteen years. Arms stuck in wire. Stuck in a time gone rotten beyond repair. Material flow. They were the only ones left. The ones who had nowhere to go. Parents dead, missing, lost somewhere along the way — or a long time ago, somewhere back there, where the white lines of athletic tracks disappeared like a blackboard being erased, where playing fields disappeared, whole sports arenas, where all of a sudden sport, like so many other things, became totally absurd. A couple useless contacts, nonexistent phone numbers, smudged pieces of paper with relatives' addresses. A whole cold and hostile continent around you, enclosed inside a double fence with razor wire.

The boy ran down to the road. A truck stopped at the roundabout. In the red glow of the brake lights he hopped onto the trailer and stood on the rear bumper. A tarp stretched across the metal frame, held down by straps on either side. He quickly scanned the attachment mechanism. The metal buckles were easy to open. He loosened the straps, and no sooner had he slipped through the opening than the truck rattled into motion. The trailer was empty. A murky yellow light shone through the tarp. The space turned light to dark and back as the truck passed under the village streetlights, picking up speed. Then it lit up one last time and went totally dark. The bottom thundered at every bump. It felt even more freezing in there than it had been outside. The boy sat on his knapsack, leaned a shoulder against the metal side rail, pulled his knees to his chin, and wrapped his arms around them. Breathed on his hands to warm them at least a

little. He had to clench his teeth to keep them from chattering. The truck carried him into the dark. He didn't know which direction. He had no idea where he was, how far away the cities were. He needed a city. Any city. He wouldn't stick out so much there. He had a piece of paper with an address. Final coordinates. His brother was somewhere there in the north. Waiting for him there.

2

They stood in a hall. Some sort of warehouse, sheets of metal, rust-eaten holes, oil and gasoline stains on concrete. The man who had brought them had taken away all their luggage. In English he told them he had to take their mobile phones, for safety reasons — one ring and all is lost, he said, then disappeared. Someone else took over the group. A European man. Amir couldn't tell what nationality. White skin speckled with birthmarks, tall, blond, dressed in coveralls. He had a watch tattooed on his wrist. Very realistic-looking. He walked around with a tape measure in his hand. Pulling it out, then letting it slide back into the case. Everyone was waiting for something. The man walked around the group without saying a word. Inspecting each of them, one by one. Estimating weight, studying body structure, brown faces, black eyes, touching their arms.

There were twelve of them. Most barely adult young men around Amir's age. His brother was the youngest. Still a child, he realized when he looked at him: His brother stood next to him, searching with his eyes, assessing the situation. He tried not to let on that he was afraid, but Amir knew for sure he was. He swallowed as his throat tightened. The oldest in the group was a slight, wiry man with several days' stubble. He was one of those people whose age is hard to guess. He might have been around forty, maybe less, or much more. His skin was dark, shriveled, drawn. It looked thin as plastic. The steel-gray needles of the man's beard poked through his skin, thrusting to the surface, emerging like a cat's claws from the pads on its feet.

The European came to a stop in front of the small man: He stood silently facing the Arab. Amir didn't know where the feeling came from, but he began to feel ashamed. Ashamed for the man. The longer the European looked at the man, the more ashamed Amir felt. The feeling came from the nerves behind his eyes and the top of his head, going down to his stomach and into his thighs. It was physical, almost palpable. He felt ashamed for the man's skin, for the beard on his face, for his large-jointed hands, for the braid of veins that wound across the bones on the back of his hands, for the blood that swelled the veins. It made him angry. The way he held his body, the beard, the hands, and yes, even the way the blood streamed through them. Amir could see a little vein jumping side to side around one of the bones. Seeing it, his shame slowly changed to disgust. He hated the man for the way his body visibly drew attention to his origin. He hated that he was like him. The man meanwhile was a nervous wreck: hunched under the gaze that would not stop sizing him up, he lowered his head, staring at a point on the concrete floor, lingering on a small crack in the filthy gray surface. He didn't dare take his eyes off of it. The European with the watch tattoo absentmindedly pulled the tape measure out and let it slide back in. The small man remained fixed on the crack, running his gaze from one end to the other, back and forth, as if trying to make it deeper. He couldn't let it go. He was waiting for what would come next. But nothing came next. The two men just stood there, motionless, and

in the silence Amir heard the sound of dripping water. He couldn't be certain, though: maybe it wasn't water; maybe the watch, tattooed on the European man's white skin, had begun to tick.

Finally, the European released the small man from his gaze. He took a few steps toward Amir, but didn't stop at him. He began to study his brother. Again he seemed dissatisfied with something. There were remnants of displeasure in his eyes. Amir's heart pounded. He glanced over at the little man hunched beside him. He still couldn't take his eyes off the concrete, fixed on his crack, but he seemed less agitated than before. Amir slid his eyes to his brother: His face had turned ashen. He couldn't endure the man's gaze either. He wanted to wipe the sweat from his forehead, but hesitated, arm awkwardly extended in space. Briefly he touched his fingertips to his forehead, then immediately pulled his hand back, leaving it to hang helplessly at his side. He may have wanted to do something with it — cup his other arm's elbow, hide it in his pocket — but he did nothing. Just left it touching the seam on the side of his pants. Amir could see the fingers shaking. The trembling spread into him, repeating itself inside of him. He noticed that the hands on the European's watch tattoo showed six hours, forty-eight minutes. He wondered what that detail could mean in the life of the man. Nothing came to him.

150 Suddenly the wrist bone underneath the watch moved. The man released the catch and the tape measure coiled back into its case with a metallic hiss. Something had started to happen. The man turned. There was a loud rattle, every sound multiplied by the sheet metal walls, a gate opening somewhere, the sound of an engine, a corner of the dark hall glowing red, taillights, red flickers sliding across the aluminum beams piled along the walls. Two automobiles backed into the hall. A small van followed by a passenger car. The tires squealed to a stop on the concrete. The lights switched off, then the engines. A smell of oil hung in the air. The ratchet of a hand brake amid the sudden silence, then — a sound like someone prying a rusty nail from wood — the creaky hinge of an opening door.

A man in a vest with a company logo climbed out of the van. The man in the second car was the one who had brought them here and taken away their luggage and phones. Amir glanced into his face — delicate, with big lips and a big nose, and a strange softness, a simplicity about it. Maybe that was why Amir had agreed the previous evening. Plus, someone had recommended him: "They've got everything planned out. It's safer than going by boat." You paid up front. Amir lowered his eyes. He had given this man nearly all the money they had.

The men set to work. Amir watched the movement of the shoes — one worn pair of running shoes, one pair of black dress shoes, one solid pair of ankle-high work boots, leather slightly cracked in spots (those belonged to the tattooed watch). He remembered their way of walking — the running shoes' short, vigorous steps, the dress shoes striding bowlegged, the work boots' stop-and-go, two steps, pause, soles clicking, three steps, pause, turn, step.

They took the first boy and loaded him in. The small hunched man with the stubble shuffled in place, but didn't dare raise his head and look in that direction. Amir saw the work boots leading the boys over to the van. Saw the hand with the wristwatch gripping a box cutter's plastic handle, slide the blade forward using his thumb, and in a single concentrated motion slice open the side of a seat. The hand carefully removed the cover from the frame, exposing the foam cushion and the cage of metal rods beneath that gave the seat its shape. The arms took hold of the boy and maneuvered him into the cage. It all took place in silence, the only sound breathing, an occasional squeak of metal, a rustling of fabric.

The boy remained silent, spooled up inside the cage, legs crumpled beneath him, arms clamped tightly to his sides, head fit tightly into the frame of the driver's headrest. Trapped in the cage like some monstrous corset, unable to move, he stared wide-eyed straight ahead. "OK?" someone asked. The boy nodded fearfully. They proceeded to wrap him in foam, his body bit by bit disappearing beneath the layers of cushion. The hands secured the foam in place with silver tape. Then pulled the cover back over the entire seat. Where his head was, they pierced the cover with tiny holes so he could breathe. Someone took a big needle and black thread and sewed the cover closed. The boy was gone. As if the car had swallowed him up. The hands slammed the door shut and went for the next one.

Amir swallowed drily, catching his brother's gaze. Eyes filled with uncertainty, so black Amir thought they must be heavy, heavier than other people's eyes. Amir answered the question he saw in them with a slight nod — to reassure his brother, make it clear that everything was all right, this was what they agreed, there was nothing to worry about. But then he ducked his head, unable to bear the look in his brother's eyes. He wiped his forehead.

Meanwhile the man with the watch had loaded up another boy. Another seat opened and stuffed with a young, malleable body. Another pair of eyes gone, underneath a black cover. They filled the car with bodies. Then again, the hand with the watch, six forty-eight: the time began to take on a strange meaning. Amir was sure it must be something extremely important — a wave of dizziness came over him, like when a boat pitches at sea, his head swam, he needed time, just a bit more time. For the first time, he actually hesitated. He would have walked out on the spot, there were other options, other ways, but then it hit him: they have money, they have our money. He glanced over at the little man, now back in his crack again. Suddenly Amir had a terrible urge to smash him, to break his disgusting unshaved jaw in two, he could feel the blood rushing to the knuckles of his clenched fist, shove the man's whole body into that stupid crack of his, stuff him in there till there was nothing left of him. All of this ran through Amir's head in a hundredth of a second as the hands came for his brother. But when the man reached him, he caught the look on Amir's face and didn't touch his brother. Maybe because of that look, because of what happened in his eyes, the hands pulled him out of line instead.

The European led him to the smaller of the two cars. That's good, Amir thought, they won't be able to squeeze in as many. He looked back at his brother, standing next to two other boys and the hunched little man (he just noticed now that the man was nearly a head shorter than his brother). Amir attempted a slight smile: Everything is all right, everything is as it should be. He tried to look calm, but his hands shook and there were large beads of sweat on his forehead.

The man opened the car's hood, engine curled like intestines. Amir hesitated. He looked the European in the face for the first time, but couldn't make out a single feature. All he saw was movement: the European giving a slight nod of his chin toward the hood, a gesture impossible to defy, so insignificant as to rule out any questions. Amir saw a small pocket on top of the engine. The car's body had been cut so the pocket extended up into the dashboard, but still the space was frighteningly small. He couldn't imagine a person's body fitting inside. He gave another hesitant glance at the European's face and saw that the man was serious: he held the hood, waiting.

Amir looked one last time at his brother. One last time he took in that pleading look on his face: yes, pleading for assurance, pleading like a child for the lights to be left on at night. Had

something else happened? Something he hadn't noticed? Suddenly Amir was no longer sure. He flopped onto his side and started wriggling into the space. This is insane, he thought. The pocket was about as large a medium-size suitcase. When Amir was little, he and his friend had hidden inside a suitcase that big. It was tattered all over and sat on a shelf near the ceiling in the shabby apartment that belonged to his friend's father who sharpened knives. His friend's father was no longer alive, his friend was in the army. His brother hadn't been born yet. He and his friend had locked themselves inside the suitcase, except that they were children, their bodies were half the size. Yet he still remembered the horror when the lid closed and the lock clicked shut. Within a minute, Amir was pounding the walls and shouting for someone to let him out. His friend just laughed. Now there was just terrible silence.

Amir tried to squeeze into the engine. He lay on his side, trying to pull his knees to his chest, but couldn't fit his legs. The pocket was too narrow. The man stepped up and pressed his arms to his knees. Stuffed him into the crack. Amir heard a whistling in his ears, a high, piercing tone from somewhere inside him. With horror he felt his ribs compress against his lungs as all the air escaped from them against his will. The man inserted a half-liter plastic bottle of water into his hands, crunched up beneath his chin. Wave of panic. Amir started to say something, he didn't even know what, he just wanted out, but the man slammed the hood shut on top of him. Everything plunged into darkness. Time came to a stop: six hours, forty-eight minutes.

152 He wanted to scream, but couldn't breathe. He could hear nothing except his own heart thumping against his knees, pounding in his throat, face, the base of his nose. Pounding against the auto body's metal walls. I need to calm down, he thought, or else I won't be able to breathe. Everything was buzzing — blood accumulating in his head. He thought he was going to vomit. He clenched his jaw tightly. No need to panic, it's not that bad. He must be getting oxygen, he suddenly realized, or else he would have passed out. He was breathing. Shallow breaths, but still. He could no longer feel his legs, knees up against his ribs, but there must be some space left for breathing. He thought of the European: Surely he knows what he's doing. He's transported a lot of people the same way before. He knows what he's doing.

Amir went to work on his pulse: concentrating on his furious heartbeat, little by little, stroke by stroke, talking it down. Approaching it as a man would approach a wild horse. Where did he know that from? His childhood? His father? TV? He could see the outstretched hand, the slightly trembling fingertips nearing the defiant nostrils. The enormous holes that bring air into the wild animal's head, the aortic hollow, the pulse in the head, the sinews, flank shudders, a ripple of flesh, a wave of life passing through muscle. And then at last the hand touches that enormous length of bone. Slides along it, toward the eyes. With every breath the fearful creature's pulse calming more and more.

Amir finally calmed down a bit. What was going on out there? He had no idea how much time had passed. Time had come to a stop. Or was running twice as fast. It played no role. All he had now was breath, pulse, and darkness. He tried to keep it all calm. Patterns of blood formed in the darkness. Red-brown pulsing clots. They began to glow and weave together into fascinating living designs. Those are my nerves, Amir thought. He shifted his hand to touch the wall. Just to make sure it was still there. The plastic bottle slipped from his hands and dropped off to the side. He was going to need water. He tried to reach out for it, but his hands were wedged in so tightly he couldn't move them even half an inch. The bottle disappeared from view, vanishing

in the geysers of glowing dots beneath his eyelids. Or no, his eyes were open. But after a while he wasn't even sure of that anymore.

Suddenly the whole space shook with a deafening roar: the engine was running, someone had started the car. Even if he could scream, nobody would hear him now. With horror he caught the first sweet whiffs of burned diesel fuel. The car went into motion.

Translated from the Czech for the Czech Literary Centre by Alex Zucker

ONDREJ ŠTEFÁNIK
SLOVENSKO

ONDREJ ŠTEFÁNIK
SLOVAKIA

(1978). Vyštudoval Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave. Venuje sa najmä reklame, komunikačným a kreatívnym stratégiám. V roku 2011 debutoval zbierkou poviedok *Pštrosí muž*. Druhá kniha, román *Bezprsté mesto*, sa dostala do desiatky najlepších slovenských kníh nominovaných na Anasoft litera. Posledný román *Som Paula* získal v roku 2017 ocenenie Anasoft litera za najlepšiu knihu roka.

(1978, Bratislava) holds a Master's degree from the Faculty of Arts of the Comenius University in Bratislava. He works within the fields of advertising and communication and creative strategies. He debuted in 2011 with the short-stories collection *Pštrosí muž / The Ostrich Man*. His novel *Bezprsté mesto / Fingerless City* was a finalist for the prestigious Anasoft Litera Award and his most recent novel *Som Paula / I Am Paula* won the award in 2017.

DVOJKA

Alica jej dala meno Alica Dva. Na druhý deň to bola už len Dvojka. Dvojka je plemenom, ktoré nemá deštrukčné sklony, je vhodné do bytu, k deťom. Alicina matka nechcela mačku, lebo mačky sú vraj falošné, na rozdiel od psov, akoby faloš bola prekážkou, lebo ľudia si s mačkami zakladajú firmy. Priala si druhé dieťa a nie mačku. Deti sú viac rozkošné ako falošné. V deťoch je budúcnosť a v mačkách sú červy. Bola presvedčená, že mačky zabíjajú korisť s radosťou a pomaly. Zabíjanie s radosťou nie je diagnózou ale ich povahou. Smrť a hry, to mačky milujú, mučiť svoju potravu. Lenže Dvojka nemala v ich byte čo usmrtiť. Zabila iba obraz Laca Terena, pokiaľ považujeme obrazy za živé. Alica si mačku vysnívala. Síce v zlých snoch, ale vedela, že bez mačky sa žiť nedá. V noci je mačka potrebná na dýchanie, pretože v spánku Alica poletovala vesmírom. Aj matkina terapeutka odporučila mačiatko do domácnosti. Matka by radšej vzala nefalošného psa, ale psa treba venčiť, a venčenie je viac na obtiaž ako faloš. Dvojka falošná nie je. Je pravá, má rodokmeň, a napriek svojej povesti, nie je vhodná do bytu, pretože Dvojka vyskočila s pazúrmí na obraz, Dvojka zdemolovala dizajnový nábytok, roztrhala závesy.

Ona to robí zo srandy, obhajovala Dvojku Alica. O čiernom humore Alica dovtedy netušila. Čierny humor bol pre ňu ako sex, alebo vojna. Neexistoval. Až Dvojka jej ukázala ako čierny humor vyzerá, aké smiešne sú osraté parkety, aký zábavný je chvost, ktorý si Dvojka trhala do krvi. Prečo matka nikdy neodfotí Dvojku? Alicu fotí v jednom kuse, vešia ju na Instagram, usmej sa, úsmev, teraz sa usmej. Zo sociálnych sietí sa matkini priatelia o Dvojke nič nedozvedeli. Postla ju len raz, ako malé mačiatko. Aspoň o nej rozprávala. Alica prestala v noci hulákať odvtedy ako máme Dvojku, hovorievala matka priateľom. Preto ju u nás trpím.

155

...

Alica naháňala v noci hrôzu, budila krikom susedov, dusila sa. S Dvojkou v posteli to prestalo. Ale Dvojka priniesla do domu depku. Najmä jej meno, skôr jeho zdobnenina Dvojička, spôsobovalo matke úzkosti. Mami, aha, čo robí Dvojička. Alica, ty nemáš Dvojičku! Zhúkla matka, zavrela sa do izby a rozplakala sa. Áno, Dvojka pre ňu bola vrcholne falošná. I keď mačka ako taká nie je falošná, je to posvätná bytosť, niekde potrava, niekde túlavá pôvodkyňa chorôb, niekde kynožena, nosená na tanieri, inde na vavrínoch, obdivovaná, bitá, hnaná, tak ako Židia, katolíci, moslimovia, kravy, Rómovia, čarodejnice, budhisti, prasce, hady, bohovia. Mačka nemá meno, vie prežiť aj bez neho. Dvojka svojím menom Alicinu matku dráždila. Dvojka nahradila inú Dvojku, tú ktorú sa nikdy nenarodila. Alicinu sestru, matkin trojmesačný plod. Krátko po tomto nešťastí sa objavila Dvojka, nevynosená v ľudskej maternici ale vykšeftovaná na výstave mačiek. Mačka prebrala miesto druhej dcéry. Nie je to Dvojka, ale je to Nenarodená. Je nechutné, ako sa toto podvrhnuté decko kŕmi z misky a nesaje z prsníka. Nepodobá sa ani na nikoho z rodiny. Nečaká ju budúcnosť, pokiaľ nevymetá výstavy mačiek, ani sa o jej budúcnosti nedá baviť. Táto Dvojka nemá nič, čo by ponúkla matkinmu životu, má iba zelené smaragdové oči a v nich žiaden pocit viny za to, čo sa stalo. Toto fejkové dieťa s chvostom bude navždy chodiť po štyroch, nikdy nevysloví slovo mama a nedostane sa na žiadnu univerzitu. Dvojka sa lepí na Alicinu matku ako zranenie z vojny. No večer v Alicinej posteli Dvojka nie je jazvou, ani živým vankúšom. Je niečím omnoho viac.

...

Alica sa chystala zaspáť, pohľadila Dvojku, i keď sa na ňu hnevala. Dvojička takmer doškriabala operku Katku. Na návštevy útočí pravidelne. Na Katku si privykla, ale Katka si nezvykla na ňu a myslí si že, by mala dostať viac peňazí, veď je vystavená nebezpečenstvu a venuje rovnakú pozornosť Dvojke ako Alici. O Dvojku sa stará, aj keď na ňu cerí zuby. Pritom Dvojka nebola týraná. Je z kvalitného chovu, s papiermi, potomok akostného incestu, čistokrvná ako princ Harry, a ak syčí a škrabe, nerobí tak z traumy zo sveta, nebráni sa, nesrdí sa ani zo žiarlivosti, ale baví ju strašiť ľudí, robí to zo srandy, aspoň to si myslí Alica. Dvojka nie je zlá, ani dobrá. Dvojka je ruská modrá, aj keď je skôr strieborná ako modrá, pretože modré je nebo a nie zviera, občas sa domodra vyfarbí plaz, sedí si jašter na nebi a zmodrie. Možno ešte nejaký vták, ktorý zmodrel na počiatku sveta, alebo párením s niečím modrým, geneticky arogantnejším, ale už dávno vyhynutým, ale nie ruská modrá Dvojka. Ruská modrá je šedá, a ruský Život je po slovensky Brucho. Dvojka leží na modrej perine a ostáva strieborná, nepotrebuje splynúť s okolím.

Alica si Dvojku posunie k hlave. Usmeje sa na ňu. Spustí z mačacej hlavy ruky, ale Dvojka ostáva na Alici prilepená, ako v dobytčiaci, kde nie je miesto. Prestaň smrdieť, povie Alica a zaspí s mačacími chlpmi na jazyku. Dvojka nehybne leží natisnutá na jej čelo a vo svojej dokonalej nehybnosti vlezie Alici do spiacej hlavy.

...

156

Alica sa živila do svojich troch rokov ľudským mäsom. Krátko po tom, ako prestala sať matku, vrhla sa na iných ľudí, pomletých, rozšľahaných, pokrájaných na kúsočky. Presnejšie povedané, živilo sa tým jej vedomie. Krmili ju ľudským mäsom. V istej chvíli to vedela aj vysloviť. Slovo mäso. Objavilo sa niekde v prvej tridsiatke jej slov. Najskôr mrmlala samohlásky, neskôr spoluhlásky, prvé G a D, potom blabotala slabiky a dvojslabičné zlátaniny, a ani sa rodič nenazdal a decko vyludzovalo zvuk s významom, čiže reč, mama, papať, papať mäso. Alica papkala starých ľudí, aspoň to si myslela. Živí jedia mŕtvych, tak to má byť. Alica pochovávala ľudí do seba. Rovnako ako to robia všetci ľudia na svete. Keď s matkou a s Katkou korzovala supermarketmi, boli to prechádzky cintorínom. V celofánových rakvičkách, v plastových hrobčekoch odpočívali v pokoji rezne z osamelých starých ľudí. Čítať nevedela. Kura, karé, je to jedno. To všetko sú mená mŕtvych. Podľa akého kľúča niektorí ležia na cintoríne a iní sú rozsekaní v supermarketoch, Alica netušila. Netrápila sa tým, pretože deti sa netrápia pôvodom a zmyslom sveta. Svet je samozrejmý, treba ho len jesť, piť a hrať sa s ním.

Mŕtvych osamelých starcov svet rozvezie kamióňmi do márnice masovej spotreby. Zostarnú, vyplujú dušu, skončia na regáloch a poberú sa cez Alicin hrtan, žalúdok a konečník na večnosť. Namiesto epitafu dátum spotreby na obale. Žiadna pochybná veštba ich konca, ale fixný dátum, deň, mesiac, rok, kedy budú definitívne nepoužiteľní.

Alica bola šokovaná, keď sa dozvedela, že mäso je zo zvierat.

Ty nechceš z tej ovečky? Opýtala sa jej operka Katka, keď Alica pohrdla jahňacinou.

Akej ovečky? Zisťovala Alica a začalo jej to dochádzať, takmer sa povercala.

Ťažko povedať, či ju premohli výčitky voči zabitým zvieratám alebo voči nepochovaným osamelým starcom, ktorých pozostatky ktovie kde skončia, alebo ju zdrvila hanba z jej nevedomosti. Zrejme bola vyvedená z miery z toho, aký je svet kuriózný a nevyspytateľnejší, než si myslela. Je zvláštne jesť mäso, ktoré bolo nemé, nepoužívalo reč, len štekalo, kotkodákalo, múkalo. Netušila, že zvieratá sa dajú jesť. Domnievala sa, že sa z nich vyrábajú plyšové hračky alebo

sa používajú do rozprávok. Rovnako prirodzený jej prišiel aj kanibalizmus v Disneyovkách, kde personifikovaný káčer oslavuje Deň vďakyvzдания s pečeným moriakom na stole, alebo diviak intelektuál v saku si pochutnáva na bravčových kotletách. Alice sa rýchlo prispôbila novozískanej vedomosti. Nielenže nahradila ľudské mäso zvieracím, ale začala väčšie plyšáky kŕmiť menšími, aj tie bylinožravé. A tak ako s Katkou vysádzali semiačka na mokrú vatú s príslubom, že z malého semienka vypučí veľká rastlina, tak Alice položila na mokrú vatú kúsok mäsa s presvedčením, že z neho vyrastie krava. Zaujímalo ju, ktoré zvieratá jeme a ktoré nie. Psy nejeme, s nimi máme dohodu, lebo vodí slepcov cez prechod, milujú nás a aportujú. Poníky nejeme, lebo vozia deti na chrbte. Ani mačky, pretože to by nedovolili čarodejnice. Ani opice, lebo z nich sme vznikli, a to by bol kanibalizmus, požírať vlastnú minulosť, ani ľudia, ktorí sa podobajú na zvieratá, vysvetľovala jej Katka. Raz keď sa Alici podarilo zastihnúť doma otca v deň, keď sa posúva čas (vtedy mal otec hodinu navyše), diskutovali o mäse. Dozvedela sa, že otec odmieta jahňacie mäso, lebo nemieni konzumovať bábätká. Občas si dá teľacie, lebo veľké bábätká vyzerajú ako dospelé živočích. Alicku zaujímalo, či sa dajú zjesť mačiatka, či ak je niečo také milé, či je to aj chutné. Nie nedajú, povedal jej otec, ktorý je bábätká len do určitej veľkosti, mláďa dinosaura by spal v pohode.

...

Alice rástla, stala sa prváčkou, tešila sa zo života, aj keď o tom nevedela, až kým nezjedla mačku. Bol to veľmi živý sen. Mačka jej vliezla do úst. Alice sa ju márne snažila vytrhnúť. Čím viac ju z hrdla ťahala von, tým viac sa dusila. Zvierala kus mäsa a horlivo s ním zápasila, ale v hrdle mala zabodnutý len hustý vzduch, ktorý nejde vyrvať von. Vzďala to, pustila mačku dovnútra tela a kričala o pomoc. Druhú noc jej ovca tvrdými kopytami stláčala brucho. Do Alicinej izby vletela čarodejnica, niečo nezrozumiteľné zhúkla. Z Alice vyskočila mačka z predchádzajúcej noci a ovcu roztrhala. Alice nevedela, či je čarodejnica dobrá alebo zlá. Nemohla sa jej to opýtať, mala strach, že každým vydaným tónom si minie kyslík. Šetrila si hlas na volanie o pomoc. Čarodejnica prikázala mačke vliezť opäť do brucha. Na počudovanie to bolo príjemnejšie, než keď jej ovca kopytami drvila brucho. Na strope sa odohrávala hotová Sixtínska kaplnka, rozhybaná freska, v ktorej bábätká liezli po štyroch späť do matiek. Tretiu noc Alicina matka prebúdzala dcéru zviňajúcu sa nočnou morou, už v obavách o jej stav. Keď sa otec vrátil zo služobnej cesty a priniesol Alici plyšovú ovečku, Alice sa rozplakala. Povedala, že ju nechce, že nenávidí ovce. Matka a otec mali ešte v ten deň spolu takzvaný vážny pohovor. Ale veď pestré sny sú normálne, nerob z toho drámu, upokojoval svoju manželku. Ale ty si ju v noci nevidel, pretože si stále niekde v prdeli, myslela som, že sa už ani neprebudíš, kvílila ako prasa, bola to hrôza.

Štvrtú noc to videl aj otec. Nevideli, že Alicu žerie kôň a čarodejnica, ktorej zámery boli Alici stále neznáme, káže mačke vyliezť z brucha von a koňa roztrhať.

Som tehotná, prezradila matka potom ako Alicu upokojili a zahrnali jej sen.

Ako to s tým súvisí? Opýtal sa otec a vzápätí sa ospravedlnil.

Veď ona hučala ako nejaký zver, povedala tehotná matka so starostou v hlase.

...

Zvieratá sú schopné vykúziť podobné zvuky ako spiaca Alice. Výkriky strachu, bezmocnosťou roztavené samohlásky a spoluhlásky podobné nárekom. Vkuse snívajú a nie a nie sa zobudiť. Keď sa jedného dňa prebudia z nočnej mory, poserú sa od radosti z toho, ako dokážu artikulovať

svoje myšlienky. Nielen nočná Alica vie napodobniť kvílenie zvierat. Existujú súťaže vo vábení zveri a tam ľudia, väčšinou poľovníci, predvádzajú niečo podobné ako vrešťanie a hvízdanie zo sna a dostávajú za to medaily. Hučia na srny, na bažanty, klamú zvukom. Namiesto slúbeného párenia vpália zverom guľku do hlavy. Takto Alica hulákala po nociach. Udierala krikom príznaky zo snov, lebo len tiesnivými zvukmi sa dá umlátiť nočná mora na smrť. Búchala hlukom dovnútra svojej hlavy, veď aj zvuk je hmota, rozkmitaný vzduch, a hmotou sa dá tĺcť, zabíjať, vykpnúť dvere a ujsť preč. Dožadovala sa poriadku. Čoho sa desíš, Alica? Toho, že to nemám pod kontrolou, toho, ako si sny robia, čo chcú...

Vy všetci, ktorí tvoríte melódie, improvizujete s rytmom, experimentujete, aby ste stvorili hudbu bez vopred udaných pravidiel, prídte za spiacou Alicou. Rozostavte si okolo jej posteľe nástroje, fúkajte, búchajte, trhajte struny a stvorte dielo.

Sny sú prejavom vyššej múdrosti, hovorievali Jungovci. Alica, máš strach z múdrosti? Múdroseť sa ti ponúka takmer každú noc, odhaľuje sa ako prostitútka, pred ktorou hlupáci utekajú, namiesto toho, aby s ňou vyvrcholili.

Jednu noc matka Alicu nahrala. Vypočuj si, dieťa moje, aké tóny si schopná zo seba vypustiť. Alica počúvala samu seba a smiala sa. Matka sa jej smiechu zľakla, tak ako sa bojí rajčín a lepku. Smiala sa a matku valcovali obavy o Alicin duševný stav.

...

Skús tú mačku, poradila matke terapeutka. A zober Alicu k tej mojej známej. Je to dobrá psychologička.

158 Matka len neurčito kývla hlavou. Gúglila si výstavy mačiek.

Ale veď ona je v pohode, len v noci sa to nedá vydržať, rozprávala popritom. V sobotu je výstava mačiek, vezmem ju tam.

Terapeutka pila čaj, matka gúglila ďalej, felinoterapia, mačky dokážu pradením spevňovať kosti, pradenie urýchľuje hojenie zlomenín, upravuje činnosť srdca...

Terapeutka chlipkala mlčky z čajíku, sledovala svoju pacientku ponorenú do internetu.

...

Mačky odbúravajú stres, vysvetľovala matka manželovi.

To aj potkany. Kolegova dcéra má dva potkany. Mala problémy s koncentráciou. Odvtedy, čo majú doma potkanoy, sa jej zlepšili známky. Lenže potkany porozhrýzajú káble a smrdia, ale vraj upokojujú.

Čo to melieš, prosím ťa? Hovorím o mačke, nie o potkanoch.

Ale mačky dlho žijú, potkan žije len dva, tri roky. To rýchlo uletí, niektoré zdochnú už po roku a Alicu to prejde.

V žiadnom prípade nebudem mať doma potkana, to nech ti ani nenapadne, zlostila sa matka. Manžel gúglil.

Za desať eur polhodina s kocúrikom, pozri, vytasil jej pred oči Iphone.

Alica nepôjde nikam hladkať cudzie mačky! Zvreskla matka.

Má ísť k psychológovi. A kto sa bude o mačku starať? Bude ti tu srať po byte. A čo dovolenky? To ju budeme vláčiť so sebou? Ja viem, že si teraz neni okej, ja ťa ľúbim, to prejde, cez to sa prenesieme, ale...

To nie je o mne, ale o Alici! Kričala na manžela. Ten zízal do mobilu.

Mačky mávajú pásomnice, museli by sme ju dva krát ročne dávať odčervovať, tvrdil a šibrin-

koval pred manželkou telefónom.

To podľa teba nezvládneme? Čudovala sa afektovane matka.

Tomu ver, že nie. Vieš, ako to dopadne, ako tvoj kanárik, ktorý zomrel hladom. Vlastne, keď si bola schopná v druhom mesiaci dvakrát letieť do Štátov a späť, možno budeš schopná ísť dvakrát do roka k veterinárovi. A hovorí ti niečo toxoplazma, keby si bola zas tehotná... Nestihol dohovoriť, manželka mu vrazila.

...

Dvojka si naháňala chvost. Vyzeralo to, akoby sa chvosta bála. Hrýzla ho do krvi a odniesli si to steny. Matka navrhla chvost amputovať. Urobila chybu, že to rovno predložia dcére a ne poradila sa predtým s terapeutkou. Rodina ide na Maledivy, mali zobrať so sebou aj Dvojku a Maledivy to sú biele pláže, Dvojka ich chvostom sfarbí dočervena, jej krv privolá do lagúny žraloky. Ten chvost musí ísť dole. Alicia na matku vrieskala a Dvojka syčala. Otec bol tiež za odrezanie chvosta. Mlčal o tom, že Maledivy musia kvôli jeho práci zrušiť. Matka sa rozplakala aj bez tejto informácie. Otec povedal, že Dvojka by let neprežila, ani priamy let z Viedne. Je to riskantné. Ale Alicia bez Dvojky nikam nepôjde!!! Nasledovalo vysoké piskľavé vrešťanie, nevydávala ho Dvojka, ale Alicia. Matka sa zvalila sa na gauč, triasli sa jej ruky. Dvojka sa vyvrstila na matku, ľahla si jej do lona. Matka ju facla do hlavy. Dvojka zliezla dole a pokojne odkráčala do detskej.

O týždeň nato Dvojke nestačilo odrezať len chvost. Treba ju odrezať celú. Vylúčiť zo života, ako lepok a paradajky. Matke zistili alergiu na mačky. Nie, že nemôže mačky jesť, tak ako paradajky a lepok, ona nemôže s mačkami ani žiť. Histamínova intolerancia jej dovoľuje mať v byte ražný chlieb, aj si ho pohladkať, ale alergiu na mačky je neúprosnejšia.

159

...

Matkina terapeutka prišla Alici povedomá. Mala zelené oči ako Dvojka. Isto ju niekde videla, možno je to herečka.

A máš s Dvojkou nejaké tajomstvo? Deti mávajú so svojimi mačkami tajomstvá.

Odkiaľ túto pani pozná? A vylieči táto pani matkinu alergiu?

Alicia neodpovedala. Vzlykala. Matka ju pohladila po vlasoch.

A čo máš na Dvojke najradšej? Pokračovala terapeutka.

Chytá zlé sny, prehovorila tíško Alicia a spomenula si, kde tú ženu videla. Podobala sa na čarodejnicu. Dobrú čarodejnicu.

Matka sa nervózne zavrtela, ako sa podarí bezbolestne vymazať Dvojku z Alicinho života.

Terapeutka kládla otázky, Alicia prelievala malé slzičky, rozmyšľala, či si táto dobrá čarodejnica večer ľahne vedľa nej namiesto Dvojky, či sa dá matkina terapeutka pohladať, či pradiť ako Dvojka, keď sa jej zrejme snaží vysvetliť, ako sa dá žiť bez mačky, s ktorou majú terapeuti spoločnú asi len tú dookola ľuďmi omieľanú faloš.

...

Alicia utrápene hľadela Dvojke do očí. Ak by vypla nočnú lampičku, určite by sa tie dva smaragdy rozsvietili. Ako môže byť človek alergický na mačku? Čo to o jej matke vypovedá? Je to niečo rovnaké, ako keď psy štekajú na vandrakov?

Pritúlila sa k Dvojke. Plakala. Chĺpky sa jej lepili na slzy. Bola vyčerpaná, zaspala.

Zhltla odovzdane Dvojku, tak ako sa kedysi bezvýhradne, bez problémov oddávala ľudskému mäsu. Matka vyskočila Alici na brucho. Ostrými opätkami ju bodala do hrudníka. Krákala ako

křdeľ havranov. V izbe stála matkina terapeutka. Ukázala na Alicinu besnú matku prstom. Dvojka vyliezla Alici z úst a vrhla sa na matku. Tak takto funguje tá alergia. Trhala matku labami ľahko ako papier, po izbe poletovali kusy mäsa, vyzerali ako červené motýľe. Bodavá bolesť ustupovala, ale Alicu bolel pocit viny. Chcela Dvojku zastaviť, odrazu vedela, že má Dvojku vo svojej moci, tak ako má v moci Dvojka ju. Je to rovnocenný vzťah. Mohla ju zadržať, veď mačky zabíjajú korisť aj matky s radosťou a najmä pomaly. Ale nechala všetko na Dvojku, na terapeutku, nezapájala sa do svojho sna.

Ráno, keď Alica vstala, bolo v byte hrobové ticho. Matka asi zaspala, otec bol odcestovaný. Bola sobota. Alica necítila vôňu lievancov tak ako obvykle.

TO SACRIFICE YOURSELF FOR SOMEONE ELSE

I can't sleep. Every night I count until I fall asleep. Today I read online that every five seconds a child dies of hunger somewhere in the world. How many people die of hunger until I fall asleep? I can't count anymore; I can't feed the kids either. I know they're going to die even if I don't count at night. And yet as of today, I won't be able to count sheep anymore. As of today, I'm counting dead people. There are more and more of them. I can't get bad thoughts out of my head.

"Go ahead, sir, count the people dying of hunger if it helps you fall asleep. You won't change the world anyway. You don't have what it takes," the voice in my head tells me. I have no idea why the voice in my head keeps calling me sir. A while ago I suggested it stop, but it didn't want to hear about it. It thought it would be inappropriate. It calls me sir because it's younger than me. When I was a kid the voice was quiet; it didn't exist. I don't recall the first time it spoke to me. I like it. Just like I liked Alica.

"I think of you every second," Alica had said. That's what she said to me fifteen years ago. I haven't seen her for some seven - eight years. I wonder whether she still thinks of me every second. I'm going to count the seconds Alica thinks of me. Can anyone break the seconds down into change for me? They're too big, too long, just useless. They don't help me sleep at all. I imagine that by the time I fall asleep the whole world will die of hunger. Damned Internet with its damned statistics! I want to see Alica. I really want to see her right now. I want her to think of me every second. I always think of her in the spring. The first day of spring is The Holiday of Alica for me. Perhaps I should think of her now, I should think of her in the winter as well. I should think of her more often and pay back all the seconds her cheerful mind had once devoted to me. I wonder whether she's still so cheerful. Probably not, when she got married. I just hope she's not a fifth one. Every fifth woman gets abused. But I don't suppose every fifth woman dies of hunger. I'm not sure though. I'll check the data tomorrow. Alica is not fifth or sixth, or even second. She's unlike any other. She is the only one. She's the only thing of pure, undiluted love that added a new holiday to my calendar. I won't fall asleep. That much is clear. I think I'll ask the doctor for sleeping pills. I won't need to count seconds anymore. Children will stop dying of hunger at night. Alica will stop thinking of me.

161

"Go take a walk, sir," the voice in my head says.

"Now? In the middle of the night? In this cold?"

"So what? You used to sleep in the woods with Alica, under the stars," it reminds me.

"But that was a long time ago, I've become dumber since then," I say. "What if someone attacks me?"

"You could drive around the night streets, sir," the voice says.

"A person dies in a car accident every second," I explain. "I just find it weird to get out of bed and

go wander around in the middle of the night."

"Go outside, dress warm, smoke a cigarette or two, clear your head," the voice continues.

Its ideas are usually quite good; I should listen to it. It is the reason why I never had a psychiatrist. I didn't want him to get rid of the voice. It's a good voice, it gives good advice.

I'm glad I got the sheepskin hat. Who knows how many sheepskin hats are being sold every second. I will take a walk around the building. It's been snowing all evening. I can hear the snow crunching under my feet. I like the sound. I'm leaving deep footsteps in the virgin snow. Small steps for a man, a giant leap for mankind - those kinds of steps. And it's actually the other way around. I'm the first man in front of the building to walk through the fresh snow. I'm as happy as a child. I am the first one. I was never first at anything. I never noticed what beautiful footsteps I'm capable of leaving in the snow.

162

The older I get the more I love winter. Naked trees, eye-pleasing black crows, children wrapped in layers of clothing like fat little onions. The infinite white fields next to the highway when I go skiing. The smell of tea. I feel this is what it's supposed to be like. Summer, with its high temperatures is just an unavoidable evil, a practice for the big burning punishment humankind can't escape. Winter is different. Beautiful and truthful. Carefree moonlight loves the white snow. It beams over the soul and the soul blossoms in the quiet white winter in a more truthful way than a spring meadow. For a moment I freeze, sincerely expecting to turn into a wolf so that I would be able to talk to the Moon, sing to it and ask what it's like not to breathe, and how to fall asleep without counting. I'm aware that only wolves and fools may interrupt the Moon while it's watching over the Earth's rotation. I'm neither a wolf nor a fool. I go around the building and return to the front door to light a cigarette. It's rather windy and cold. My face is freezing off and that's a good thing, that's how it's supposed to be. The cold will freeze all irritating thoughts; it will preserve my head fresh for the morning. In the morning I will defrost all thoughts and pick those that don't contain cholesterol to eat. I light the cigarette and head to the bench in front of the building. The building looks like it's missing teeth; only a few windows shine with light. I need to buy a white coat and a white sheepskin hat. I will become invisible. That'll be something. I clear the snow off the bench and sit down. There is a snowman standing across from me. He's looking at me with two black stones. He doesn't fit my idea of a snowman. Considering that he's a man-made product he doesn't seem humble enough or something. The branches in place of his arms stick up into the air from his snowball body and give the impression that he wants to start a wave at a hockey game. He irritates me. He looks like he's alive, although I don't know what a living snowman looks like. It's just a feeling I have.

"Watch out, sir," the voice in my head says.

"What for?" I ask.

"For the snowman," the voice says.

"Why?" I inquire. The voice is silent as if someone blew all the pollen off its wings.

"Do you have a smoke?" I hear a squeaky voice from somewhere. It's not the voice in my head. I shiver. I look around. Not a soul.

"So? Can you spare one?" It's the squeaky voice again. It sounds like the winter wind pressing against the windows. In a state of shock, I look at the snowman.

"I could use a fucking cigarette. I watch the smokers all day, they look so peaceful," the voice continues. This is impossible. It's him. The snowman.

"Why don't you answer? You don't talk to white people? You Nazi!" the snowman yells.

I never spoke to a snowman before. My fear morphs into joy. This is, after all, an exciting event. What can happen to me? Nothing. He's not going to stab me with his carrot nose, is he.

"Do you really want a cigarette?" I ask the snowman.

"Well? Can you spare one?" The snowman goes on.

"Don't you know that every ten seconds a person dies of lung cancer?"

163

"Do I look like a person to you?" he asks rudely.

"No, you don't, but still, it's not healthy."

"Man, first of all, I don't have any lungs, and, second, I've been diagnosed with melting. I have two to three weeks to live, tops. So hand me a damn cigarette."

"You mean I should bring it to you?" I ask, slightly alarmed.

"No, I will roll over to you, idiot," the snowman replies.

I don't know. What if he's a homicidal snowman? A talking snowman must be homicidal. Are there any other options? Why is the voice in my head silent? It should give me some advice. Should I get up and offer a cigarette to the snowman? I move closer, the snowman's about a meter away. My knees start shaking. The snowman is staring at me with his black stones; they don't look friendly at all.

Translated by Lubica Spear-Piačková and Mária Modrovichová

JAKUB SPEVÁK
SLOVENSKO

JAKUB SPEVÁK
SLOVAKIA

(1996). Pochádza z Malachova. Študoval filmovú scenáristiku a dramaturgiu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Získal ocenenia v literárnych súťažiach Povedka, Akademický Prešov a Medziriadky. Momentálne pracuje ako programový riaditeľ a kurátor na Medzinárodnom festivale animovaných filmov Fest Anča. Debutoval novelou *Po funuse* (2022), ktorá vyšla u vydavateľstva KK Bagala a je nominovaná na ocenenie Anasoft litera 2023. Koncom roka 2022 vyšla zbierka textov *Príbehy o coming-oute*, do ktorej prispel poviedkou s názvom *Dedičný hriech*. Scenáristicky i dramaturgicky spolupracoval na viacerých filmoch, ktoré sa premietli aj na medzinárodných festivaloch.

(1996). Was born in Malachov. He studied film scriptwriting and dramaturgy at the Academy of Performing Arts in Bratislava. He has won awards in literary competitions Povedka, Akademický Prešov and Medziriadky. He is currently working as a program director and curator at the International Festival of Animated Films Fest Anča. He debuted with the novel *After the Funeral* (2022), published by KK Bagala and nominated for the Anasoft Litera Award 2023. A collection of texts, *Tales of the Coming-Out*, was published in late 2022, to which he contributed a short story titled *Inherited Sin*. He has collaborated as a screenwriter and dramaturg on several films that have screened at international festivals.

DEDIČNÝ HRIECH (ÚRYVOK)

Na druhom stupni som chodil každoročne na biblickú olympiádu. Keď som to minule povedal svojmu spolubývajúcemu na intrákoch, vysmial ma.

A to ste v čom súťažili? Kto sa vie lepšie modliť alebo kto viac verí v Boha?

Hneď som oľutoval, že som sa mu zdôveril. Mal som predvídať, že to nepochopí.

Napriek tomu som mu vysvetlil, že olympiáda pozostávala z testu, ktorý preveroval naše znalosti Božieho slova:

Koľko rokov mal Abrahám, keď sa mu narodil syn Izák?

Doplňte nasledujúci Žalm 23,4: Keby som kráčal hoci temným údolím, ...

Voľne interpretujte Ježišovo podobenstvo o desiatich pannách!

Raz som sa prebojoval až do celoslovenského kola, čo bola veľká vec nielen pre mňa, ale aj pre našu faru. Vyhral som druhé miesto. Pán farár to dokonca vyhlásil v kostole a moje meno bolo spomenuté aj v Evanjelických novinách. Mama bola na mňa nesmierne hrdá. Myslela si, že zo mňa bude pán farár.

Spolubývajúcí sa ma nakoniec spýtal, či stále verím, no ja som ostal ticho.

Tak načo chodíš do kostola?

—

Sedím v kostole, ktorý sa nachádza v meste, kde som sa nenarodil. Spredu sa ozýva mohutný hlas farára. Spieva úvodnú antifónu. Ľudia v zbore o ňom hovoria, že je celkom pohodák. Z času na čas zavtipkuje, má rád kapelu Elán a svoje kázne vždy začína nejakou anekdotou zo života. Ľuďom sa to páči, je jedným z nich.

Minulý týždeň som bol nakupovať v Kauflande a uvidel som... Cestoval som autobusom a zhrozil som sa... Včera som pozeral správy a znepokojilo ma...

Ja ním opovrhujem. Nesúhlasím s tým, čo hovorí, no napriek tomu sedím každú nedeľu v zadnej lavici a snažím sa v jeho rečiach nájsť drobnú omrvinku, ktorú by som mohol prežrieť a ona by sa vo mne usadila ako semienko. Nič sa však vo mne neujme, lebo moje vnútro je pokryté trnám.

Dnes farár hovorí, že všetko nasvedčuje tomu, že svet čoskoro skončí, a my kresťania musíme byť na to patrične pripravení. Nesmieme sa dať stiahnuť do víru súčasných trendov, ktoré určuje sám Diabol. Rozlíšujme stúpencov Satana od Božích detí, dobro od zla, mužov od žien.

Nezmeníte, čo je vopred dané. Žiadny muž a muž, žena a žena, neviemčo a neviemčo.

Hnevám sa na seba, že sem chodím. Chcem to odôvodniť tým, že som tak naučený odmaľka - pamätaj, že máš sviatočný deň svätí! -, no v skutočnosti sem chodím preto, lebo mám

paranoju, že moja mama sleduje každý môj pohyb. Čo robím, kde chodím, ako sa obliekam. A ja jej chcem tak veľmi vyhovieť! Nie z lásky, ale z povinnosti.

Aj na olympiády som zjavne chodil preto, lebo som videl, ako sa z toho teší. Na prvom mieste boli odjakživa ostatní, až potom ja. Môj príbeh nie je dôležitý, ja som len vykonávateľ Božej vôle, ako vravieval pán farár. Médium. Doteraz mám pocit, že žijem o niekoľko centimetrov vychýlený z mojej telesnej schránky.

—

Mama mi volá skoro každý deň. Definoval by som to skôr ako vnútorný monológ, žalovanie. Nadáva na svoju kolegyňu, na počasie, povie mi, kto zomrel a o koľko zas zdraželo maslo. Ja ju až tak nezaujímam. Stačí jej, keď poviem, že je všetko v poriadku a prisľúbim, že prídem čo najskôr domov. Treba pomôcť na záhrade, porýľovať, zemiaky okopať, sliepkam vyhrnúť, septik vytiahnuť.

Preto si nedovolím úplne sa začleniť do nového prostredia. Potrebujem byť flexibilný, aby som vyhovel mame, keď je treba. Nenadväzujem kamarátstva, veci nemám uložené v poličkách, kufor si nevybaľujem. Nikde nie som doma, všetko je len načas. Pre nič sa nenadchýnam. Keby mi niekto povedal, že o hodinu zomriem, nemám s tým problém. Som pripravený.

Farár hovorí, že Diabol nám šepká, že každý z nás je strojcom svojho vlastného šťastia, že každý drží svoj príbeh pevne v rukách. Ale my sa nesmieme nechať oklamať, ako sa nechali oklamať napríklad Eva s Adamom.

166

Nie ste bohmi svojich životov, ale ste len Božími služobníkmi.

Poslednú dobu pozerám na intráku veľa hororov. Čarodejnica. Prekliate dedičstvo. Relikvia. Všetky sú o temnej sile, ktorá pretrváva z generácie na generáciu a mutuje do nových podôb. Postavy tak nasledujú určitý vzorec, ktorému nemôžu ujsť. Je nevyhnutné naplniť ho, aby došlo ku katarzii, vykúpeniu. Len tak sa očistia.

Zaujímalo by ma, či dakedy v tomto kostole vyhánali z niekoho diabla. Predstavujem si, ako farár bezmocne odrieka latinské modlitby, ktorým nikto nerozumie, a obeť prehnutá v páse, s hlavou otočenou naopak, mu nadáva a pľuje do tváre. Myslím si, že aj ja som posadnutý. Nie Diablom, ale Duchom Svätým.

Pohľadom zablúdím na sochu Ježiša na kríži, ktorá je umiestnená vedľa kazateľnice. Pozerám sa na jeho nahé telo, svaly vytesané do chladného mramoru, záhyby látky a sklopenú hlavu s odovzdaným výrazom na tvári. Črty má ostré, líca vpadnuté a oči neproporčne veľké.

Minulý týždeň som sa vyspal s chlapíkom, ktorý vyzeral dosť podobne. Jemu som o biblických olympiádach nevravel. Ale povedal som mu, že sa podobá na Ježiša, ktorého máme v kostole. Zasmial sa a začal ma bozkávať. Palcom mi pootvoril ústa a napľul mi do nich. Prehltol som. Potom do mňa vošiel. Ako prirážal, dýchal mi do zátylku a ja som si v duchu vravel, že toto všetko je v poriadku. Nie je na tom nič zlé.

Zavibruje mi telefón. Mama mi píše, aby som sa jej ozval. Chcem telefón odložiť, no keď už ho mám vytiahnutý, otvorím si Grindr. Chlapík píše, že je nadržaný, chce, aby sme sa stretli. Čo

mu mám napísať? Dnes nemôžem zhrešiť, dnes je nedeľa? Skontrolujem, či sa mi niekto nepozera cez plece. Hoci nikoho nevidím, nezbatim sa pocitu, že ma ktosi sleduje. Chlapíkovi neodpíšem.

—

Farár rozpráva o tej časti Starého zákona, kde prichádza na scénu had alias Satan a presvedča Evu, aby jedla zo stromu poznania dobra a zla. Farár zdôrazní, že žena bola prvá, ktorá podľahla hriechu, až potom nasledoval Adam. Chcel by som počuť tento notorický príbeh z hadej perspektívy. V Biblii je však len jeden naratív.

Tu povedal had žene: „Nie, nezomriete, ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvoria sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo.“

Minule mi mama telefonovala, že pri potoku videla hada. Driemal, no keď ju zbadal, zišiel z vyhriateho kameňa a začal na ňu syčať. Chcela utiecť, ale nevedela sa pohnúť. Chcela kričať, ale hrdlo mala zovreté. Had sa zvíjal na moste a už-už chcel na ňu chcel zaútočiť, keď vtom prišiel sused a motykou ho preťal. S mamou ho hodili do potoka.

Ja sa hadov veľmi bojím. Je mi nepríjemne z toho, ako sa pohybujú, akú majú štruktúru tela i tvar hlavy. Snažím sa im vyhýbať, no priznávam, že keď idem v zoologickej záhrade popri nich, pozriem sa. Aspoň na malú chvíľu. Je to nesmierne vzrušujúce.

Samozrejme, mame som vyčítal, že hada zabili. Nešiel som jej to odpustiť. Akokoľvek mi je had odporný, je to predsa živý tvor! Mama mi potom pri každom telefonáte viac a viac opisovala, ako had vyzeral, akoby si to chcela celé pred sebou ospravedlniť.

167

No úplne bol odporný, neprirodzený! Zanechával za sebou taký ani sliz, ani vodu, neviem, čo to bolo. A aj tak, načo je také zviera? Mali by všetky hady pokapať! Ty si takých u vás nevidel? Počula som, že sa premnožili, všade sú. Predtým toho toľko nebolo...

Farár zrazu začne odriekať text k večeri Pánovej. Aj keď by som najradšej odišiel, automaticky sa postavím a spolu s ostatnými zborovo odriekame naučené slová. Odpovedáme na spovedné otázky a neskôr pristúpime k oltáru, okolo ktorého si kľakneme. Sklopím hlavu a privriem oči. Zrazu ležím medzi tisíckami rôznych hadov, ktoré ma zvierajú, akoby ma chceli pohltiť, prijať za svojho.

Zdvihnem hlavu a uvidím pred sebou farárovu ruku, ktorá mi dáva k ústam oblátku a čašu vína. On mi odpustí všetky hriechy, všetko zlé, čo som kedy spáchal.

Kto je moje telo a pije moju krv, zostáva vo mne a ja v ňom.

Farár sa mi pozrie do očí a usmeje sa na mňa. Príde mi zle od žalúdka. Dá nám požehnanie a vyzve nás, aby sme viac úmyselne nehrešili. Obídeme oltár a ja pocítim, že sa mi v črevách čosi zamrví.

(1984). Narodila sa v Báčskej Topole vo Vojvodine, v (bývalej) Juhoslávii. V roku 2012 ukončila magisterské štúdium psychológie na Univerzite Eötvösa Loránda v Budapešti. Od roku 2015 pracuje ako školská psychologička v Budapešti. Jej prvá básnická zbierka *Slza úsmevu* (*Mosolyszakadás*) vyšla vo Vojvodine v roku 2007 a po nej v roku 2011 druhá básnická zbierka *Dunajská ulica* (*Duna utca*), za ktorú dostala Cenu Sinkó Ervina. Jej prvá dráma *Jelentkezzenek a legjobbak! / Neka se jave najbolji!* bola uvedená v roku 2012 v Srbskom národnom divadle. Jej prvá kniha drám vyšla v roku 2016. Jej tretia kniha básní *Mŕtve ženy* (*Halott nők*) vyšla v roku 2017 a získala Cenu Csátha Gézu a Cenu Sziveri Jánosa. Chorvátsky preklad knihy vyšiel v roku 2019, nemecký preklad v roku 2020, poľský preklad v roku 2021. V roku 2020 vydala knihu s názvom *Chrbtom k slnku* (*Háttal a napnak*), za ktorú dostala v tom istom roku Cenu Füsta Milána. V súčasnosti je držiteľkou štipendia Térey Jánosa pre básnikov. Pracuje a žije v Budapešti.

(1984). Was born in Bačka Topola, Vojvodina, (former) Yugoslavia. Graduated in Psychology (MA) at the University Eötvös Loránd in Budapest, Hungary, in 2012. She works as a school psychologist in Budapest, from 2015. Her first book of poems *Tear of the smile* (*Mosolyszakadás*) was published in Vojvodina in 2007, and after that in 2011 was published her second book of poems *Danube street* (*Duna utca*) for what she got Sinkó Ervin Prize. Her first drama *Jelentkezzenek a legjobbak! / Neka se jave najbolji!* was presented in 2012, in the Serbian National Theater. Her first book of dramas was published in 2016. Her third book of poems *Dead women* (*Halott nők*) was published in 2017. She got the Csáth Géza Prize, Sziveri János Prize with that book. The croatian translation of the book was published in 2019, the german translation in 2020, the polish translation was published in 2021. Her latest book was published in 2020 with the title: *Back on the sun* (*Háttal a napnak*), for what she got the Füst Milán Prize in the same year. She is currently a holder of Térey János stipend for writing poems. She is working and living in Budapest.

AJ TAK JU VPIJE

Jánosovi Sziverimu

Traja Srbi mi sedia v hrudi
a len tam buchocú.
Zhlboka vdýchnem každú čiastočku prachu
s cigaretovým dymom.
Každú hodinu sa mi v hlave
zrazí krv,
potom skvapalnie a ide
ďalej, takto
sa všetko opakuje.

Kto z nás vyťahuje život von
dvoma rukami?

Suché mäso si mi stesal z kostí,
medzi rebrami prefukuje vietor,
a ak v tebe ostalo ešte
trochu svetla,
pretlač si ho cez hrdlo,
vyvracaj ho pred ostatných.

Mesto je obrovská veľryba,
v srdci sa chveje hrôzou,
lebo
oceán je ďaleko,
more je ďaleko,
a aj ty si odo mňa presne
tak ďaleko,
zakrýva ťa zem.
A ja si darmo líham
na druhú stranu
tej istej planéty,
nedokážem ťa vyhrabať
zo žalúdka žiadnej veľryby.

Ruky ti žmýkali krv
von z môjho hrdla,
medzitým si ma upokojoval:
táto zem
ju aj tak vpije.

Čakám na vlak,
prídem ešte dnes večer,
darmo, aj tak mi už neprídeš naproti,
zajtra za mnou uzatvoria
železničnú stanicu,
Keleti bude mlčať
celý mesiac,
aj tomu sa
srdce
chvie hrôzou,
kto
čaká vždy
na tú istú ruku.

Rozum postavili k múru lebky
a strieľali, kým sa neminuli náboje.
Neskôr vyrúbali celý les
toľko rakiev potrebovali.

170

Strčím ťa na zem vstávaj znovu ťa strčím
bež vstávaj znovu ťa strčím
vstávaj vytrhni si koreň zo zeme vstávaj
vstávaj bež aj tak ťa
znovu strčím na zem.

Subotica zmizla a horí obrovským plameňom.
Zďiaľky ju sledujem,
potácam sa, kým sa obzor vlní.
Potknem sa,
v hlave sa mi ozýva:
táto zem
to aj tak vpije.

V HUSTEJ HMLE

Ktoré peklo si nájde jadro v tejto
čiernej zemi?
Hľadal som ťa, oslovoval,
vyliezol ti na dľaň, pane:
zavrel si ju.
Praskám aj ja
ako chrbtica v klepci.

Tvoja neprítomnosť sa na mňa usádza,
zaradom mi láme kosti v pleciach.
Niečo sa vo mne už odtrhlo,
a nenájduť cestu
von ústami sa mi rinie
krv.

Густа ми магла паднала море,
густа ми магла паднала.
На тој ми рамно Косово море,
на тој ми рамно Косово!

Stojím v pustatine bez teba, pane.
V doline už horia dediny,
no teba nikde niet.
Horia hlavy a nohy,
aj v dyme hľadám
len teba,
nevidím,
mám mokré oči,
mokrú hruď,
všetky slzy
zo mňa sklíznu.

Ништа се живо не види море,
ништа се живо не види.
До једно дрво високо море,
до једно дрво високо.

Zapálím každú dedinu,
predsa sa neobjavíš.
Ťahám za sebou červené šmuhy
z chladnúcich tiel,
predsa sa nepohneš.
Stojím sa suchej skale
a nevidím nič.
Lahnem si medzi biele stromy,
pokúšam sa zo seba zvliecť
svoju kožu,
nech som pred tebou, tu na slnku,
len surové mäso.

Neviem, ktorou cestou

som sa sem dostal z domu
a kam by som sa mal
vydať zajtra.

Под њег` ми седив терзије море,
под њег` ми седив терзије.
Они ми шијев јелече море,
они ми шијев јелече.

Šepkal som tvoje meno,
no ty si ma kúpil v krvi.
Pekne pomaly
si mi na košeľu vyšil
mená všetkých ľudí,
ktorým som stúpil na krk.
Ležím medzi bielymi stromami,
jar ma vyzlieka z kože.
Som pred tebou surové mäso, vidíš,
zakryješ ma potom
svojimi veľkými dľaňami?

172

Колко су дзвезде на небо море,
колко су дзвезде на небо.
Толко су шарке на њега море,
толко су шарке на њега.

Niečo sa tu vo mne už odtrhlo
a nenájduc cestu,
tečie mi pod nohami
krv.

CESTA DO MAGADANU

Vari viete, aká je vzdialenosť
medzi túžbami dvoch ľudí,
či vás to nezaujíma, pane?
Len sa smejete, čo vy viete,
ako ďaleko je Magadan.

Viete, ak by sme
tam predsa šli,
ja by som sledovala ľad,

vy nekonečno,
takto by sme sa zrkadlili
na tej Sibíri,
ktorá zamrzla nahladko.
Práve tak, ako sme aj teraz:
ja nehybná,
a vy ako človek
bez konca.

Stúpili by sme spolu
na ľad Bajkalského jazera,
aby sme počúvali,
ako praská.

A mohli sme žiť
aj za tento krátky čas
oveľa šťastnejšie.
A to je na tom
to najhoršie,
nemyslíte?
Že koľko ľudí sa nedokáže
odtrhnúť alebo opustiť
tento hnijúci svet,
ostanú v ňom navždy.

Chytili by ste ma za ruky,
ja by som vám bozkávala ústa
a takto sme si mohli nažívať
celkom šťastní,
ak by okolo nás nebol
svet.

Aj za tento krátky čas
som pred vami utekala
a čakala som, obzerala sa vzad:
či ma dobehnete.

Vaše dlhé nohy
je ťažké prekonať,
a práve také ťažké je hľadiť
vám do svetlých očí, pane.
Keď idete po ulici,
vidieť, ako za sebou
ťaháte všetky
tiene.

Vidíte, napokon som si vás
predsa obľúbila.
Darmo som bojovala.
Pravda, videli ste veľa vojen,
presne viete,
z kolkých pohybov pozostáva
kapitulácia.

Človek môže byť akokoľvek múdry,
slovo namierené na dobrý cieľ
vždy zasiahne stred.

A vy ste na mňa, pane, strieľali.
Celú salvu,
v hrudi sa vám skrývala
veselo vyspevujúca popravná čata.
A ja som ostala deravá ako čipka.

Takže takto stojíme,
na okraji Bajkalského jazera,
na ceste do Magadanu.
Hľadíte na mňa, voláte ma, aby som šla
a ja sa bojím stúpiť na ľad.
Takmer píska, ako pod vami
praská.

Človek si získa skutočnú váhu
práve tým,
že má bolesť,
ktorú môže vláčiť.

Možno naozaj,
ak by sme na praskajúci ľad Bajkalu
stúpili dvaja držiac sa za ruky,
možno by sa všetko zrútilo.

Mesiace ste mi nedali čas
a teraz s úsmevom hovoríte,
aby som už stúpila na ľad, čakáte na mňa.
No nebudete čakať večnosť,
nech už idem a je jedno, ako pomaly.

Hoci som vám mohla povedať,
aký ste v mojich očiach pekný:
páči sa mi vaša svetlá brada,
ako šediviete, aký ste chudý.

A aké je zvláštne, že takéto
lahké a chudé telo,
môže predsa zanechať tak hlboké stopy.
V odtlačku vášho chodidla sa zbierajú
dažďové kvapky.
A vidíte, tu, v hrudi mám
blato a mláky.
Hovorí sa,
že mnohí v nás vyšliapu
svoju cestičku.

Viem, cesta do Magadanu je dlhá.
A ja už teraz nevládzem s dychom.
Každý deň sa mi úsvit snaží
vylomiť krk,
noc ma zo seba vyvrhne
a skackajúc sa vyhýbam
črepinám z trhlín času:
život je tenký a darmo tancujeme,
každá noha napokon stúpi do ľadovej vody,
potrafí domov, pane.

Zaryto na vás hľadím,
na vašu tvár, ako sa neustále len
usmieva.
Povedzte, čo
robíte doma so srdcom,
ktoré ste zo mňa vytrhli?
Režete ho ostrým nožom na pásiky?
Alebo predierkujete na čipku
a dáte si ho do okna?
Alebo sa poneviera niekde
v rozvrátenom byte,
medzi rozsypanými listami papiera?

Ale je to krásne, áno,
a takto je to v poriadku, hovoríte.
Aspoň tam zo mňa ostane
niečo, čo
si ani nevšimnete,
no všade vás
odprevadí.

Preložila Lenka Naggová

DRINK IT ANYWAYS

Three Serbs are sitting in my chest
knocking on the walls.

I suck in every bit of ash
from the cigarette's smoke.

Every hour the blood clots
in my head, then
thins and moves on,
this is how
everything repeats.

Who pulls the life from us,
with two outstretched hands?

You carve dry flesh from my bones,
the wind passes through my ribs,
and if there is any light
left inside you
force it out of your throat
vomit before the others.

176

The town is a giant whale,
terror trembling in its chest,
because
the ocean is too far,
the sea is too far,
and you also are far
from me,
the ground covers over.
And I lay here for nothing,
on this same earth
on the other side of it,
I can't drain you
from the stomach
of any whale.

Your hand squeezes
the blood from my throat
and you comfort me:
the earth will drink it
anyways.

I wait for the train,
and I'll arrive tonight
for nothing, you won't come,
tomorrow they'll close
the station behind me,

for a month
Keleti will stay silent
the terror
will tremble
in its chest
like one
who awaits the touch
of the same hand.

The mind is held against the skull's wall
and they fire until the people run into bullets.
Later they must chop down the whole forest
they need so many coffins.

i'll throw you down stand up i'll throw you back down
now run stand up i'll throw you back down
stand up tear out your roots stand up
stand up run i'll throw you back down
to the ground anyways.

177

Subotica disappears, its flames enormous,
I watch from afar,
stagger while the horizon sways.
I trip,
and in my head echoes:
the earth will drink
it up anyways.

IN THICK FOG

What seed of hell
is this black earth?
I searched for you, called out to you,
I crawled into your palm, Lord.
You closed it.
And I crack,

like a trapped spine.

Your absence settles into me,
one by one, the bones snap in my shoulders.
Something has broken in here,
I didn't find the way,
and the blood pours
from my mouth.

Густа ми магла паднала море,
густа ми магла паднала.
На тој ми рамно Косово море,
на тој ми рамно Косово!¹

I stand without you in the desert, Lord.
The villages are burning in the valley,
but you aren't anywhere.
Heads and legs are smoldering,
and in the smoke, I search
for only you,
but see nothing,
my eyes wet
my chest wet
every tear
slipping off me.

178

Ништа се живо не види море,
ништа се живо не види.
До једно дрво високо море,
до једно дрво високо.²

---

1 A thick fog has fallen on me,
A thick fog has fallen on me,
Over the plains of Kosovo,
Over the plains of Kosovo!

2 There is nothing alive I see,
There is nothing alive.
I see only a single tree,

I set fire to every village,
but you still won't show yourself.

I draw red lines
dragging cooling bodies,
but you still won't move.
I stand on dry rock,
and see nothing.
I lie among white trees,
try to shed away
my skin,
so I will be raw flesh
before you, and the sun.

I don't know which road
I took this far from home,
and where I should go
tomorrow.

Под њег` ми седив терзије море,
под њег` ми седив терзије.
Они ми шијев јелече море,
они ми шијев јелече.³

I whispered your name,
you soaked me with blood.
Slowly,
you sewed into my shirt
all the names of the people
whose necks I stood on.
I lie among white trees,
the spring pulls away my skin.
I am raw flesh before you, Lord,
could you cover me
with your great hands?

Колко су дзвезде на небо море,
колко су дзвезде на небо.
Толко су шарке на њега море,
толко су шарке на њега.⁴

---

3   The tailors are sewing under that tree,
The tailors are sewing under that tree.
The tailors are sewing a vest for me,
The tailors are sewing a vest for me.

4   And they weave into my vest,
          And they weave into my vest,
          As many colors as the stars,
          As many colors as the stars.

Something has broken in here,
I didn't find the way,
it crumbles under me.

Translated by Kristen Herbert

ILIJA TROJANOW
NEMECKO

ILIJA TROJANOW
GERMANY

Narodil sa v Sofii roku 1965. Jeho rodičia s ním v roku 1971 utiekli cez Juhosláviu a Taliansko do Nemecka, kde získali politický azyl. V roku 1972 sa rodina presťahovala do Kene. Ilija Trojanow žil v Nairobi do roku 1984. Nasledoval pobyt v Paríži. V rokoch 1984 až 1989 študoval právo a etnológiu v Mníchove. Tam založil knižné vydavateľstvá Kyrill & Method a Marino. V roku 1998 sa Trojanow presťahoval do Bombaja, v roku 2003 do Kapského mesta, a dnes, keď práve necestuje, žije najmä vo Viedni. Jeho romány *Zberateľ svetov* a *Moc a vzdor* sa stali bestsellermi vo viacerých krajinách. Oceňované sú aj jeho literárne a cestopisné reportáže. Jeho diela vyšli v prekladoch do mnohých jazykov. Píše aj politické eseje a angažuje sa za slobodu slova.

Was born in Sofia in 1965. His parents fled with him in 1971 via Yugoslavia and Italy to Germany, where they were granted political asylum. In 1972, the family moved to Kenya. Ilija Trojanow lived in Nairobi until 1984. This was followed by a stay in Paris. From 1984 to 1989 he studied law and ethnology in Munich. There he founded the book publishing houses Kyrill & Method, and Marino. In 1998 Trojanow moved to Mumbai, in 2003 to Cape Town, and today, when he is not travelling, he lives mainly in Vienna. His novels *The Collector of Worlds* and *Power and Defiance* have become bestsellers in several countries. His literary and travel reports have also been acclaimed. His works have been translated into many languages. He also writes political essays and is committed to freedom of speech.

VIEDENĚ

Niektó zazvonil pri dverách. „Máte balík. Veľmi veľký. Prosím, aby ste zišli dolu.“ Je to ktosi od DHL. Ktosi, kto zvoní. Niektorí jeho kolegovia len hodia do poštovej schránky doručovací lístok, pretože pomalý výťah by ich v nutkavom tempe príliš brzdil, a ja si potom musím balík vyzdvihnúť v obchode s africkou módou, kde sa skláňajú dve žiačky nad domácimi úlohami a obklopujú ich mačky, ktoré škriabu koberce. Zišiel som dolu v šlapkách. Pri schránkach ležal hnedý kváder vo veľkosti práčky. Na baliacom papieri bolo len moje meno. Nijaká nálepka, nijaký čiarový kód. Balík bol o čosi ľahší, ako by som predpokladal podľa jeho rozmerov. Akurát sa zmestil do výťahu. Obsahoval obrovské množstvo papierových hoblín a do zlatého darčekového papiera zabalený balíček. Niekoľko papierových vlákien sa mi zachytilo na pulóvri. Oválny objekt v bublinkovej fólii, stiahnutý lepiacou páskou, matrioška, bábika pozostávajúca z povkladaných bábik, zvyčajne to bývajú sedliacke ženičky s dobrácky okrúhlymi tvármi. Alebo sedem vodcov krajiny od revolúcie. Exemplár, ktorý som si nechal vnútiť na Izmailovskom trhu v Moskve, sa začínal Leninom a končil Michailom Ivanovičom.

182

Matrioška v papierových hoblinách nebola ani bábuška, ani Brežnev. Prvá bábika mala Puškinove črty, z nej sa vykľul Gogoľ a z toho zas Gončarov (samí spisovatelia, aké šarmantné). Nasledoval Bulgakov, v ktorom číhal Charms, a ten zas ukrýval figúrku s dvoma tvármi, s jánosovskou hlavou, obe strany boli bez brady či fúzov a ja som ich nepoznal. Bábiku som obrátil. Dolu bol nápis: Ilf/Petrov, sovietski satirici. Vlastne som ich mal spoznať, veď som len nedávno písal recenziu na ich cestovateľský denník po Spojených štátoch z čias svetovej hospodárskej krízy a porovnával som ho so správou Johna Steinbecka o svojej ceste po Rusku, ktorá vznikla o niekoľko rokov neskôr – boli to humoristickí humanisti bez klapiek na očiach, cestujúci po krajine údajného nepriateľa. Posledná figúrka bola malá a ten, koho zobrazovala, sa nedal okamžite spoznať. Identifikáciu mi umožnil až prieskum lupou, ale aj to mi pomohlo len vďaka tomu, že som tohto autora poznal osobne: bol to Zinovjev. Alexander Zinovjev. Alexander Alexandrovič Zinovjev. Až teraz sa úplne rozplynula ilúzia nevinnej náhody. Do tohto okamihu bol výber dostatočne ľubovoľný. Ale zakončiť ho takmer úplne zabudnutým Zinovjevom, brilantným logikom, ktorý v šialených slovných kaskádach, pozostávajúcich z pascí, prepادلisk a padaviek, vymetal zatuchnuté chodby marxisticko-leninskej ideológie ako nejaká metla (nie, ako portviš) – nie, to nemohla byť zašifrovaná správa! Ten, kto takto do škatuliek zabalil ruskú literatúru, musel veľmi dobre poznať moje preferencie. K novému prekladu Gončarovovho Oblomova som písal doslov, na slabo navštívenom literárnom večeri vo viedenskej Alte Schmiede som predstavoval výber z minipoviedol Daniila Charmsa, Majstra a Margarétu som raz odporučil ako jednu z mojich obľúbených kníh. Tieto letmé momenty ktosi veľmi pedantne pozbieral.

Kto to bol?

Obrátil som balík naruby. Vnútri bola len papierová výplň, nijaká obálka, nijaká správa. Preskúmal som jednotlivé bábiky, ohmatal som ich výdute. U Puškina – nič; u Gogoľa a Gončarova – nula; v Bulgakovom i Charmsovom bruchu – prázdno; u Ilfa/Petrova – takisto bezúspešne. Zostal už len malý Zinovjev (počas nášho prvého stretnutia v Johanneskirchene pri Mníchove sa mi ospravedlňoval za svoju zlú nemčinu, „sedíme pred televízorom, tak sa človek žiaden jazyk nenaučí“). Nedal sa rozskrutkovať. Potriasol som ním. Niečo v jeho vnútri hrkotalo. Budem ho asi musieť rozbiť. Zaváhal som – zvláštne, ako si náš rešpekt s nami zahráva –, no hneď mi zišlo

na um, že tento jasnozrivý muž, ktorý opísal „bolševický horor“ ako nikto iný, sa po svojom neskorom návrate zmenil na ruského vlastenca a Stalinovho apologéta. Záverečné kolo môže pokaziť celý beh života. Rozpíli ho. Opatrne. V bábike bol malilinký USB-klúč.

Presnejšie povedané: zabezpečený USB-klúč (obmedzenie prístupu a kódovanie dát podľa AES 256). Vyžadovalo sa heslo. Naľukal som moje meno. Nesprávne. Zostalo mi päť pokusov. Zinovjevovo meno. Neprávilno. Tri ďalšie dobre zvážené dohady. Nie. Nie. Nie! Nie!! Posledná šanca. Dlho som premýšľal, kým som vyľukal:

Katastrojka.

AES 256, otvor sa!

Moje očakávania ruského materiálu boli skromné. Metóda Michaila Ivanoviča tajne zabezpečenej a demonštratívne vykonávanej moci bola známa. Jeho nariadenia nezanechávajú nijaké stopy. Nikto by nikdy nenašiel žiaden odhaľujúci dokument, na ktorom by bola zaznamenaná vražda, podplácanie, konkrétne pranie peňazí. O všetkom rozhoduje; nič nepodpisuje. To je ten rozdiel v porovnaní so starým režimom - oslavovaným čerstvo odhalenými pamätníkmi -, ktorý svoje (zlo)činy minuciózne zaznamenával a archivoval. Materiál, ktorý som mal pred sebou, bol celý „sverchsekretjen“, prísne tajný. Aj doňho však zasiahli: viac vyčiernených miest ako u Američanov. Čo som neočakával: Niektoré z dokumentov viedli do predchádzajúceho storočia, do epochy pred zrútenia sovietskej ríše. Keď sa ešte všetko dokumentovalo (úradná pomoc pre historiografiu). Pustil som sa do čítania.

Akoby bol ešte potrebný nejaký dôkaz, že minulosť nepominula...

Preložil Adam Bžoch

VIENNA

The doorbell rang.

“Parcel for you. A very big one. Please come down.”

A DHL deliveryman. One who rings. Some of his colleagues toss the delivery slip straight into the letterbox because the slow lift up to the fourth floor would wreck their tight schedule, forcing me to go and pick it up from an African clothes shop where two schoolgirls sit hunched over their homework among ceiling-high stacks of parcels. I went downstairs in my slippers. Lying next to the letterboxes was a brown block the size of a washing machine. There was nothing but my name on the packing paper. No stickers, no barcode. The parcel was quite a lot lighter than its appearance suggested and just about fitted into the lift. It contained tonnes of black SizzlePak around a package wrapped in golden gift paper. Some of the fibres got caught in my jumper. An oval object in bubble wrap, stuck together with Sellotape. A Matryoshka doll, a set of wooden dolls inside one other, usually farmer's wives with kindly, round faces, or the country's seven leaders since the Revolution. The specimen I had been talked into buying at Moscow's Izmailovsky Market started with Vladimir Ilyich Lenin and shrank to Mikhail Ivanovich.

184

But the Matryoshka dolls in the SizzlePak were neither babushkas nor Breshnev. The first doll was painted as Pushkin, from whom a Gogol emerged, then a Goncharov (all authors – how charming). They were followed by a Bulgakov and lurking inside him was a Kharm's, who in turn concealed a Janus figure whom I didn't recognize, both of its faces beardless. I turned the doll upside down. The bottom was marked “Ilf/Petrov, Soviet satirists”. I should really have recognized them because I'd only recently written a review of the diary they kept on their tour of the USA during the Great Depression, comparing it with John Steinbeck's only slightly later account of his journey through Russia – unblinkered, humorous humanists travelling in the land of their supposed enemies.

The last figure was small, and the person not instinctively familiar. I only succeeded in identifying him after inspecting the figure with a magnifying glass, and even then only because I knew the author personally. Zinovyev. Alexander Zinovyev. Alexander Alexandrovich Zinovyev. By now, the illusion of an innocuous coincidence had been well and truly shattered. The selection had been unconventional enough up to this point, but ending with the almost entirely forgotten Zinovyev, a brilliant logician who had unmasked Marxist-Leninist ideology in the musty corridors of Soviet bureaucracy as a chinchilla (no, a dust bunny) in waterfalls of witty wordplay (fall guys, fall-ropes, fall-breakers) — this was a barely encoded message to me! Whoever it was who had nested Russian literary figures inside one another, knew pretty precisely what kind of books I read. How? Was this information publicly available? I thought it over. I had written an afterword to a new translation of Ivan Goncharov's *Oblomov*, presented a selection of Daniil Kharm's's micro-stories at a poorly attended event in Vienna's Alte Schmiede, and recommended *The Master and Margarita* once (at Christmas) as one of my favourite books.

Someone had obviously compiled this trivia with great care.

But who?

I turned the parcel over. Padding, no envelope, no message. I examined the dolls, checked the cavities with my finger. Nothing inside Pushkin, nought in Gogol and Goncharov, empty tummies in Bulgakov and Kharm's, no luck with Ilf/Petrov. The only one left was little Zinovyev

(when we first met in Johanneskirchen near Munich he had apologized for his poor German, saying, “We sit in front of the TV. That’s no way to learn languages.”) There was no way of unscrewing him. I shook him, and something rattled. I’d have to break him open. I hesitated – isn’t it strange what is sacred to us? – but it immediately occurred to me that this perceptive man, one who had described the Bolshevik horror like no other, had converted into a Russian patriot and Stalin apologist after his belated return. The final lap can ruin a lifelong race. I sawed it open. Carefully. Inside the doll was a teeny-tiny USB drive.

Or, more precisely, a secure USB drive (access-restricted and AES-256 encrypted). It asked for a password. I entered my name. Wrong. Five tries remaining. The name Zinovyev. *Неправильно*. Three more carefully considered guesses. No. No! No!! Last chance. I thought for a long time before typing:

Catastroika.

Open sesame, AES-256!

I had no great expectations of the Russian material. Mikhail Ivanovich’s secretly secured and ostentatious exercise of power was well known. His instructions left no trace. No one would ever find an incriminating document with the fingerprints of a murder, a bribe or actual money laundering. He decides everything; he signs nothing. That is the difference with the old regime – glorified in freshly unveiled memorials – that recorded and archived its (mis)deeds in minute detail. The material I had been presented with was, without exception, marked *сверхсекретен* – Top secret. It too had been redacted, with more black bars than in the American files. One thing I hadn’t expected, though: some of the documents dated back to the previous century, to the time before the collapse of the Soviet empire, when everything was still documented (official assistance for historians). I started to read.

185

As if there were a need for any more evidence that the past is never past...

Translated by Philip Boehm

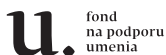
novotvar. 2023
Medzinárodný literárny festival
4.—7. októbra 2023

Organizátor:

novotvar.

- Visegrad Fund

Projekt Medzinárodný literárny festival Novotvar 2023 podporil Medzinárodný vyšehradský fond.

Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Medzinárodný literárny festival Novotvar 2023 sa koná pod záštitou primátora hlavného mesta SR Bratislava Ing. arch. Matúša Valla a starostu mestskej časti Bratislava-Staré Mesto Ing. Mateja Vagača.

Partneri:

Slovenské literárne centrum

lita

Nadácia SPP

HOTEL MATYŠÁK

Mediálni partneri:

: RÁDIO_FM : RÁDIO DEVIN

in.ba

Rozum

ventigo

Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz Górniak Klaudia
Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka
Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik
Decourt Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna Gyurász
Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel
Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija
Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán
Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon
Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi
Anita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor
Dávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik
Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz Górniak
Rónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová
Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik
Guillaume Decourt Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna
Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková
Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna
Górniak Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová
Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon
Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi
Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková
Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka
Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt
Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína
Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka

Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán
avka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon Pavel
kub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi Guillaume
nita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor
ávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik
Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz Górniak
ónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová
el Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik
me Decourt Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna Gyurász
por Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel
Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija
Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag Mila Haugová
ová Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon
fánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi
a Gyurász Anita Harag Mila Haugová Rónán Hession Pavla
Elena Medel Dávid Mellár Louise Nealon Pavel Sibyla Agnieszka
Terék Ilija Trojanow Marco Belocchi Guillaume Decourt Mateusz
augová Rónán Hession Pavla Horáková Tibor Noé Kis Katarína
ealon Pavel Sibyla Agnieszka Słodownik Marek Šindelka Ondrej
ni Guillaume Decourt Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna
oráková Tibor Noé Kis Katarína Kucbelová Slavka Liptáková
szka Słodownik Marek Šindelka Ondrej Štefánik Jakub Spevák
Mateusz Górniak Klaudia Gužák Marianna Gyurász Anita Harag
atarína Kucbelová Slavka Liptáková Elena Medel Dávid Mellár
elka Ondrej Štefánik Jakub Spevák Anna Terék Ilija Trojanow

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2023

Zostavili Peter Brezňan, Mária Modrovich, Peter Šulej, 2023

Jazyková redakcia Ivana Gibová

Text © Marco Belocchi, Guillaume Decourt, Mateusz Górníak, Klaudia Gužák, Marianna Gyurász, Anita Harag, Mila Haugová, Rónán Hession, Pavla Horáková, Tibor Noé Kis, Katarína Kucbelová, Slavka Liptáková, Elena Medel, Dávid Mellár, Louise Nealon, Pavel Sibyla, Agnieszka Słodownik, Marek Šindelka, Ondrej Štefánik, Jakub Spevák, Anna Terék, Ilija Trojanow

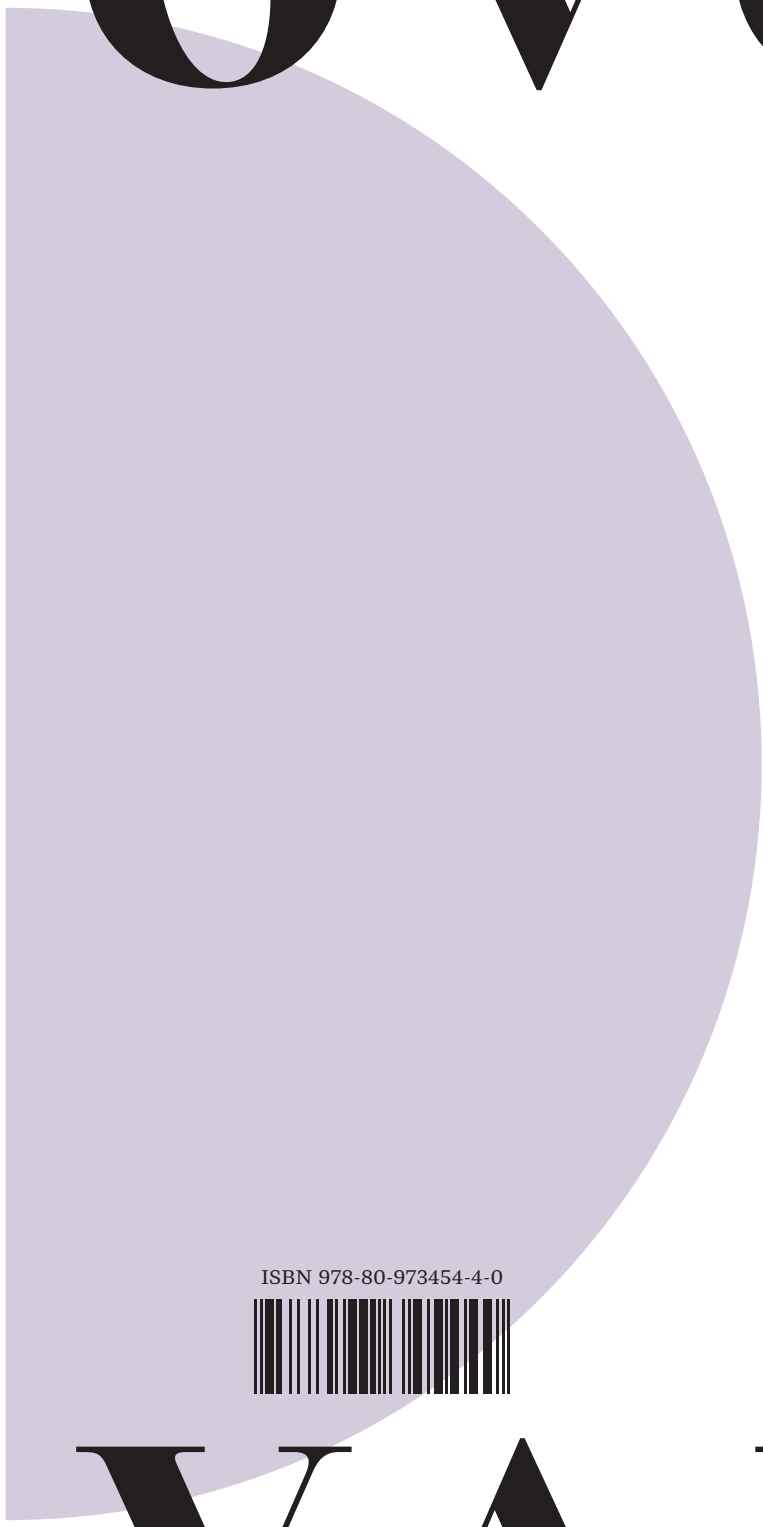
Dizajn © Matej Lacko, 2023

© novotvar., Bratislava 2023

ISBN 978-80-973454-4-0

INNOVATION

ISBN 978-80-973454-4-0

TOWARD